

**ความรู้เบื้องต้น
เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ
(ฉบับแก้ไขปรับปรุง)**

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ
ศาลรัฐธรรมนูญ
(ฉบับแก้ไขปรับปรุง)

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ISBN 978-616-8033-61-6

ชื่อหนังสือ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ (ฉบับแก้ไขปรับปรุง)

พิมพ์ครั้งที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

เจ้าของ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ
๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
เลขที่ ๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐
โทรศัพท์ ๐-๒๑๔๑-๗๗๗๗
โทรสาร ๐-๒๑๔๓-๙๕๑๕
www.constitutionalcourt.or.th

พิมพ์ที่ บริษัท แอคทีฟพริ้นท์ จำกัด

ออกแบบปก รงค์รัชต์ จันทร์สุวรรณ

คำนำ

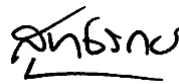
หนังสือ “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ” เป็นหนังสือที่อธิบายความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๑๑ ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจในการคุ้มครองหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ตลอดจนส่งเสริมประสิทธิภาพของกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐค้ำครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมทั้งมีหน้าที่และอำนาจตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติไว้อีกหลายประการ อาทิ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นต้น

หนังสือ “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ” เล่มนี้ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งที่ ๓ เพื่อเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา ประชาชน ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นองค์กรควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายในการดำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมของประเทศและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงช่องทาง

(ข)

การใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อประโยชน์ในการปกป้องและ
คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ
และปณิธานของศาลรัฐธรรมนูญที่มุ่งมั่นในการ “ยึดหลักนิติธรรม คำจูน
ประชาธิปไตย ห่วงใยสิทธิและเสรีภาพของประชาชน” สืบไป

(นายสุทธิรักษ์ ทรงศิริไล)

เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สารบัญ

คำนำ	(ก)
สารบัญ	(ค)
ศาลรัฐธรรมนูญ: องค์การวินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	๑
หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ	๔
คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	๕๓
วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ	๕๔
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	๗๘

ภาคผนวก

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา
ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑
- ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี
รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒
- ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณา
และวินิจฉัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๔
- ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้อง
ทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๒
- ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้อง
ทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓
- ประกาศสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ข้อปฏิบัติและเงื่อนไข
ประเภท รูปแบบ และขนาดของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการ
ยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือ
เอกสารอื่นใดทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ ๑ กระบวนการคัดเลือกหรือสรรหาบุคลากรศาลรัฐธรรมนูญ.... ๓

แผนภาพที่ ๒ การใช้สิทธิของประชาชนหรือชุมชนฟ้องหน่วยงานของรัฐ
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ๒๓

แผนภาพที่ ๓ การใช้สิทธิกรณีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญ
คุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓ ๒๗

แผนภาพที่ ๔ ช่องทางการยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยในคดีรัฐธรรมนูญ ๖๐

แผนภาพที่ ๕ กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญตาม
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ๗๕

ศาลรัฐธรรมนูญ: องค์กรวินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรตุลาการที่มีหน้าที่และอำนาจต่างจาก ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร กล่าวคือ มีหน้าที่และอำนาจ ในการวินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย การกระทำ และกรณีอื่นที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น กำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ หรือเรียกว่า “คดีรัฐธรรมนูญ” โดยรูปแบบศาลรัฐธรรมนูญนี้เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศออสเตรีย และต่อมา ได้เป็นที่ยอมรับในหลายประเทศ เช่น เยอรมนี เบลเยียม โปรตุเกส สเปน อิตาลี ตุรกี รัสเซีย แอฟริกาใต้ ซิลิ เกาหลีใต้ และอินโดนีเซีย เป็นต้น

องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๐๐ กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๙ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวน ๓ คน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้ว ไม่น้อยกว่า ๕ ปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน ๒ คน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

มาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์
จำนวน ๑ คน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งได้รับการ
สรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัย
ในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี และยังมีผลงานทางวิชาการ
เป็นที่ประจักษ์ จำนวน ๑ คน

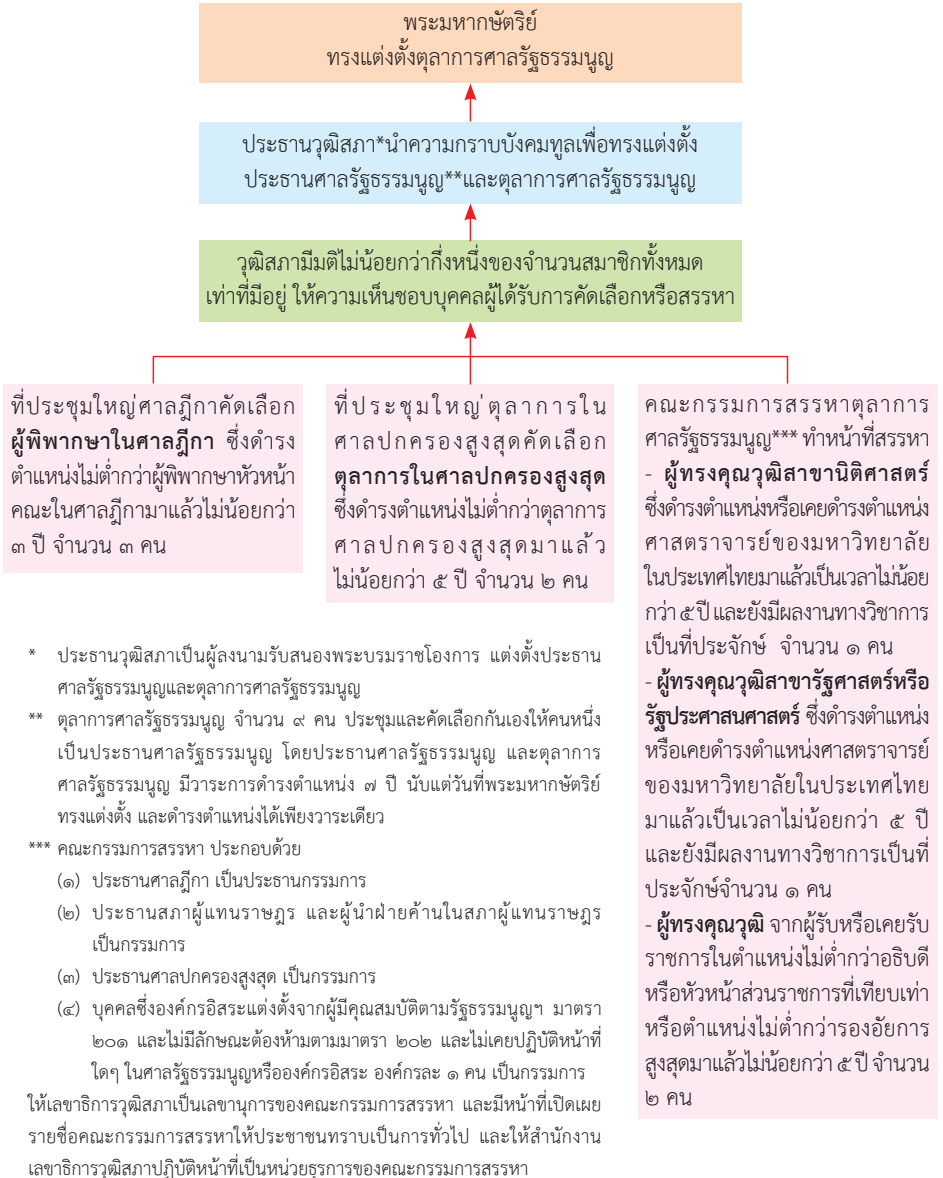
(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการ
ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดี หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่ง
ไม่ต่ำกว่ารองอธิบดีสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี จำนวน ๒ คน

ในกรณีไม่อาจเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาตาม (๑) ที่ประชุม
ใหญ่ศาลฎีกาจะเลือกบุคคลจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษา
ในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี ก็ได้

การนับระยะเวลาตาม (๑) – (๕) ให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือ
วันสมัครเข้ารับการสรรหา แล้วแต่กรณี ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้
คณะกรรมการสรรหาจะประกาศลดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรง
ตำแหน่งของบุคคลข้างต้นลงก็ได้ แต่จะลดลงเหลือน้อยกว่า ๒ ปี มิได้

กระบวนการคัดเลือกหรือสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

แผนภาพที่ ๑: กระบวนการคัดเลือกหรือสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์การอิสระ และหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ อาจแบ่งหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้เป็น ๗ กลุ่ม ดังนี้

(๑) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย และกฎหมาย

(๒) การพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์การอิสระ

(๓) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

(๔) การพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ระบอบการปกครอง และความมั่นคงแห่งรัฐ

(๕) การพิจารณาวินิจฉัยหนังสือสัญญาระหว่างประเทศต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาหรือไม่

(๖) การพิจารณาวินิจฉัยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๗) การพิจารณาวินิจฉัยกรณีอื่นที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๑๘๘ ยังบัญญัติให้การพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ โดยมีอิสระในการพิจารณาวินิจฉัยคดีตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมาย ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง

และมาตรา ๒๑๐ วรรคสอง ได้บัญญัติให้การยื่นคำร้องและเงื่อนไขการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัย การทำคำวินิจฉัย และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญทั้ง ๗ กลุ่ม ดังกล่าวข้างต้น มีรายละเอียด ดังนี้

๑. การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย และกฎหมาย

๑.๑ การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๒ ประกอบมาตรา ๑๔๘)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๓๐ บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๐ ฉบับ คือ

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

(๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๑๐) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๓๒ ได้บัญญัติให้กระทำได้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ และให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไปยังศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความเห็นภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งหากศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ไม่มีข้อทักท้วงภายใน ๑๐ วันนับแต่วันที่ได้รับร่างดังกล่าว ก็ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป แต่หากศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบดังกล่าว มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ก็ให้เสนอความเห็นนั้นไปยังรัฐสภาและให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรได้ โดยให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป

อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๓๒ ประกอบมาตรา ๑๔๘ บัญญัติว่า ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดย

ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า หรือในกรณีที่นายกรัฐมนตรี เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญก็ให้ส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: ประธานสภาผู้แทนราษฎร/ ประธานวุฒิสภา/ ประธานรัฐสภา/ นายกรัฐมนตรี

หลักเกณฑ์และวิธีการ: ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า หรือ

๒. นายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยและแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า

๑.๒ การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๘)

ร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ถ้า

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

(๒) นายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า

ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่ไม่เป็นสาระสำคัญ ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป และร่างพระราชบัญญัตินั้นยังคงสามารถประกาศใช้บังคับได้

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของร่างพระราชบัญญัติ

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: ประธานสภาผู้แทนราษฎร/ ประธานวุฒิสภา/ ประธานรัฐสภา/
นายกรัฐมนตรี

หลักเกณฑ์และวิธีการ: ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติขึ้นทูลเกล้า
ทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน
มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา
เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้น
โดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทน
ราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภา
ที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้
นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า หรือ

๒. นายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่ง
ความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร
หรือประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า

๑.๓. การพิจารณาวินิจฉัยร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่าย นิติบัญญัติไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๙)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔๙
บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความชอบรัฐธรรมนูญ
ของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา
และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภาที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาได้ให้
ความเห็นชอบแล้ว แต่ยังมีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ว่ามีข้อขัดหรือ
แย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
โดยผู้มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ได้แก่
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมี
จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

**การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยร่างข้อบังคับการประชุม
ของฝ่ายนิติบัญญัติไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ**

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: ประธานสภาผู้แทนราษฎร/ ประธานวุฒิสภา/ ประธานรัฐสภา
หลักเกณฑ์และวิธีการ: สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภาที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา ได้ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ยังมีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

**๑.๔ การพิจารณาวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อรัฐสภา
มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติ
ที่ต้องยับยั้งไว้หรือไม่ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๙)**

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติกระบวนการตราพระราชบัญญัติว่าต้องเริ่มต้นเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อน เมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ อย่างไรก็ตามในขั้นตอนการพิจารณาของวุฒิสภา หากวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรให้ถือว่าวุฒิสภาได้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อนและส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร หรือหากวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินั้น

แต่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขและต่อมาได้มีการตั้งคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาแล้ว แต่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยกับร่างของคณะกรรมการร่วมกัน ในกรณีนี้ก็คือว่ามีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติไว้ก่อนเช่นกัน และระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาได้ก็ต่อเมื่อพ้นระยะเวลา ๑๘๐ วัน เว้นแต่จะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรสามารถยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ก็ต่อเมื่อพ้นระยะเวลา ๑๐ วัน ดังนั้น ในระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติ ห้ามมิให้คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

กรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

**การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติ
ที่เสนอต่อรัฐสภามีหลักการอย่างเดียวกัน
หรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้หรือไม่**

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: ประธานสภาผู้แทนราษฎร/ ประธานวุฒิสภา

หลักเกณฑ์และวิธีการ: สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

๑.๕ การพิจารณาวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ การทำการใดเพื่อให้ตนมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย หรือไม่ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔๔ ได้บัญญัติมาตรการเพื่อตรวจสอบกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใดๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายหรือไม่ โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา สามารถเสนอความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว ให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวเป็นอันสิ้นผล และถ้าผู้กระทำการดังกล่าวเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้กระทำการนั้นสิ้นสุดสมาชิกภาพและให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แต่ถ้าผู้กระทำการดังกล่าวเป็นคณะรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้กระทำการ หรือรู้ว่ามี การกระทำการดังกล่าวแล้วแต่ไม่ได้สั่งยับยั้ง ให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งนั้น นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบใช้นั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจัดทำโครงการ หรืออนุมัติโครงการ หรือจัดสรรเงินงบประมาณ โดยรู้ว่าการดำเนินการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นได้บันทึกข้อโต้แย้งไว้เป็นหนังสือ หรือมีหนังสือแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นพ้นจากความรับผิดชอบ

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รู้ว่าการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการสอบสวนในทางลับโดยพลัน และเมื่อสอบสวนแล้วเห็นว่า มีมูล ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยเร็ว และให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันกับกรณีที่มาชิกของแต่ละสภาเข้าชื่อเสนอความเห็นข้างต้น กล่าวคือ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าว ให้ผู้กระทำการฝ่าฝืนสิ้นสุดสมาชิกภาพและให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ถ้าผู้กระทำการดังกล่าวเป็นคณะรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้กระทำการหรือรู้ว่าการกระทำดังกล่าวแล้วแต่มิได้สั่งยับยั้ง ให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะและให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง และให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบใช้เงินนั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย โดยการเรียกเงินคืนดังกล่าวให้กระทำภายใน ๒๐ ปี นับแต่วันที่มีการจัดสรรงบประมาณนั้น

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ การกระทำใดเพื่อให้ตนมีส่วนโดยตรง หรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย หรือไม่

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร/ สมาชิกวุฒิสภา/ คณะกรรมการ ป.ป.ช.

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา เห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ การกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และ เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา

๒. ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่รู้ว่ามี การกระทำความผิดเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการสอบสวนในทางลับโดยพลัน และเมื่อสอบสวนแล้วเห็นว่า มีมูล ให้เสนอ ความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยเร็ว และให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันกับกรณีที่มาชิกของแต่ละสภาเข้าชื่อเสนอ ความเห็นข้างต้น

๓. ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วัน นับแต่ วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว

๑.๖ การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไข

การตราพระราชกำหนด (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๓)

การตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัตินั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๗๒ ได้บัญญัติ เงื่อนไขไว้ว่าจะต้องเป็นการตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัย ของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ

อย่างไรก็ดี การตราพระราชกำหนดให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

เมื่อพระราชกำหนดมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐธรรมนูญบัญญัติให้คณะรัฐมนตรีจะต้องเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นต่อไป และในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภายังไม่ได้อนุมัติพระราชกำหนดนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามเงื่อนไขว่าเป็นการตราขึ้นเพื่อประโยชน์อันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ และให้ประธานสภานั้นส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๓ วันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นเพื่อพิจารณาวินิจฉัย และให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคำวินิจฉัยภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับที่ได้รับเรื่อง และให้แจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นนั้นมา ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าว ให้พระราชกำหนดนั้นไม่มีผลใช้บังคับมาแต่ต้น

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: ประธานสภาผู้แทนราษฎร/ ประธานวุฒิสภา

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ
๒. ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นนั้น ส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่ได้รับความเห็นนั้น และให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ
๓. ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และคำวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

๑.๗ การพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒)

การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๒ บัญญัติไว้ จะต้องเป็นกรณีที่มีคดีเกิดขึ้นในศาลก่อน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร และไม่ว่าคดีนั้นจะอยู่ระหว่างการพิจารณาในศาลใดก็ตาม หากศาลเห็นเองหรือคู่ความ (โจทก์หรือจำเลย) หรือคู่กรณี (ผู้ฟ้องคดีหรือผู้ถูกฟ้องคดี) ในคดีนั้นโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลดังกล่าวผ่านทางสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรม

พระธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งกรณีนี้ ศาลที่ส่งความเห็นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญยังสามารถพิจารณาคดีต่อไปได้ แต่ต้องให้การพิพากษาคดีไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่า ผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิด ดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใดๆ

สำหรับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย หมายถึงกฎหมายระดับพระราชบัญญัติซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดั่งเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ศาลจะใช้บังคับกับคดีใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: ศาลยุติธรรม/ ศาลปกครอง/ ศาลทหาร

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. จะต้องเป็นกรณีที่มีคดีเกิดขึ้นในศาลก่อน และไม่ว่าคดีนั้นจะอยู่ระหว่างการพิจารณาในศาลใดก็ตาม

๒. ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความหรือคู่กรณีในคดีนั้นโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลเช่นว่านั้นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา

๓. ศาลที่ส่งความเห็นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญยังสามารถพิจารณาคดีต่อไปได้ แต่ต้องให้การพิพากษาคดีไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

๑.๘ การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตาม que ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอ (รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๓๑ (๑))

การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญโดยผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) ไม่จำเป็นต้องเป็นคดีในศาลก่อน อย่างไรก็ตาม การเสนอเรื่องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยผู้ตรวจการแผ่นดินจะเป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ วิธีการในการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณานั้น หมายถึง กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ ซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: ผู้ตรวจการแผ่นดิน

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. ไม่จำเป็นต้องเป็นคดีที่เกิดขึ้นในศาลก่อน
๒. ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ

๒. การพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือองค์กรอิสระ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ วรรคหนึ่ง (๒))

นอกจากหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมายแล้ว รัฐธรรมนูญยังบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือองค์กรอิสระด้วย ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๑๒ ได้บัญญัติให้มี “องค์กรอิสระ” ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นให้มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต เทียงธรรม ปราศจากอคติในการใช้ดุลพินิจ และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวจะต้องเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว และกรณีที่ปัญหานั้นเกิดขึ้นกับองค์กรใดก็ให้องค์กรนั้นเป็นผู้มีสิทธิยื่นหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย แต่ถ้าเป็นกรณีที่ปัญหาโต้แย้งระหว่างองค์กร ก็ให้องค์กรที่เกี่ยวข้องมีสิทธิยื่นหนังสือเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

**การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ
ของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ**

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: ประธานสภาผู้แทนราษฎร/ ประธานวุฒิสภา/ ประธานรัฐสภา/
คณะรัฐมนตรี/ ประธานองค์กรอิสระ

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. ปัญหาที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว และไม่ใช่เป็นลักษณะ
ของคำปรึกษาหรือข้อหารือ
๒. กรณีเป็นปัญหาเกิดขึ้นกับองค์กรใดก็ให้องค์กรนั้นเป็นผู้มีสิทธิยื่นหนังสือ
เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย
๓. กรณีที่เป็นปัญหาโต้แย้งเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจระหว่างองค์กร ก็ให้องค์กร
ที่เกี่ยวข้องมีสิทธิยื่นหนังสือเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

๓. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

**๓.๑ การพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องหน่วยงาน
ของรัฐเพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ
(รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑)**

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๕
หน้าที่ของรัฐ ได้บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์
แก่ประชาชน และยังให้สิทธิประชาชนและชุมชนในการติดตามและเร่งรัดให้รัฐ
ดำเนินการ รวมทั้งมีสิทธิฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดให้ประชาชน
หรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ
โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๕ บัญญัติให้บุคคลหรือชุมชนซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์
โดยตรงจากการทำหน้าที่ของรัฐดังกล่าว และได้รับความเสียหายจากการ
ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ หรือการปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องครบถ้วนหรือล่าช้า

เกินสมควร ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) บุคคลหรือชุมชนดังกล่าวได้ร้องขอให้หน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ และหน่วยงานของรัฐปฏิเสธที่จะดำเนินการ หรือไม่ ดำเนินการภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับการร้องขอหรือปฏิบัติหน้าที่ ไม่ถูกต้องและบุคคลหรือชุมชนดังกล่าวได้โต้แย้งการดำเนินการหรือไม่ดำเนินการ เป็นหนังสือต่อหน่วยงานนั้นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ทราบหรือวันที่ได้รับแจ้ง หรือถือว่าได้รับแจ้ง และ

(๒) บุคคลหรือชุมชนดังกล่าวได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ว่าหน่วยงานของรัฐมิได้ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องครบถ้วน ภายใน ๓๐ วัน นับแต่ วันที่มีหนังสือโต้แย้งการดำเนินการหรือไม่ดำเนินการ ในกรณีนี้ ผู้ตรวจการ แผ่นดินอาจพิจารณาเห็นว่าหน่วยงานดังกล่าวได้ปฏิบัติตามหน้าที่แล้ว ก็ให้ ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้บุคคลหรือชุมชน และหน่วยงานของรัฐทราบ แต่หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง ครบถ้วน ก็ให้แจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบ

(๓) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินและ สั่งการตามที่เห็นสมควรเมื่อคณะรัฐมนตรีสั่งการเป็นประการใด ให้แจ้งบุคคล หรือชุมชนดังกล่าวทราบ ถ้าบุคคลหรือชุมชนเห็นว่าข้อสั่งการของคณะรัฐมนตรี ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ อาจยื่น คำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ ได้ รับแจ้ง

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: บุคคลหรือชุมชนซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการทำหน้าที่ของรัฐ และได้รับความเสียหายจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ หรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องครบถ้วนหรือล่าช้าเกินสมควร

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. บุคคลหรือชุมชนดังกล่าวได้ร้องขอให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการ และหน่วยงานของรัฐปฏิเสธที่จะดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับการร้องขอหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้อง และบุคคลหรือชุมชนดังกล่าวได้โต้แย้ง การดำเนินการหรือไม่ดำเนินการเป็นหนังสือต่อหน่วยงานนั้นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ทราบหรือวันที่ได้รับแจ้งหรือถือว่าได้รับแจ้ง **และ**

๒. บุคคลหรือชุมชนดังกล่าวได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่าหน่วยงานของรัฐมิได้ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องครบถ้วนภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มิมีหนังสือโต้แย้ง หน่วยงานของรัฐ

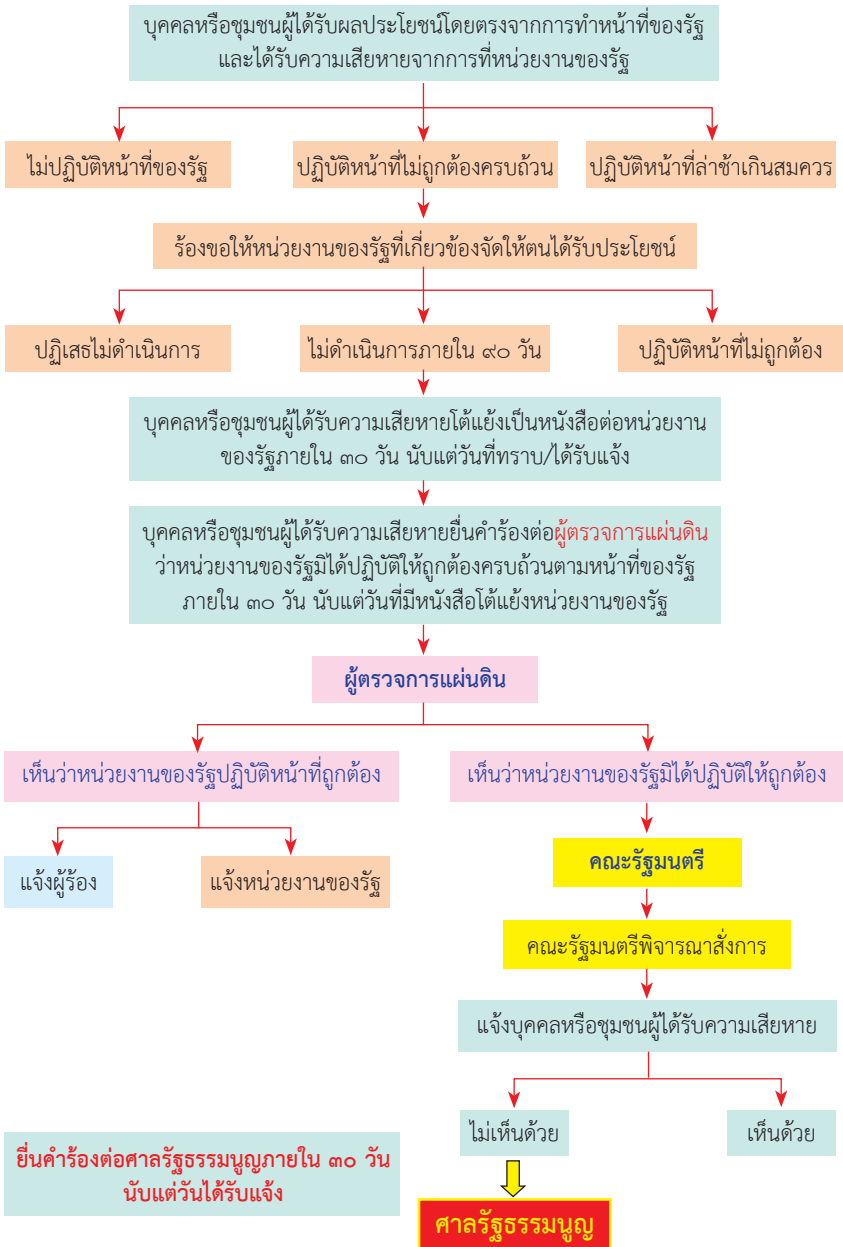
๓. กรณีนี้หากผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่าหน่วยงานดังกล่าวได้ปฏิบัติตามหน้าที่แล้ว ก็ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้บุคคลหรือชุมชนดังกล่าวทราบ แต่หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ก็ให้แจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบ

๔. คณะรัฐมนตรีพิจารณาความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินและสั่งการตามความเห็นสมควร เมื่อคณะรัฐมนตรีสั่งการเป็นประการใด ให้แจ้งบุคคลหรือชุมชนดังกล่าวทราบ

๕. ถ้าบุคคลหรือชุมชนดังกล่าวเห็นว่าข้อสั่งการของคณะรัฐมนตรียังไม่ถูกต้อง ครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากคณะรัฐมนตรี

๖. ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน ๑๒๐ วัน นับแต่วันที่รับคำร้อง

**แผนภาพที่ ๒ : การใช้สิทธิของประชาชนหรือชุมชนฟ้องหน่วยงานของรัฐ
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ**

๓.๒ การพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓ ได้บัญญัติให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ ถึงมาตรา ๔๘ โดยการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันเกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจอรัฐ และต้องมีใช้เป็นกรณีอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) การกระทำของรัฐบาล

(๒) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว

(๓) กฎหมายบัญญัติขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ และยังมีได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการนั้นครบถ้วน

(๔) เรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่นหรือเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว

(๕) การกระทำของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจระหว่างศาล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๒

(๖) การกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คณะกรรมการตุลาการทหาร รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

ทั้งนี้ บุคคลดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรง และได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องมาจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น โดยจะต้อง

ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าว เว้นแต่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ก็ให้ยื่นคำร้องได้ตราบที่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ โดยคำร้องต้องระบุการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำใด และละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไร และเมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องดังกล่าวแล้ว ให้พิจารณายื่นคำร้องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับความร้องจากผู้ร้อง และแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในกรณีผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ (ยุติเรื่อง) หรือไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในกำหนดเวลา ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ โดยผู้ร้องจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือ เมื่อพ้นกำหนดเวลา ๖๐ วัน ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญนับแต่วันที่ได้รับความร้องจากผู้ร้อง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๘ ยังบัญญัติให้ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าผู้นั้นเห็นว่า การละเมิดนั้นเป็นผลมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ก็ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญพร้อมด้วยความเห็นภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง และให้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในกรณีผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้อง หรือไม่ยื่นคำร้องภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับความร้องจากผู้ร้อง ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ โดยคำร้องต้องระบุการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำใด และละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไร

**การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ
ที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ**

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: บุคคลผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้/
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. บุคคลดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องมาจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น

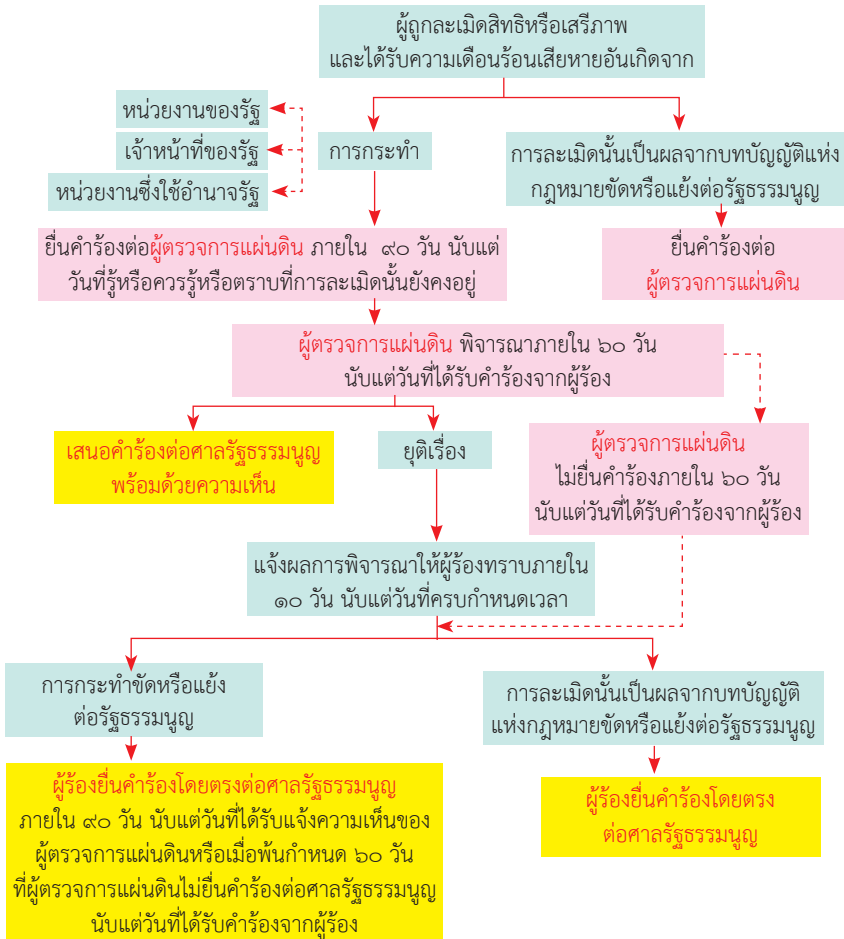
๒. คำร้องต้องระบุการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตน โดยตรงให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำใด และละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไร

๓. บุคคลดังกล่าวจะต้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

๔. ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องจากผู้ร้อง และแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบ ภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

๕. กรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้อง (ยุติเรื่อง) หรือไม่ยื่นคำร้องภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องจากผู้ร้อง ผู้ถูกละเมิดสิทธิมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ กรณีตามมาตรา ๔๖ ต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือวันที่พ้นกำหนดเวลาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

**แผนภาพที่ ๓: การใช้สิทธิกรณีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครอง
ไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓**

การกระทำที่ไม่สามารถใช้สิทธิยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ประกอบ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔๗

ได้แก่ (๑) การกระทำของรัฐบาล (๒) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว (๓) กฎหมายบัญญัติขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ และยังมีได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการนั้นครบถ้วน (๔) เรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาของศาลอื่น หรือเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว (๕) การกระทำของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับอำนาจระหว่างศาล (๖) การกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คณะกรรมการตุลาการทหาร รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

๔. การพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ระบอบการปกครอง และความมั่นคงแห่งรัฐ

๔.๑ การพิจารณาวินิจฉัยการร้องขอให้เลิกการกระทำอันเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙)

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา ๔๙ ว่าบุคคลใดจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้ และหากผู้ใดทราบว่ามีกระทำความดังกล่าว ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้ อย่างไรก็ดี หากอัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง ผู้ร้องจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการร้องขอให้เลิกการกระทำอันเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: อัยการสูงสุด/ ผู้ทราบการกระทำ

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. ผู้ใดทราบว่ามีกระทำความอันเป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้

๒. หากอัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง ผู้ร้องจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๔.๒ การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ (๙))

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๕ ได้บัญญัติให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำมิได้ นอกจากนี้ มาตรา ๒๕๖ ได้บัญญัติไว้ด้วยว่า ในกรณีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หรือหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการนำร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์ เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย จะต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติเสียก่อน ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญยังได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้อย่างชัดเจนด้วย

อย่างไรก็ดี ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ได้รับการเห็นชอบจากรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกันแล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ได้รับการลงมติเห็นชอบแล้วเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ หรือมีลักษณะที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หรือหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่

เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติหน้าที่หรืออำนาจได้และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง โดยในระหว่างการศึกษาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: ประธานสภาผู้แทนราษฎร/ ประธานวุฒิสภา/ ประธานรัฐสภา
หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

๒. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกันแล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมีลักษณะที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ คือ การแก้ไขเพิ่มเติมที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ หรือมีลักษณะที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ (๘) คือ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หรือหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ในกรณีที่เป็นไปตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ดังกล่าวต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติก่อนที่จะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย

โดยให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

๓. ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง

๔. ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

๕. การวินิจฉัยหนังสือสัญญาใดต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ก่อนหรือไม่ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๘)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๗๘ ได้บัญญัติให้หนังสือสัญญาใดที่ประเทศไทยทำกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา โดยหนังสือสัญญาดังกล่าวได้แก่

(๑) หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย

(๒) หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศ

(๓) หนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา

(๔) หนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง อันได้แก่ หนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรี เขตศุลกากรร่วม หรือการให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทำให้ประเทศต้องสูญเสียสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือบางส่วน หรือหนังสือสัญญาอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีปัญหาว่า หนังสือสัญญาใดต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาหรือไม่ คณะรัฐมนตรีจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ได้ โดยศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอดังกล่าว

**การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยหนังสือสัญญาใด
ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาหรือไม่**

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: คณะรัฐมนตรี

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. หนังสือสัญญาบางประเภทที่ประเทศไทยทำกับประเทศอื่นหรือองค์กรระหว่างประเทศที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา
๒. ในกรณีที่มิใช่ปัญหาว่า หนังสือสัญญาใดต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาหรือไม่ คณะรัฐมนตรีจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ได้
๓. ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอจากคณะรัฐมนตรี

๖. การพิจารณาวินิจฉัยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๖.๑ การพิจารณาวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒)

ก. กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๘๒ ได้บัญญัติให้มีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงด้วยเหตุ ดังต่อไปนี้

(๑) ลาออก (มาตรา ๑๐๑ (๓))

(๒) ขาดคุณสมบัติของการมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๙๗)

(๓) มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๙๘)

(๔) กระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา ๑๘๔ หรือมาตรา ๑๘๕)

(๕) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (มาตรา ๑๐๑ (๘))

(๖) พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ตามมติของพรรคการเมืองนั้น ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ในกรณีเช่นนี้ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นมิได้ เข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่พรรคการเมือง มีมติ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่พ้น ๓๐ วันดังกล่าว (มาตรา ๑๐๑ (๙))

(๗) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง แต่ในกรณีที่ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองเพราะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่มิคำสั่งยุบพรรคการเมือง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด ๖๐ วันนั้น (มาตรา ๑๐๑ (๑๐))

(๘) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า ๑๒๐ วัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๑๐๑ (๑๒))

ข. กรณีสมาชิกวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๘๒ ได้บัญญัติให้มีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงด้วยเหตุดังต่อไปนี้

(๑) ลาออก (มาตรา ๑๑๑ (๓))

(๒) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของการเป็นสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๑๐๘)

(๓) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า ๑๒๐ วัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา (มาตรา ๑๑๑ (๕))

(๔) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือยอมตนอยู่ใต้อาณัติของพรรคการเมืองใดๆ (มาตรา ๑๑๓) หรือกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา ๑๘๔ หรือมาตรา ๑๘๕)

ในกรณีดังกล่าวข้างต้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ (มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง) เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง และมีให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่เป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา (มาตรา ๘๒ วรรคสองและวรรคสาม)

นอกจากนี้ กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงเพราะเหตุดังกล่าว ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้ด้วย (มาตรา ๘๒ วรรคสี่)

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการสิ้นสุดสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: ประธานสภาผู้แทนราษฎร/ ประธานวุฒิสภา/ คณะกรรมการการเลือกตั้ง

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) หรือ (๑๒) หรือ มาตรา ๑๑๑ (๓) (๔) (๕) หรือ (๗) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

๒. เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่

๓. คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมีความเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ โดยสามารถให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้ด้วย

๖.๒ การพิจารณาวินิจฉัยความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงหรือไม่ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๗๐ ได้บัญญัติเหตุที่ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวไว้ดังต่อไปนี้

(๑) ตาย (มาตรา ๑๗๐ (๑))

(๒) ลาออก (มาตรา ๑๗๐ (๒))

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจ (มาตรา ๑๗๐ (๓))

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี (มาตรา ๑๖๐)

(๕) กระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา ๑๘๖) หรือกระทำการต้องห้ามในการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น หรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปไม่เป็นไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ และเป็นลูกจ้างของบุคคลใด (มาตรา ๑๘๗)

(๖) มีพระบรมราชโองการให้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรี (มาตรา ๑๗๑)

นอกจากเหตุที่ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวด้วยเหตุข้างต้นแล้ว ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเนื่องจากดำรงตำแหน่งรวมกันแล้วเกิน ๘ ปี อีกด้วย (มาตรา ๑๗๐ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๕๘ วรรคสี่)

ในกรณีตาม (๒) (๔) (๕) หรือ กรณีนายกรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งรวมกันแล้วเกิน ๘ ปี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม ยังบัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงหรือไม่ได้ด้วย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่า รัฐมนตรีผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รัฐมนตรีผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงหรือไม่

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: ประธานสภาผู้แทนราษฎร/ ประธานวุฒิสภา/ คณะกรรมการการเลือกตั้ง

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงด้วยเหตุตามมาตรา ๑๗๐ (๒) (๔) หรือ (๕) หรือวรรคสอง และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

๒. คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมีความเห็นว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญสามารถให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้ด้วย

๗. การพิจารณาวินิจฉัยกรณีอื่นที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

๗.๑ การพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำร้องคัดค้านมติ คำสั่ง และประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

(๑) การพิจารณาวินิจฉัยคำร้องคัดค้านมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๗ วรรคสอง และวรรคสี่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ บัญญัติให้ผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าพรรคการเมือง เป็นผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องประกอบด้วยเอกสารและหลักฐานตามที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ดี ภายหลังจากการยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว หากนายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่า คำขอจดทะเบียน

จัดตั้งพรรคการเมืองไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีหนังสือแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองทราบพร้อมด้วย เหตุผลเพื่อแก้ไขให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น และ เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้วไม่มีการแก้ไขให้ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองรายงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณา และมีมติไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง และให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งมติดังกล่าวให้ผู้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติ

ภายหลังจากที่รับทราบมติไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง แล้ว ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านมติ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ ได้รับหนังสือแจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยคำร้องคัดค้านมติของ คณะกรรมการการเลือกตั้งที่ไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. นายทะเบียนพรรคการเมืองรายงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณา และมีมติไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง เนื่องจากผู้ยื่นขอจดทะเบียนพรรคการเมืองไม่ดำเนินการให้ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมือง และให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งมติดังกล่าวให้ผู้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติ

๒. ภายหลังจากที่รับทราบมติไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๒) การวินิจฉัยคำร้องคัดค้านมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่มีมติให้เพิกถอนข้อบังคับของพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๗ วรรคสาม และวรรคสี่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ บัญญัติให้ข้อบังคับพรรคการเมืองนอกจากจะต้องมีรายการตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว จะต้องมີลักษณะที่ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและต้องไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างคนในชาติ และไม่ครอบงำหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ดี หากปรากฏภายหลังว่า ข้อบังคับของพรรคการเมืองที่ได้ยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ไม่มีรายการตามที่กฎหมายกำหนดหรือมีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองรายงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาและมีมติให้เพิกถอนข้อบังคับนั้น และให้แจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองทราบภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่มิตี ในการนี้ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องดำเนินการแก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง และเมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว หากไม่มีการแก้ไขหรือยังแก้ไขไม่ถูกต้องหรือครบถ้วน ให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

ภายหลังจากรับทราบมติดังกล่าวแล้ว หัวหน้าพรรคการเมืองนั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านมติให้เพิกถอนข้อบังคับพรรคการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

**การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยคำร้องคัดค้านมติ
ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีมติให้เพิกถอนข้อบังคับพรรคการเมือง**

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: หัวหน้าพรรคการเมือง

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. นายทะเบียนพรรคการเมืองรายงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณา และมีมติให้เพิกถอนข้อบังคับพรรคการเมือง เนื่องจากไม่มีรายการหรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด และให้แจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองทราบภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่มามีมติ

๒. คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องดำเนินการแก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง และเมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว หากไม่มีการแก้ไขหรือยังแก้ไขไม่ถูกต้องหรือครบถ้วน ให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

๓. หัวหน้าพรรคการเมืองนั้น มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านมติให้เพิกถอนข้อบังคับพรรคการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๓) การวินิจฉัยคำร้องคัดค้านคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๒ วรรคห้า

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ บัญญัติให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลไม่ให้สมาชิกกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ข้อบังคับ รวมทั้งระเบียบ ประกาศ และคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และเมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการ

บริหารพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง มีหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลมิให้สมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองกระทำการในลักษณะที่อาจทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรืออาจเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใดซึ่งสมัครเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

หากความปรากฏต่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเมื่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองได้รับแจ้งจากนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าสมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนดังกล่าวข้างต้น ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีมติหรือสั่งการให้สมาชิกผู้นั้นยุติการกระทำโดยพลัน และกำหนดมาตรการหรือวิธีการที่จำเป็นเพื่อมิให้เกิดการกระทำดังกล่าวอีก แล้วแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่มติดังกล่าวไว้ หากความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมิได้มีมติหรือสั่งการให้สมาชิกยุติการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนตามที่กฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณามีคำสั่งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ และห้ามมิให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุดังกล่าวดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองจนกว่าจะพ้นเวลา ๒๐ ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ทั้งนี้ กรรมการบริหารพรรคการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งโดยคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าว

**การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยคำร้องคัดค้านคำสั่ง
ของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง
พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ**

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: กรรมการบริหารพรรคการเมืองที่พ้นจากตำแหน่ง
หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง
ทราบเอง หรือได้รับแจ้งจากนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าสมาชิกของพรรคการเมือง
กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนตามที่กฎหมายกำหนด แต่ความปรากฏต่อนายทะเบียน
พรรคการเมืองว่าคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมิได้มีมติหรือสั่งการให้สมาชิก
ยุติการกระทำดังกล่าว

๒. นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง
เพื่อพิจารณามีคำสั่งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ
และห้ามมิให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุดังกล่าว
ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองจนกว่าจะพ้นเวลา ๒๐ ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๓. กรรมการบริหารพรรคการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งโดยคำสั่งของคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายใน ๓๐ วัน
นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าว

(๔) การวินิจฉัยคำร้องคัดค้านประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ให้พรรคการเมืองสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคสาม
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.
๒๕๖๐ ได้บัญญัติเกี่ยวกับเหตุแห่งการสิ้นสุดสภาพของพรรคการเมืองไว้หลาย
ประการ อาทิ พรรคการเมืองไม่แก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายใน
ระยะเวลาที่กำหนด หรือมีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงตามจำนวนที่กำหนดไว้
ภายหลังจากที่ได้รับการจดทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่มีการประชุมใหญ่
หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปีโดยไม่มี
เหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย หรือพรรคการเมืองเลิกตามข้อบังคับ เป็นต้น

ซึ่งเมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือมีผู้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าพรรคการเมืองใดสิ้นสภาพด้วยเหตุดังกล่าว ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองตรวจสอบข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่ามีการฉ้อโกงที่เป็นเหตุให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณา ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ามีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้น ก็ให้ประกาศการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา และให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา นอกจากนี้ ให้ถือว่าการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองดังกล่าวเป็นการถูกยุบพรรคการเมืองด้วย

อย่างไรก็ดี หากหัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศสิ้นสภาพไม่เห็นด้วยกับการประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยคำร้องคัดค้านประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: หัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศให้สิ้นสภาพ

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณากรณีพรรคการเมืองกระทำการตามเหตุแห่งการสิ้นสภาพของพรรคการเมือง และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่ามีกรณีที่เป็นเหตุให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพ และคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ามีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นจริงและประกาศการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา และให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยให้ถือว่าการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองดังกล่าวเป็นการถูกยุบพรรคการเมือง

๒. หากหัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศสิ้นสภาพไม่เห็นด้วยกับการประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๕) การวินิจฉัยขอให้ยุบพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ ได้บัญญัติเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในกรณีที่คณะกรรมการเลือกตั้งมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอันเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือกระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือพรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย หรือมีเหตุอันจะต้องยุบพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นได้ และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้วมีหลักฐานว่าพรรคการเมืองได้กระทำการตามเหตุดังกล่าว ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองและเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๓ กำหนดว่า เมื่อความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอันเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๙๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะยื่นคำร้องเอง หรือจะมอบหมายให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นผู้ยื่นคำร้องและดำเนินคดีแทนก็ได้ และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะขอให้อัยการสูงสุดช่วยเหลือดำเนินการในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญจนกว่าจะเสร็จสิ้นก็ได้

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการวินิจฉัยขอให้ยุบพรรคการเมือง

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: คณะกรรมการการเลือกตั้ง/ นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอันเป็นเหตุอันจะต้องยุบพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด หรือเมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอันเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมือง

๒. คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง สามารถยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นได้ และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้วมีหลักฐานว่าพรรคการเมืองได้กระทำการตามเหตุดังกล่าว ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น

(๖) การวินิจฉัยกรณีพรรคการเมืองไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับการดำเนินการในเรื่องที่บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔๑

บทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔๐ ได้บัญญัติให้พรรคการเมืองที่จัดตั้งหรือเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ และยังคงดำรงอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ใช้บังคับเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

พ.ศ. ๒๕๖๐ ใช้บังคับ ยังคงเป็นคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๑๔๑ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยให้ถือว่าพรรคการเมืองดังกล่าวมีสมาชิกตามที่ ปรากฏในทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองตามที่ปรากฏในทะเบียนสมาชิก พรรคการเมืองที่สำนักงานจัดให้มีขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔๑ ได้กำหนดให้พรรคการเมืองต้องดำเนินการในเรื่อง และภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น การแจ้งเปลี่ยนแปลงสมาชิกที่แตกต่าง ไปจากที่ปรากฏในทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองให้นายทะเบียนพรรคการเมือง ทราบ หรือดำเนินการให้มีสมาชิกให้ครบห้าร้อยคน หรือจัดให้มีทุนประเดิม จำนวนหนึ่งล้านบาท และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ หรือจัดให้ มีการประชุมใหญ่เพื่อแก้ไขข้อบังคับและจัดทำคำประกาศอุดมการณ์ ทางการเมืองของพรรคการเมืองและนโยบายของพรรคการเมืองให้ถูกต้อง และเลือกคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามข้อบังคับของพรรคการเมือง ที่แก้ไขใหม่ เป็นต้น

การวินิจฉัยเรื่องใดๆ ดังกล่าวที่มีผลกระทบต่อพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ บัญญัติให้ เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัย ในกรณีที่พรรคการเมือง ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้พรรคการเมืองยื่น คำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

**การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีพรรคการเมืองไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัย
ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับการดำเนินการ
ในเรื่องที่บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล**

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: พรรคการเมืองที่ได้รับผลกระทบจากการวินิจฉัยของคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้งได้วินิจฉัยในเรื่องที่มีผลกระทบต่อพรรคการเมือง
เกี่ยวกับการดำเนินการในเรื่องใดๆ หรือต้องดำเนินการตามระยะเวลาที่กฎหมาย
กำหนด

๒. พรรคการเมืองไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๓. พรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยภายใน ๖๐ วัน นับแต่
วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

**๗.๒ การพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการคัดค้านมติของคณะกรรมการ
ตรวจเงินแผ่นดินที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่าเป็นการกำหนดนโยบาย
หรือหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน มีผลให้ผู้ว่าการ
ตรวจเงินแผ่นดินไม่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ (พระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๑)**

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๑ บัญญัติให้การวางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดินและ
การกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน ตามมาตรา ๒๗ (๑)
และ (๒) หากผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่านโยบายหรือหลักเกณฑ์มาตรฐาน
ที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินกำหนดมีผลเป็นการเลือกปฏิบัติต่อหน่วยรับตรวจ
หรือทำให้มีการตรวจสอบใด ๆ ที่อยู่นอกเหนือหน้าที่และอำนาจของผู้ว่าการ
ตรวจเงินแผ่นดิน หรือมีผลให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไม่มีความเป็นอิสระ
ในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินจะขอให้คณะกรรมการตรวจเงิน
แผ่นดินพิจารณาทบทวนก็ได้

มติของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินในการพิจารณาทบทวน
ตามวรรคหนึ่งให้เป็นที่สุด เว้นแต่ในกรณีที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่านโยบาย
หรือหลักเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวมีผลให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไม่
มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินมีสิทธิยื่นคำร้อง
ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยต่อไป

การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีการคัดค้านมติของคณะกรรมการ
ตรวจเงินแผ่นดิน ที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่าเป็นการกำหนดนโยบาย
หรือหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน
มีผลให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไม่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่
(พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๑)

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง : ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

หลักเกณฑ์และวิธีการ :

๑. ในกรณีที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่าการวางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน
หรือการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๒๗ (๑) และ (๒)
มีผลให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไม่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้ว่าการ
ตรวจเงินแผ่นดินจะขอให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาทบทวนก็ได้
(พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑
มาตรา ๓๑ วรรคหนึ่ง)

๒. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาทบทวนแล้ว และมีมติยืนยันว่า
การวางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดินหรือการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับ
การตรวจเงินแผ่นดินดังกล่าว ไม่มีผลให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไม่มีความเป็นอิสระ
ในการปฏิบัติหน้าที่

๓. หากผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไม่เห็นด้วยกับมติในการพิจารณาทบทวน
ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัย
ต่อไป (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑
มาตรา ๓๑ วรรคสอง)

**๗.๓ การพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีหรือ
การดำเนินการของคณะรัฐมนตรีเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐**

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔
บัญญัติให้ในระหว่างอายุของวุฒิสภาซึ่งมีกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่มิพระบรม-
ราชโองการแต่งตั้ง ตามมาตรา ๒๖๙ (๔) ของรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่การดำเนินการ
ของหน่วยงานของรัฐไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท อันเป็นผล
มาจากมติคณะรัฐมนตรี หรือเป็นการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีโดยตรง

ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแจ้งให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ และวุฒิสภาทราบ และให้วุฒิสภาดำเนินการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัด การปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และการจัดทำและดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

ในกรณีที่วุฒิสภาเห็นว่า กรณีเป็นปัญหาว่ามติคณะรัฐมนตรีหรือ การดำเนินการของคณะรัฐมนตรีเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่ ให้วุฒิสภามีมติเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยโดยเร็ว ซึ่งหากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินการของ คณะรัฐมนตรีเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้คณะกรรมการ จัดทำยุทธศาสตร์ชาติส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจโดยเร็ว ทั้งนี้ ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายในการพิจารณาของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติให้รับฟังตามที่ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

**การใช้สิทธิต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีมติคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินการ
ของคณะรัฐมนตรีเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐**

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง: วุฒิสภา

หลักเกณฑ์และวิธีการ:

๑. การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือ แผนแม่บท อันเป็นผลมาจากมติคณะรัฐมนตรี หรือเป็นการดำเนินการของคณะรัฐมนตรี โดยตรง

๒. คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแจ้งให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ และวุฒิสภาทราบ และให้วุฒิสภานำดำเนินการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูป ประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และการจัดทำ และดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

๓. วุฒิสภาเห็นว่ากรณีเป็นปัญหาว่ามติคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินการ ของคณะรัฐมนตรีเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ให้วุฒิสภามีมติ เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยโดยเร็ว

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญและประธานศาลรัฐธรรมนูญยังมีหน้าที่และอำนาจที่นอกเหนือจากการวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑. การเสนอแนะความเห็นต่อร่างกฎหมายและพิจารณาแต่งตั้งบุคคลเป็นกรรมการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยคดี โดยเป็นหน้าที่และอำนาจในการเสนอแนะความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งภายหลังจากที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๓๒(๒) กำหนดให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ไปให้องค์กรที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้ความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งในกรณีของศาลรัฐธรรมนูญนั้น รัฐสภาจะต้องส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญที่ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วไปให้ศาลรัฐธรรมนูญให้ความเห็นว่ามีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ และรัฐสภามีอำนาจที่จะแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ตามความเห็นและข้อสังเกตของศาลรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ยังบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจในการแต่งตั้งบุคคลเป็นกรรมการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และร่วมกับองค์กรอิสระอื่นในการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อใช้บังคับกับบุคลากรศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๗ มาตรา ๒๑๙ และ

มาตรา ๒๗๖ ซึ่งปัจจุบันได้มีการประกาศใช้ “มาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑” แล้ว (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๕ ก. วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔ ยังบัญญัติให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับเลือกจากที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวนหนึ่งคนทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการสรรหากรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (กสทช.) ด้วย

๒. หน้าที่และอำนาจของประธานศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๙๓ บัญญัติให้แต่ละศาลยกเว้นศาลทหาร มีหน่วยงานธุรการรับผิดชอบงานธุรการที่มีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยให้มีหัวหน้าหน่วยงานคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานของแต่ละศาลในกรณีนี้ พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยจะให้มีรองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการด้วยก็ได้

พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐ (๑) บัญญัติให้การบรรจุและแต่งตั้งให้บุคคลดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและรองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจ

ของประธานศาลรัฐธรรมนูญโดยความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ และมาตรา ๑๖ บัญญัติให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายอื่นที่บัญญัติหน้าที่และอำนาจของประธานศาลรัฐธรรมนูญไว้ อาทิ พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕/๑ บัญญัติให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นกรรมการในคณะกรรมการคัดเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เป็นต้น

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและ ผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไว้ ดังนี้

๑. องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่า ๗ คน (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง)

๒. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่จะมีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกำหนดข้อยกเว้นไว้เป็นอย่างอื่น (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง) เช่น กรณีการวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง จะต้องมีความเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๓)

๓. รัฐธรรมนูญกำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยในส่วนของตน พร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมและให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนแล้วจึงลงมติ ความเห็นส่วนตัวให้ทำโดยลับตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ โดยการทำคำวินิจฉัยดังกล่าวองค์คณะอาจมอบหมายให้ตุลาการคนหนึ่งคนใดเป็นผู้จัดทำคำวินิจฉัยตามมติของศาลก็ได้ คำวินิจฉัยของศาลให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีคำวินิจฉัย (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๕)

๔. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กฤษฎีกาและหน่วยงานของรัฐ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสี่)

๕. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาล

พิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใดๆ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒)

๖. สาระสำคัญของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้ออ้างและคำขอในคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ข้อโต้แย้งในคำชี้แจงข้อกล่าวหา ประเด็นแห่งคดี สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในแต่ละประเด็น และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง รวมทั้งผลแห่งคำวินิจฉัย นอกจากนี้ คำวินิจฉัยของศาลต้องลงลายมือชื่อของตุลาการที่วินิจฉัย ถ้าตุลาการคนใดมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้องค์คณะนั้นมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งที่เป็นองค์คณะจัดแจ้งเหตุดังกล่าวแล้วติดรวมไว้กับคำวินิจฉัย (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓)

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๐ วรรคสอง บัญญัติว่า “การยื่นคำร้องและเงื่อนไขการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัย การทำคำวินิจฉัย และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” ซึ่งปัจจุบันพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้ประกาศใช้บังคับแล้ว (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๑๒ ก วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๑) โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้บัญญัติให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญโดยมติของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดระเบียบ และประกาศของศาล เพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีการออกข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งประกาศใช้บังคับแล้ว (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๙๗ ก วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๒) รวมถึงได้ออกระเบียบและประกาศศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑. ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาล พ.ศ. ๒๕๖๒ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๑๒ ก วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒)

๒. ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยในที่ทำการศาล พ.ศ. ๒๕๖๒ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๑๒ ก วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒)

๓. ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๒ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๐๙ ก วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๒) และที่แก้ไขเพิ่มเติม

กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ มีขั้นตอนดังนี้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ การพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ใช้ระบบไต่สวน โดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้ โดยเฉพาะ ไม่ว่าการไต่สวนพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากขั้นตอน วิธีการ หรือรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นในการนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น

นอกจากนี้ยังกำหนดให้การพิจารณาของศาลจะต้องเป็นไปโดยความรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ และข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ และในการ

ปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้หน่วยงานของรัฐ หรือพนักงานสอบสวน ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

๑. การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดให้การที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีสามารถกระทำได้ ๒ กรณี คือ

๑.๑ กรณีจัดทำเป็นคำร้อง โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ กำหนดให้คำร้องที่จะยื่นต่อศาลต้องทำเป็นหนังสือใช้ถ้อยคำสุภาพ มีรายการครบถ้วน ตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งอย่างน้อยต้องระบุ (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง (๒) เรื่องหรือการกระทำทั้งหลายอันเป็นเหตุให้ต้องขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยพร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง (๓) มาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง (๔) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างใดพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดเจน

การยื่นคำร้องดังกล่าว ให้คู่กรณีจัดทำสำเนายื่นต่อศาลตามจำนวนที่กำหนดในข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญด้วย คำร้องใดมีรายการไม่ครบถ้วน หรือไม่ชัดเจน หรือไม่อาจเข้าใจได้ ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องเพื่อดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องนั้นให้ถูกต้อง ในการดำเนินการสอบสวนพิจารณา ผู้ร้องจะดำเนินการทั้งปวงด้วยตนเองหรือจะมอบฉันทะให้ทนายความ หรือบุคคลอื่นยื่นคำร้องหรือดำเนินคดีแทนผู้ร้องได้ ผู้รับมอบฉันทะต้องบรรลุนิติภาวะแล้วและมีความรู้ความสามารถที่อาจดำเนินการแทนผู้รับมอบฉันทะได้

๑.๒ กรณีจัดทำเป็นหนังสือราชการ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๑ วรรคสอง กำหนดให้การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีดังต่อไปนี้ จะต้องทำเป็นหนังสือ

(๑) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสมานันๆ หรือนายกรัฐมนตรี ขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย

(๒) ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย โดยการดำเนินการดังกล่าว ให้ศาลนั้นส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของคู่ความ (หรือคู่กรณี) พร้อมด้วยเหตุผลไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรมพระธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อส่งให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

(๓) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา ขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกำหนด

(๔) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ

(๕) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๖) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสมานันๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๗) คณะรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๘) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสมานันๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๙) การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีอื่นที่รัฐธรรมนูญกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล ที่ข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้ทำเป็นหนังสือ

ทั้งนี้ หนังสือที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีข้างต้น ตามมาตรา ๔๓ กำหนดให้ทำเป็นหนังสือราชการ โดยอย่างน้อยต้องระบุ รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง ความประสงค์ที่จะให้ศาลดำเนินการ และ มาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และเมื่อมีผู้ยื่นหนังสือขอให้ ศาลพิจารณาวินิจฉัยแล้ว หากศาลเห็นว่าเป็นกรณีที่นำไปตามมาตรา ๔๑ วรรคสอง ข้างต้น ให้ศาลรับไว้พิจารณาและดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๐

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๗ ได้กำหนดช่องทางการยื่นคำร้องต่อศาลไว้ ดังนี้

(๑) ยื่นคำร้องต่อศาลด้วยตนเองหรือมอบฉันทะให้บุคคลอื่น ดำเนินการแทน

(๒) ส่งทางไปรษณีย์

(๓) ส่งทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่ศาลกำหนด

ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และ วิธีการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๖๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และประกาศ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ข้อปฏิบัติและเงื่อนไข ประเภท รูปแบบ และขนาด ของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใดทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ โดยศึกษารายละเอียดได้ทาง www.constitutionalcourt.or.th หัวข้อ “ยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing)”

นอกจากนี้ ประชาชนสามารถขอรับคำปรึกษาด้านกฎหมายได้ ๓ ช่องทาง ดังนี้

(๑) ติดต่อด้วยตนเอง ณ ที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ อาคาร ราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

(๒) ติดต่อทางโทรศัพท์ หมายเลข ๐ ๒๑๔๒ ๕๐๗๔ และ หมายเลข ๐ ๒๑๔๒ ๕๐๗๕ หรือสายด่วน (Call center) ๑๒๐๑ ในวันและเวลาราชการ

(๓) ติดต่อทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางเว็บไซต์ศาลรัฐธรรมนูญ (www.constitutionalcourt.or.th) ภายใต้ชื่อ “ปฎิษาคติรัฐธรรมนูญ” และทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ‘office@constitutionalcourt.or.th’

๒. การพิจารณารับคำร้อง

เมื่อมีผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๙ กำหนดให้การพิจารณาว่าจะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ ศาลจะแต่งตั้งตุลาการ ไม่น้อยกว่า ๓ คน เป็นผู้พิจารณาก็ได้ และเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณา วินิจฉัย ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญส่งเรื่องให้คณะตุลาการดังกล่าวภายใน ๒ วัน นับแต่วันที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องตามข้อกำหนดของศาล และให้คณะตุลาการดังกล่าวมีอำนาจตรวจและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณา วินิจฉัยภายใน ๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ คำสั่งดังกล่าวให้ถือว่าเป็นคำสั่งของศาล

ในกรณีที่คณะตุลาการมีความเห็นไม่รับคำร้องไว้พิจารณา ให้เสนอศาล พิจารณาภายใน ๕ วันดังกล่าว และให้ศาลพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากคณะตุลาการดังกล่าว หากศาลเห็นพ้องด้วยให้จัดทำ เป็นคำสั่งของศาล หากศาลไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของคณะตุลาการ ให้ดำเนินการตามความเห็นของศาล คำสั่งของคณะตุลาการที่สั่งรับหรือไม่รับ คำร้องให้ถือเสียข้างมาก ในกรณีที่ไม่มี การแต่งตั้งคณะตุลาการ ให้ศาลพิจารณา และมีคำสั่งว่าจะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ ภายใน ๕ วัน นับแต่วันที่สำนักงาน ศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้อง

**แผนภาพที่ ๔: ช่องทางการยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยในคดีรัฐธรรมนูญ**

๓. การแจ้งผู้ร้องและส่งสำเนาคำร้องให้แก่ผู้ถูกร้อง

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งให้ผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้อง ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้อง ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และให้นำความในมาตรา ๔๒ เกี่ยวกับรายละเอียดของคำร้องมาใช้บังคับโดยอนุโลม กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด หรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ทั้งนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๔

๔. องค์คณะและการพิจารณาคดี

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔ ได้นิยามความหมายของคำว่า “การพิจารณาคดี” คือ “การดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ รวมถึงการไต่สวน การประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย หรือการนั่งพิจารณา” ในขณะที่คำว่า “กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า “การกระทำใดๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล ไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่นๆ การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น” และคำว่า “การนั่งพิจารณา” หมายความว่า “การที่ศาลออกนั่งเกี่ยวกับการพิจารณาคดี โดยคู่กรณีมีสิทธิมาอยู่ต่อหน้าศาล” นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ยังได้กำหนดรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีของศาลไว้ดังนี้

๔.๑ การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๙ กำหนดให้การนั่งพิจารณาของศาลให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่ศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจกำหนดบุคคลที่จะอยู่ในห้องพิจารณาคดีได้ และเมื่อศาลประกาศกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งแรกให้ส่งสำเนาประกาศแก่คู่กรณีไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน ก่อนวันนัด ส่วนกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งต่อไปให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด และให้ปิดประกาศกำหนดนัดดังกล่าวไว้ ณ ที่ทำการศาลด้วย

๔.๒ การให้โอกาสคู่กรณีแสดงพยานหลักฐาน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๑ กำหนดให้คู่กรณีจะอ้างตนเอง บุคคล และหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานได้ และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและขอสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งในเวลาทำการได้ และเพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนก็ได้ แต่ต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน ก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน อย่างไรก็ตามในการอ้างพยานหลักฐานนั้น ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานและวิธีการที่จะได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว โดยอาจยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ แต่ต้องยื่นเสียก่อนวันที่ศาลกำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัยไม่น้อยกว่า ๗ วัน

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๒ กำหนดให้ในการไต่สวนพยานบุคคล ไม่ว่าจะเป็นพยานที่ฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลมีอำนาจสอบถามพยานบุคคลเอง แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล ศาลอาจถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆ ที่เกี่ยวเนื่อง

กับคดี แม้จะไม่มีฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน หลังจากคู่กรณีถามพยานแล้ว ห้ามมิให้คู่กรณีฝ่ายใดถามพยานอีก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล

๔.๓ การให้โอกาสคู่กรณีสืบพยานที่ยื่นนอกที่ทำการศาล

นอกเหนือจากการไต่สวนพยานหลักฐานภายในศาลแล้ว พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๓ กำหนดให้ศาลอาจอนุญาตให้มีการไต่สวนพยานที่ยื่นนอกที่ทำการศาลตามที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอ โดยอาจใช้ระบบการประชุมทางจอภาพตามข้อกำหนดของศาลได้ และให้ถือว่ากระทำในห้องพิจารณาของศาล โดยให้ฝ่ายที่ร้องขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีระบบดังกล่าว และเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่อ้างพยานนั้น ร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่ต้องมาเบิกความเสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้า ต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนดหรือที่ศาลอนุญาตให้คู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอ กำหนด โดยให้ส่งต้นฉบับบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้า ต่อศาล และสำเนาแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นทราบก่อนวันนัดสืบพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่น้อยกว่า ๗ วัน อย่างไรก็ตามหากคู่กรณีที่ติดใจคัดค้านข้อเท็จจริง ในบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าดังกล่าวในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลก่อนวันนัดสืบพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่น้อยกว่า ๓ วัน มิฉะนั้นให้ถือว่าไม่ติดใจคัดค้าน

ในวันไต่สวนพยาน ให้พยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้า แล้วตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาลและคู่กรณีฝ่ายอื่นตามประเด็นที่เสนอต่อศาล และศาลอนุญาต หากพยานไม่มาศาล หรือมาศาล

แต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น เป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้ พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญใดยื่นบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าต่อศาลแล้วจะขอถอนบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นมิได้ และเมื่อพยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าแล้ว ให้ถือว่าบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นเป็นส่วนหนึ่งของการให้ถ้อยคำของพยาน ทั้งนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๔

ในระหว่างการไต่สวนของศาล ให้ศาลบันทึกรายงานการพิจารณาคดีรวมไว้ในสำนวน และจัดให้คู่กรณีและพยานลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หากคู่กรณีหรือพยานลงลายมือชื่อไม่ได้ หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อให้ศาลทำรายงานจดแจ้งเหตุที่ไม่มีลายมือชื่อเช่นนั้นแทนการลงลายมือชื่อ และให้ศาลบันทึกการให้ถ้อยคำของพยานในการไต่สวนรวมไว้ในสำนวนด้วย โดยใช้อุปกรณ์บันทึกเสียงหรืออุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง หรือวิธีการอื่นใดตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๖

๔.๔ การให้โอกาสคู่กรณีร้องขอให้มีการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดี

คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายมีสิทธิร้องขอให้มีการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีของตนได้ตามที่ศาลเห็นสมควรและภายในเวลาที่ศาลกำหนด การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีของคู่กรณีต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่ศาลเห็นสมควรให้กระทำด้วยวาจา โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลา

ในการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้คู่กรณี พยานในส่วนที่เกี่ยวกับคำเบิกความของตน หรือบุคคลภายนอก ซึ่งมีส่วนได้เสียโดยชอบหรือมีเหตุผลอันสมควรที่ดี มีสิทธิขอตรวจดูข้อคดีสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในสำนวนได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ โดยจะกำหนดให้ต้องเสียค่าธรรมเนียมด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๘

๕. มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย

การกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยในคดีรัฐธรรมนูญนั้น ถือเป็นมาตรการที่สำคัญอย่างหนึ่งอันจะทำให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมีผลในทางปฏิบัติเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดวิธีการคุ้มครองชั่วคราวไว้ เจตนารมณ์ของการกำหนดวิธีการคุ้มครองชั่วคราวนั้น เพื่อต้องการที่จะให้มีการชะลอหรือระงับการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องไว้เป็นการชั่วคราวหรือคุ้มครองประโยชน์ของคู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอในระหว่างการพิจารณาคดี อันจะมีผลเป็นการคุ้มครอง ป้องกัน และยับยั้งความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงที่ยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลัง หากยังคงปล่อยให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ซึ่งใช้อำนาจอธิปไตยหรือคู่กรณีในคดีรัฐธรรมนูญยังคงกระทำการหรือดำเนินการหรือพิจารณาในเรื่องเหล่านั้นต่อไป ซึ่งหากต่อมาศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการกระทำหรือการดำเนินการหรือการพิจารณาของหน่วยงานหรือบุคคลดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ก็อาจเกิดความเสียหายมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งยังเป็นการยากแก่การแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่จะเกิดขึ้นดังกล่าว จนเป็นเหตุทำให้มีการใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องร้องให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลผู้ซึ่งใช้อำนาจอธิปไตยหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องชดใช้เยียวยา

ความเสียหายที่เกิดขึ้น หรืออาจเกิดความเสียหายแก่สาธารณะหรือประเทศชาติอย่างรุนแรงจนไม่อาจบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลได้ รัฐอาจจำเป็นต้องเข้ามาชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ประชาชนแทน และอาจเป็นที่กล่าวได้ว่า “ความยุติธรรมของศาลในการที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้นมาไม่ทันเวลา” ดังนั้น มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยในคดีรัฐธรรมนูญจึงมีความจำเป็นและสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประเด็นอื่นหรือผลของคำวินิจฉัยในคดีรัฐธรรมนูญเท่านั้น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง จึงได้บัญญัติหลักการกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยไว้ว่า “เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงที่ยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลัง หรือเพื่อป้องกันความรุนแรงอันใกล้จะถึงและคำร้องของผู้ร้องมีเหตุอันมีน้ำหนักที่ศาลจะวินิจฉัยให้เป็นไปตามคำร้อง เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่กรณีได้ยื่นคำขอให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใดๆ เป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยและออกคำสั่งไปยังหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และประเภทคดีที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล” และวรรคสอง บัญญัติว่า “มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้มีผลใช้บังคับได้ไม่เกินหกสิบวัน นับแต่วันที่ศาลกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวนั้น”

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒ หมวด ๒ การพิจารณา ส่วนที่ ๕ มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย ข้อ ๓๗ ถึงข้อ ๔๐ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และประเภทคดีเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย สรุปได้ดังนี้

๑. การยื่นคำขอกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย

๑.๑ คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอมาในคำร้องหรือคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรืออาจยื่นคำขอในเวลาใดๆ ก่อนศาลวินิจฉัยคดี เพื่อให้ศาลมี

มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย อันจะมีผลเป็นการชะลอหรือระงับการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องไว้เป็นการชั่วคราว หรือมีมาตรการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอไว้ในระหว่างการพิจารณาคดี หรือเพื่อประโยชน์แก่การบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลในภายหลัง ทั้งนี้ คำขอดังกล่าวจะต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดแจ้งว่าประสงคืให้ศาลกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวอย่างใด เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลังประการใด หรือเพื่อป้องกันความรุนแรงอันใกล้จะถึงอย่างไร (ข้อ ๓๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง)

๑.๒ ในกรณีที่ไม่มีคำขอของคู่กรณี แต่พฤติการณ์แห่งคดีมีความจำเป็นรีบด่วน ศาลอาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใดๆ เป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยได้ตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณี (ข้อ ๓๗ วรรคสาม)

๒. กรณีที่ศาลหรือคณะตุลาการมีคำสั่งไม่รับคำร้องขอมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลหรือคณะตุลาการเห็นว่าคำขอให้ศาลกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยโดยยื่นโดยไม่มีข้ออ้างหรือข้อเท็จจริงเพียงพอ หรือไม่มีเหตุผลหรือสาระอันควรได้รับการพิจารณา หรือไม่มีเหตุอันมีน้ำหนักที่ศาลจะวินิจฉัยให้เป็นไปตามคำขอ ให้สิ่งไม่รับคำขอดังกล่าว (ข้อ ๓๘)

๓. การดำเนินการก่อนมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราว

๓.๑ เมื่อศาลหรือคณะตุลาการมีคำสั่งรับคำขอตามข้อ ๓๗ วรรคหนึ่ง และส่งสำเนาคำขอให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งทำคำคัดค้านคำขอนั้นแล้ว ให้ศาลนัดไต่สวนคำขอโดยเร็วเพื่อให้คู่กรณีนำพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาลตามข้ออ้างหรือข้อคัดค้านของแต่ละฝ่าย และให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับคำขอดังกล่าวโดยไม่ชักช้า (ข้อ ๓๙ วรรคหนึ่ง)

๓.๒ ในกรณีที่มิเหตุฉุกเฉินรีบด่วนเป็นกรณีพิเศษและมีเหตุจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการใดๆ เป็นการชั่วคราวก่อน

การวินิจฉัย ศาลอาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใดๆ เป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยตามที่เห็นสมควรแก่กรณีได้โดยไม่ต้องไต่สวนและไม่ต้องรับฟังความเห็นของคู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องก่อนก็ได้ (ข้อ ๓๙ วรรคสอง)

๔. คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวในคดีรัฐธรรมนูญแต่ละประเภท

๔.๑ มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยตามข้อ ๓๗ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม ศาลอาจมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นการเฉพาะดังต่อไปนี้ก็ได้ (ข้อ ๔๐ วรรคหนึ่ง)

(๑) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ วรรคหนึ่ง (๑) หากกฎหมายมิได้กำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะอย่างสำคัญ ศาลอาจมีคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ซึ่งใช้อำนาจอรรถการพิจารณาหรือการดำเนินการเรื่องนั้นไว้ก่อน หรือชะลอการบังคับใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น แล้วแต่กรณี

(๒) คดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ วรรคหนึ่ง (๒) ศาลอาจมีคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ซึ่งใช้อำนาจอรรถ หรือคู่กรณี รอคอยพิจารณาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้นไว้ก่อนจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(๓) คดีเกี่ยวกับการร้องขอให้เลิกการกระทำล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ ศาลอาจมีคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ซึ่งใช้อำนาจอรรถ หรือคู่กรณี กระทำการหรือระงับการกระทำใดๆ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(๔) คดีที่ประชาชนหรือชุมชนยื่นคำร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ ศาลอาจมีคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ซึ่งใช้อำนาจรัฐ ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีไปก่อนหรือรอการพิจารณาหรือการดำเนินการ เรื่องอื่นใดไว้ก่อนจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(๕) คดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๘ ศาลอาจมีคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ซึ่งใช้อำนาจรัฐรอการพิจารณาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้นไว้ก่อนจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(๖) คดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ศาลอาจมีคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ซึ่งใช้อำนาจรัฐระทำการหรือมิให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เกี่ยวข้องจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(๗) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่ามติของคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ ศาลอาจมีคำสั่งให้ชะลอการดำเนินการหรือการบังคับการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง หรือสั่งการให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวไปก่อนจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(๘) คดีที่ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ และกฎหมายอื่น ศาลอาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอหรือคู่กรณีในระหว่างการพิจารณาคดี หรือสั่งให้พรรคการเมือง

ระงับการกระทำใดไว้เป็นการชั่วคราวตามคำขอของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียน หรืออัยการสูงสุด แล้วแต่กรณี จนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือ จนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

๔.๒ การมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการ วินิจฉัย ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณี และต้องเป็นไป เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงที่ยากแก่การแก้ไขเยียวยา ในภายหลัง หรือเพื่อป้องกันความรุนแรงอันใกล้จะถึง (ข้อ ๔๐ วรรคสอง)

๔.๓ การมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการ วินิจฉัยของศาลให้เป็นที่สุด และให้มีผลใช้บังคับได้ไม่เกิน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ ศาลกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวนั้น แต่กรณีที่มีข้อเท็จจริงใหม่อันเป็น สาธารณภัยที่ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการ ชั่วคราวขึ้นใหม่ ศาลอาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวใหม่ได้ โดยจะต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของตุลาการทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ ทั้งนี้ การออกคำสั่งแต่ละครั้งให้มีผลใช้บังคับได้ไม่เกินหกสิบวัน นับแต่วันที่ศาลกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวนั้น (ข้อ ๔๐ วรรคสาม)

๖. การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๕ กำหนดให้ในการวินิจฉัยคดี ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะ ทุกคนต้องทำความเห็นส่วนตัวเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนแล้วจึงลงมติ ดังนั้น จึงถือเป็นหน้าที่ ของตุลาการทุกคนที่จะต้องร่วมนั่งพิจารณาและร่วมทำคำวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุ ถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ นอกจากนี้ความเห็น ส่วนตัวของตุลาการ ให้ทำโดยสังเขปและต้องเผยแพร่ต่อสาธารณะ ตามข้อกำหนดของศาล

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๒ กำหนดให้องค์คณะของศาล

ในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่า ๗ คน และตุลาการซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณาในเนื้อหาคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยนั้น หากมีปัญหว่าตุลาการคนใดร่วมในการพิจารณาในเนื้อหาคดีนั้นหรือไม่ ให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยก่อนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป เว้นแต่การไม่ร่วมทำคำวินิจฉัยจะทำให้มีองค์คณะเหลือไม่ถึง ๗ คน

ในการทำคำวินิจฉัย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๕ วรรคสาม กำหนดให้ องค์คณะอาจมอบหมายให้ตุลาการคนหนึ่งคนใดเป็นผู้จัดทำคำวินิจฉัยตามมติของศาลก็ได้ และคำวินิจฉัยของศาลให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีคำวินิจฉัย

ในส่วนของผลของคำวินิจฉัย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ กำหนดให้ คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน และในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย แล้วแต่กรณี ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว หรือในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่ไม่มีผู้ถูกร้อง ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้องหรือผู้มีหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย และให้ถือว่าวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๓) การพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒) การพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓) หรือการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอ (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑)) ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการ

ของศาลจัดทำประกาศผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยเร็ว ส่วนการแจ้งให้คู่กรณีมาฟังคำวินิจฉัยและการอ่านคำวินิจฉัยของศาลและการแจ้งคำวินิจฉัย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยและจำหน่ายคดี คำสั่งดังกล่าวต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคดี เหตุผลในการมีคำสั่ง ความเห็นประกอบ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอ้างอิง และเมื่อจัดทำคำสั่งเสร็จแล้ว ให้แจ้งคู่กรณีทราบ พร้อมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาลไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน ทั้งนี้ คำสั่งของศาลดังกล่าวให้มีผลในวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำสั่ง โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๗

๗. การบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๔ ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับการกำหนดคำบังคับหรือการบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลไว้ว่า

“ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยของศาล หากมีความจำเป็นจะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย ให้ศาลมีอำนาจกำหนดคำบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลไว้ในคำวินิจฉัยนั้น โดยศาลอาจกำหนดให้มีผลไปในอนาคตขณะใดขณะหนึ่งหลังวันอ่านคำวินิจฉัย หรืออาจกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในการบังคับอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งนี้ ตามความจำเป็นหรือสมควรตามความเป็นธรรมแห่งกรณี และให้องค์กรหน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในการบังคับ รายงานผลการปฏิบัติหรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามคำบังคับของศาลต่อศาลภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และประเภทคดีที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล”

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒ หมวด ๓ การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง และการบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย ข้อ ๔๔ และข้อ ๔๕ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และประเภทคดีเกี่ยวกับการกำหนดคำบังคับไว้ในคำวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๔ ไว้ดังนี้

๑. การรายงานการปฏิบัติตามคำบังคับของศาล และกรณีคู่กรณีไม่ปฏิบัติตามคำบังคับหรือมีข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามคำบังคับ

ในกรณีที่ศาลกำหนดคำบังคับไว้ในคำวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๔ เมื่อความปรากฏแก่ศาล หรือคู่กรณียื่นคำขอหรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในการบังคับ รายงานต่อศาลว่า คู่กรณียังไม่ปฏิบัติตามคำบังคับของศาลหรือมีข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามคำบังคับของศาล ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาหรือไต่สวนและมีคำสั่งกำหนดวิธีการดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย หรือมีคำสั่งใดๆ เพื่อให้การบังคับคดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว (ข้อ ๔๔)

๒. กรณีองค์กร หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในการบังคับ ไม่ปฏิบัติตามคำบังคับหรือปฏิบัติล่าช้าเกินควร

เมื่อปรากฏว่าองค์กร หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในการบังคับ มิได้ปฏิบัติตามคำบังคับของศาลให้ถูกต้องครบถ้วน หรือปฏิบัติล่าช้าเกินสมควร ให้ศาลไต่สวนหรือแสวงหาข้อเท็จจริง ถ้าศาลไต่สวนแล้วเห็นว่าข้อเท็จจริงเพียงพอให้พึงได้ว่าการที่มีได้ปฏิบัติตามคำบังคับตามคำวินิจฉัยของศาลให้ถูกต้องครบถ้วนหรือปฏิบัติล่าช้าเป็นไปโดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจแจ้งให้นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานองค์กรอิสระ นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับดูแล หรือผู้ควบคุมตามความจำเป็นและสมควรแก่ประเภทคดี เพื่อดำเนินการหรือบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาล และแจ้งผลให้ศาลทราบโดยเร็ว (ข้อ ๔๕)

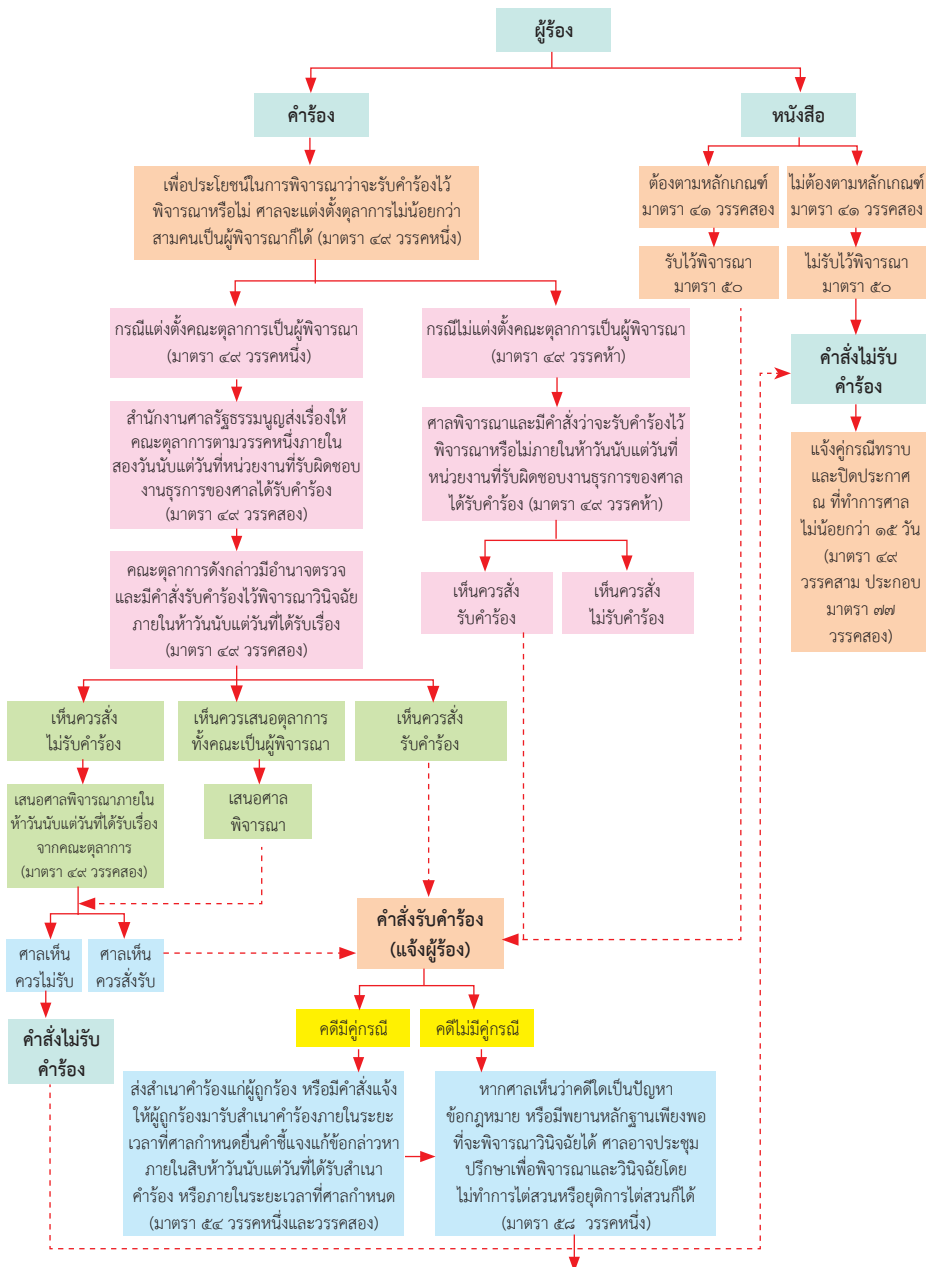
๘. การละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๘ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือบริเวณที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล หรือในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การพิจารณาดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อยและรวดเร็ว

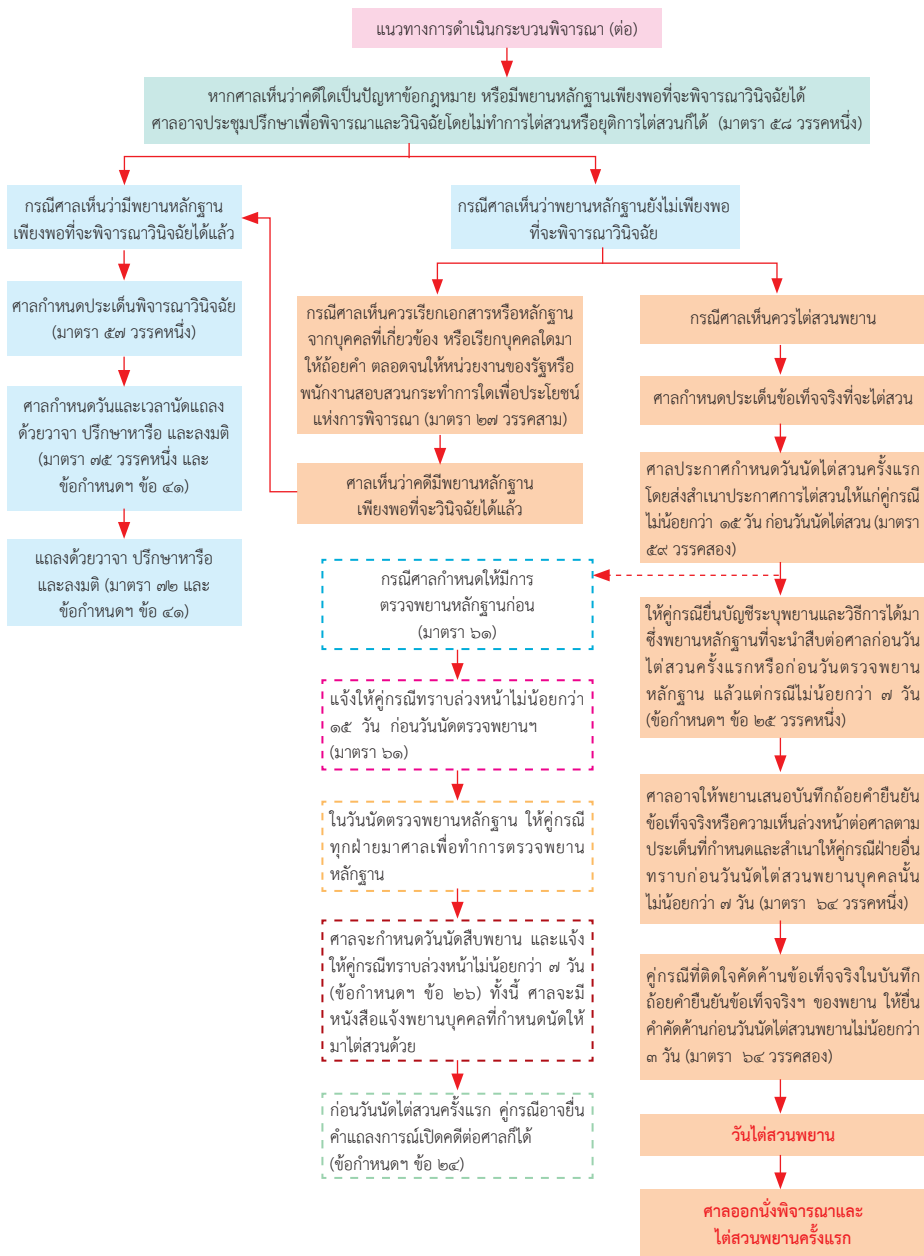
นอกจากนี้ การวิจารณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยคดีที่กระทำโดยสุจริตและมีได้ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายหยาบคาย เสียดสี หรืออาฆาตมาดร้าย ไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

กรณีผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาลหรือคำสั่งศาลตามมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล และศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการตักเตือน โดยจะมีคำตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือไล่ออกจากบริเวณศาล หรือลงโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยการสั่งลงโทษดังกล่าว ศาลจะพิจารณาเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี อย่างไรก็ดี การสั่งลงโทษจำคุกหรือโทษปรับ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และในการดำเนินการดังกล่าว ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๙

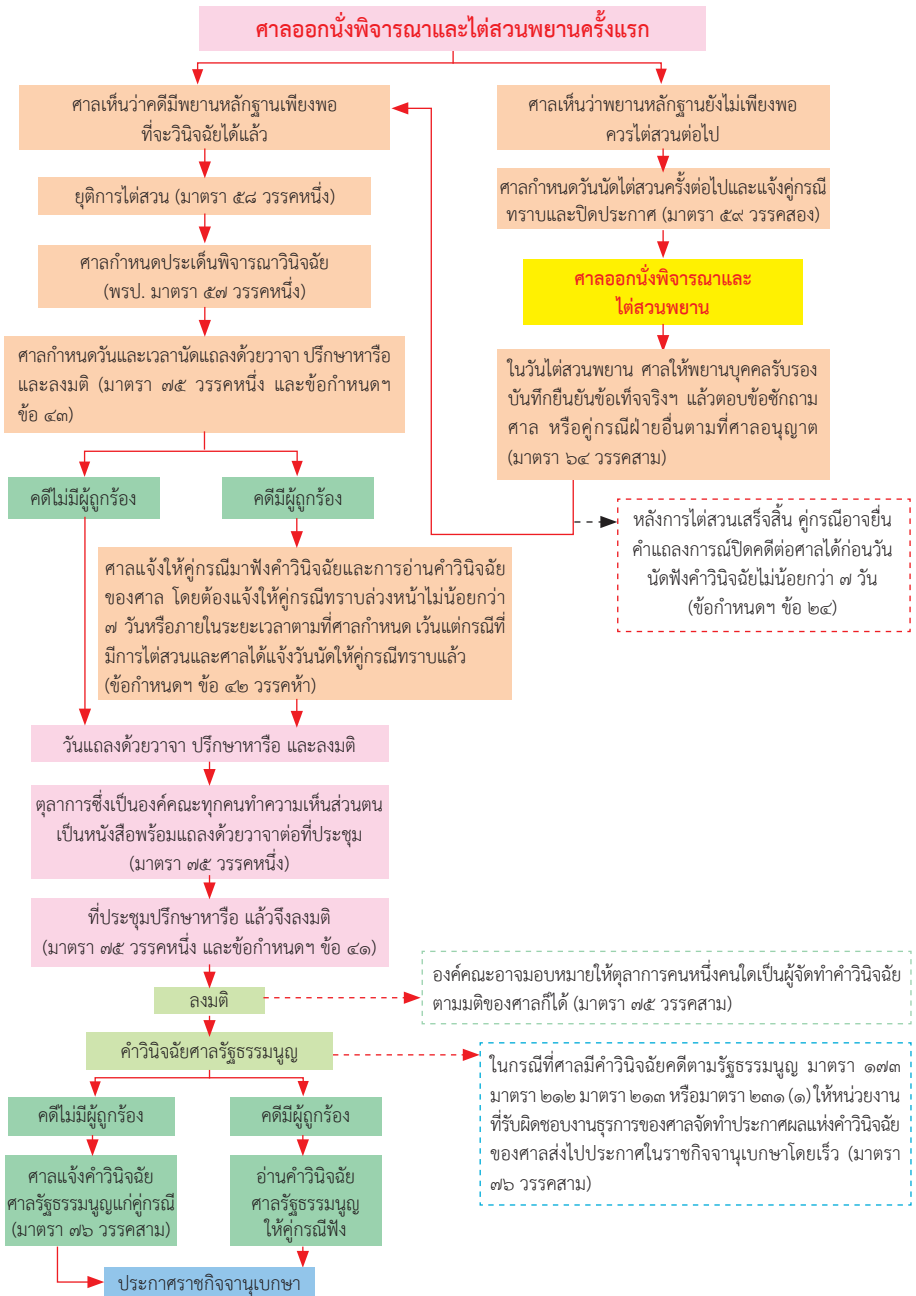
**แผนภาพที่ ๕: กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑**

แผนภาพที่ ๕: กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ (ต่อ)

**แผนภาพที่ ๕: กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ (ต่อ)**

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๐ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้นำความในมาตรา ๑๘๘ มาตรา ๑๙๐ มาตรา ๑๙๑ และมาตรา ๑๙๓ มาใช้บังคับแก่ศาลรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม” ประกอบกับ มาตรา ๑๙๓ บัญญัติว่า “ให้ศาลแต่ละศาล ยกเว้นศาลทหาร มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการที่มีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยให้มีหัวหน้าหน่วยงานคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานของแต่ละศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ ดังนี้

๑. รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ
๒. ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่างๆ เกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๓. สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ
๔. ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย

วิสัยทัศน์

“ศาลรัฐธรรมนูญเป็นสถาบันหลักที่คุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม สร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน โดยมีกลไกสนับสนุนงานที่มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ”

พันธกิจ

๑. รักษาความชอบธรรมของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๒. รักษาความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ
๓. รักษาความสมดุลในระบบการเมือง
๔. สร้างความเชื่อมั่นต่อภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญ
๕. สร้างความถูกต้องเป็นธรรมตามหลักนิติธรรม
๖. สร้างบรรทัดฐานในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้แก่ประชาชน

เป้าประสงค์

๑. ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการพิจารณาคดีสู่ระดับสากล
๒. เสริมสร้างและพัฒนาระบบบริหารจัดการภายในองค์กรมีความเข้มแข็ง บุคลากรมีความสามารถควบคุมคุณธรรมและจริยธรรม
๓. เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความศรัทธาเชื่อมั่นของประชาชนต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ค่านิยม

ค่านิยมศาลรัฐธรรมนูญ “ยึดหลักนิติธรรม ค้ำจุนประชาธิปไตย
ห่วงใยสิทธิและเสรีภาพของประชาชน”
ค่านิยมสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ “สามัคคี ยึดถือคุณธรรม และพัฒนาความรู้”

แผนยุทธศาสตร์ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (ภารกิจ/งาน) ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานงานด้านงานคดี งานบริหาร งานวิชาการ เพื่อสนับสนุนคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ (ระบบ/เทคโนโลยี) เสริมสร้างระบบฐานข้อมูล พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับบุคลากรและองค์กร เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ก้าวหน้า ทันสมัย และเป็นมาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (บุคลากร) บุคลากรมีสมรรถนะสูงและได้รับการพัฒนาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ (เครือข่าย/ประชาสัมพันธ์) ส่งเสริมความร่วมมือและประชาสัมพันธ์กับเครือข่ายด้านการจัดการความรู้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

โดยมีขอบเขตการดำเนินงานในแต่ละยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ (ภารกิจ/งาน) ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานงานด้านงานคดี งานบริหาร งานวิชาการ เพื่อสนับสนุนคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

กลยุทธ์ที่ ๑.๑ ข้อมูลและงานวิจัยมีคุณภาพ สามารถใช้สนับสนุนงานศาลรัฐธรรมนูญได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

กลยุทธ์ที่ ๑.๒ การปรับปรุงและพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยง และระบบการควบคุมภายใน เพื่อใช้เป็นกรอบการบริหารงานตามภารกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ (ระบบ/เทคโนโลยี) เสริมสร้างระบบฐานข้อมูล พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับบุคลากรและองค์กร เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ก้าวหน้า ทันสมัย และเป็นมาตรฐานสากล

กลยุทธ์ที่ ๒.๑ พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้มีความสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นมาตรฐานทัดเทียมกับสถาบันเทียบเท่า

กลยุทธ์ที่ ๒.๒ พัฒนาระบบบริหารจัดการองค์ความรู้ เชื่อมโยงเข้ากับระบบ e-Library ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ ๒.๓ พัฒนาระบบการติดตามการปฏิบัติงาน ควบคู่ไปกับการสร้างความโปร่งใสและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ (บุคลากร) บุคลากรมีสมรรถนะสูงและได้รับการพัฒนารเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร

กลยุทธ์ที่ ๓.๑ ปรับปรุงโครงสร้าง ระบบงาน กรอบอัตรากำลัง และกำหนดสมรรถนะ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจงานของศาลรัฐธรรมนูญในอนาคต

กลยุทธ์ที่ ๓.๒ บุคลากรมีความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ รวมถึงมีความพร้อมด้านภาษาต่างประเทศและระบบเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีการจัดระดับการพัฒนา การประเมิน และการออกแบบให้สอดคล้องกับบุคลากรภายใน

กลยุทธ์ที่ ๓.๓ ปรับปรุงทัศนคติมุ่งให้บุคลากรภายในมีค่านิยมวัฒนธรรมองค์กร ร่วมกัน ความเป็นทีม

กลยุทธ์ที่ ๓.๔ จัดทำข้อตกลงในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์ให้ครอบคลุมบุคลากรทุกระดับ

กลยุทธ์ที่ ๓.๕ บูรณาการแผนการพัฒนาบุคลากรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณได้อย่างคุ้มค่า

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ (เครือข่าย/ประชาสัมพันธ์) ส่งเสริมความร่วมมือและประชาสัมพันธ์กับเครือข่ายด้านการจัดการความรู้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ ๔.๑ ส่งเสริมและขยายการพัฒนางานให้ครอบคลุมตามข้อตกลงความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและเพิ่มขึ้นในอนาคต

กลยุทธ์ที่ ๔.๒ พัฒนางานเครือข่ายด้านประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมประชาชนทุกระดับทุกพื้นที่

กลยุทธ์ที่ ๔.๓ พัฒนาองค์ความรู้และความร่วมมือด้านวิชาการ

กลยุทธ์ที่ ๔.๔ ยกย่องสถาบันที่ และคุณภาพการให้บริการห้องสมุดกฎหมายรัฐธรรมนูญ พิพิธภัณฑ์ศาลรัฐธรรมนูญ หอจดหมายเหตุศาลรัฐธรรมนูญ และวิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมและความเหมาะสมทางด้านสถานที่ทำงานของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญในอนาคต

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๖๑

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑

เป็นปีที่ ๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาคความต่อเนื่องของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๔/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ เรื่อง ให้งดเว้นการคัดเลือกหรือสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๖๐

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่ได้ยื่นคำร้องหรือหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องหรือผู้ถูกร้อง และให้รวมถึงผู้มีสิทธิกระทำการแทนด้วย

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นไม่ว่าจะเสนอโดยคำร้องหรือโดยหนังสือ

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องหรือผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามหนังสือที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล ไม่ว่าจะเป็นนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่น ๆ การพิจารณาคดี และการลงมติตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การดำเนินกระบวนพิจารณาใด ๆ รวมถึงการไต่สวน การประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย หรือการนั่งพิจารณา

“การนั่งพิจารณา” หมายความว่า การที่ศาลออกนั่งเกี่ยวกับการพิจารณาคดีโดยคู่กรณีมีสิทธิมาอยู่ต่อหน้าศาล

มาตรา ๕ ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มิได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น การใดที่กำหนดให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ถ้าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ถือว่าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว และในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ประกาศหรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ให้ถือว่าการประกาศหรือเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบหรือวิธีการอื่นใดที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว

ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ศาลหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลมีอำนาจกำหนดหรือมีคำสั่งเรื่องใดอันมิใช่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี ถ้ามิได้กำหนดวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ ให้ศาลหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลกำหนดโดยทำเป็นระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่ง แล้วแต่กรณี และถ้าระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งนั้นใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไป ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ดำเนินการประกาศตามวรรคหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ถ้าระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใดมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ ศาลหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลต้องกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนด้วย

มาตรา ๖ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนด ระเบียบ และประกาศของศาล เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

การออกข้อกำหนด ระเบียบ หรือประกาศของศาล ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามมติของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

ศาล

มาตรา ๗ ให้ศาลมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดี ดังต่อไปนี้

(๑) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

- (๒) คดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ
- (๓) คดีเกี่ยวกับการร้องขอให้เลิกการกระทำล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (๔) คดีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ
- (๕) คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา
- (๖) คดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้
- (๗) คดีเกี่ยวกับการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการธิการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย
- (๘) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา
- (๙) คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรี
- (๑๐) คดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา
- (๑๑) คดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
- (๑๒) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
- (๑๓) คดีอื่นที่รัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล

หมวด ๒

องค์ประกอบของศาล

- มาตรา ๘ ศาลประกอบด้วยตุลาการจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคลดังต่อไปนี้
- (๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้ว ไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสามคน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้ว ไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่ง ศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการ เป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และ ยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือ หัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน

ในกรณีไม่อาจเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาตาม (๑) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะเลือก บุคคลจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก็ได้

การนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา แล้วแต่กรณี ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คณะกรรมการสรรหาจะประกาศลดระยะเวลา ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองลงก็ได้ แต่จะลดลงเหลือน้อยกว่าสองปีมิได้

มาตรา ๙ นอกจากคุณสมบัติตามมาตรา ๘ แล้ว ตุลาการต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีแต่ไม่ถึงหกสิบแปดปีในวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัคร เข้ารับการสรรหา

(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

(๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๑๐ ตุลาการต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด

(๒) ติดยาเสพติดให้โทษ

(๓) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(๔) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนใด ๆ

- (๕) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๖) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่
- (๗) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๘) อยู่ในระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
- (๙) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (๑๐) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (๑๑) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- (๑๒) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน
- (๑๓) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง
- (๑๔) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (๑๕) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลวินิจฉัยว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย
- (๑๖) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง หรือเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

(๑๗) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(๑๘) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๑๙) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนเข้ารับ การคัดเลือกหรือสรรหา

(๒๐) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒๑) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือ กรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(๒๒) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในทางหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๒๓) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

(๒๔) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

มาตรา ๑๑ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการตามมาตรา ๘ (๓) (๔) หรือ (๕) ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา ซึ่งประกอบด้วย

(๑) ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ

(๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรรมการ

(๓) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นกรรมการ

(๔) บุคคลซึ่งองค์กรอิสระแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๘ และมาตรา ๙ และ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในศาลหรือองค์กรอิสระ องค์กรละหนึ่งคน เป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการวุฒิสภาเป็นเลขานุการของคณะกรรมการสรรหา และให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการสรรหา

ในการดำเนินการแต่งตั้งบุคคลตาม (๔) ให้องค์กรอิสระดำเนินการเสนอชื่อบุคคลซึ่งองค์กรนั้น แต่งตั้งเป็นกรรมการสรรหาภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากเลขาธิการวุฒิสภา โดยให้คัดเลือกจาก บุคคลซึ่งมีความเป็นกลาง ซื่อสัตย์สุจริต และมีความเข้าใจในการกิจของศาล และผู้จะได้รับการคัดเลือก เป็นกรรมการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของกรรมการองค์กรอิสระ ในกรณีที่ไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง ให้ลงคะแนนใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในการลงคะแนนครั้งนี้

ถ้ามีผู้เข้ารับการคัดเลือกเกินสองคน ให้นำเฉพาะคนที่ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกมาลงคะแนนใหม่ ในกรณีที่ไม่มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกเกินสองคน ให้ผู้เข้ารับ การคัดเลือกซึ่งได้คะแนนเท่ากันนั้นจับสลากเพื่อให้เหลือผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกเพียงสองคน ในการลงคะแนนครั้งหลังนี้ ถ้ายังไม่มีผู้ใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของกรรมการองค์กรอิสระ ให้ดำเนินการเพื่อคัดเลือกใหม่ โดยจะคัดเลือกผู้เข้ารับการคัดเลือกที่มีชื่ออยู่ ในการคัดเลือกครั้งแรกก็ได้

ให้เลขาธิการวุฒิสภาประกาศรายชื่อกรรมการสรรหาตาม (๔) ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการสรรหาตาม (๒) หรือกรรมการสรรหาตาม (๔) มีไม่ครบ ไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือพ้นกำหนดเวลาการคัดเลือกตามวรรคสามแล้วมิได้มีการเสนอชื่อ ให้คณะกรรมการ สรรหาเท่าที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจไปพลางก่อนได้โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหา ประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่

ให้กรรมการสรรหาตาม (๔) อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันที่มีกรณีที่ต้องสรรหา ตลาการใหม่ แต่ไม่รวมการสรรหาใหม่หรือการสรรหาเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๒ วรรคหก วรรคเก้า และ วรรคสิบ และมาตรา ๑๓ และให้กรรมการสรรหาดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ เมื่อตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม

ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสรรหาตาม (๔) แล้ว จะเป็นกรรมการสรรหา ในคณะกรรมการสรรหาสำหรับองค์กรอิสระในขณะเดียวกันมิได้

ให้ประธานกรรมการสรรหา และกรรมการสรรหาเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๒ ในการสรรหาตุลาการ ให้คณะกรรมการสรรหาปรึกษาหารือเพื่อคัดสรรให้ได้ บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็น ตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ โดยนอกจาก การประกาศรับสมัครแล้ว ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาจากบุคคลซึ่งมีความเหมาะสมทั่วไป ได้ด้วยแต่ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความหลากหลายของประสบการณ์ ที่แตกต่างกันในแต่ละด้านประกอบด้วย และเพื่อประโยชน์แห่งการนี้ ให้คณะกรรมการสรรหาใช้วิธีการ สัมภาษณ์หรือให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของศาล หรือวิธีการอื่นใด ที่เหมาะสม เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่การคัดเลือกผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการของที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดด้วยโดยอนุโลม

ในการสรรหาหรือคัดเลือก ให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยเปิดเผย และให้กรรมการสรรหาแต่ละคนบันทึกเหตุผลในการเลือกไว้ด้วย

ผู้ซึ่งจะได้รับการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงถึงสองในสามของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งจะได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี

ถ้าไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงตามวรรคสี่หรือวรรคห้า หรือมีแต่ยังไม่ครบจำนวนที่จะต้องสรรหาหรือคัดเลือก ให้มีการลงคะแนนใหม่สำหรับผู้ใดคะแนนไม่ถึงสองในสามหรือไม่เกินกึ่งหนึ่งแล้วแต่กรณี ถ้ายังได้ไม่ครบตามจำนวน ให้มีการลงคะแนนอีกครั้งหนึ่ง ในกรณีที่การลงคะแนนครั้งหลังนี้ยังได้บุคคลไม่ครบตามจำนวนที่จะต้องสรรหาหรือคัดเลือก ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกใหม่สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่

ภายในสามวันนับแต่วันปิดรับสมัครให้เลขาธิการวุฒิสภาประกาศรายชื่อผู้เข้ารับการสรรหาให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ประกาศดังกล่าวให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติและประวัติการทำงานตามที่คณะกรรมการสรรหากำหนดด้วย

เมื่อคณะกรรมการสรรหา ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดสรรหาหรือคัดเลือกได้บุคคลใดแล้ว ให้เสนอชื่อไปยังวุฒิสภา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกรายใดไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ส่งรายชื่อนั้นกลับไปยังคณะกรรมการสรรหา ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี พร้อมด้วยเหตุผลเพื่อให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลใหม่แทนผู้นั้น ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบแล้วเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป โดยผู้ซึ่งไม่ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาในครั้งนี้จะเข้ารับการสรรหาหรือคัดเลือกในครั้งใหม่ไม่ได้

เมื่อมีผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาแล้ว หากเป็นกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งด้วย ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบประชุมร่วมกับตุลาการซึ่งยังไม่พ้นจากตำแหน่ง ถ้ามีเพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ และแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ ในกรณี

ที่ผู้ซึ่งวุฒิสภาให้ความเห็นชอบยังได้ไม่ครบจำนวนที่ต้องสรรหาหรือคัดเลือก แต่เมื่อรวมกับตุลาการซึ่งยังดำรงตำแหน่งอยู่ ถ้ามี มีจำนวนถึงเจ็ดคน ก็ให้ดำเนินการประชุมเพื่อเลือกประธานศาลรัฐธรรมนูญได้ และเมื่อโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งแล้ว ให้ศาลดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปพลางก่อนได้ โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่าศาลประกอบด้วยตุลาการเท่าที่มีอยู่ และให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกเพิ่มเติมให้ครบตามจำนวนที่ต้องสรรหาหรือคัดเลือกต่อไปโดยเร็ว

ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๓ ผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาให้เป็นตุลาการโดยที่ยังมิได้พ้นจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๑๐ (๒๐) (๒๑) หรือ (๒๒) หรือยังประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๑๐ (๒๓) อยู่ ต้องแสดงหลักฐานว่าได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพดังกล่าวแล้วนั้นต่อประธานวุฒิสภาภายในเวลาที่ประธานวุฒิสภากำหนด ซึ่งต้องเป็นเวลาก่อนที่ประธานวุฒิสภาจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งตุลาการ ในกรณีที่ไม่ได้แสดงหลักฐานภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิ และให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกใหม่

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร ผู้ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการสรรหา ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

การเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

การวินิจฉัยให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยเปิดเผย

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหาให้ศาลปกครองสูงสุดเป็นผู้วินิจฉัยภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ทั้งนี้ ไม่กระทบต่อการดำเนินการใดที่คณะกรรมการสรรหาได้ดำเนินการไปแล้วก่อนมีคำวินิจฉัย

มาตรา ๑๕ ให้ประธานกรรมการสรรหาและกรรมการสรรหาได้รับเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนอื่นตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด แต่สำหรับเบี้ยประชุมให้กำหนดให้ได้รับเป็นรายครั้งที่มาประชุมในอัตราไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของประธานกรรมการหรือกรรมการในคณะกรรมการข้าราชการรัฐสภาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภาได้รับในแต่ละเดือน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๖ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ตุลาการต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริตโดยปราศจากอคติทั้งปวงเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายทุกประการ”

มาตรา ๑๗ ตุลาการมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ตุลาการที่พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าตุลาการที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ตุลาการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ หรือมาตรา ๙ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

(๕) ศาลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการ

(๖) ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจากตำแหน่งให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการด้วย

ในกรณีที่มิปัญหาว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) หรือ (๓) หรือ (๕) ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ตุลาการเลือกตุลาการคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๙ เมื่อตุลาการจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ตุลาการครบวาระ แต่ถ้าตุลาการพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการแต่งตั้งตุลาการแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ตุลาการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีตุลาการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคนจะนั่งพิจารณาหรือทำคำวินิจฉัยมิได้ ในกรณีเช่นนั้นหากมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของประเทศ ให้ศาลร้องขอต่อประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๑ เพื่อให้มีตุลาการครบเจ็ดคน

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ตุลาการต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่เพราะถูกกล่าวหาและศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับฟ้อง และมีตุลาการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับตุลาการทำหน้าที่เป็นตุลาการเป็นการชั่วคราวให้ครบตามจำนวนที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่แต่ไม่เกินเก้าคน โดยให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งทำหน้าที่ในฐานะตุลาการได้จนกว่าตุลาการที่ตนทำหน้าที่แทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน ในการแต่งตั้งดังกล่าวให้คำนึงถึงองค์ประกอบตามมาตรา ๘ ด้วย

มาตรา ๒๒ เมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘ (๑) หรือ (๓) ให้เลขาธิการวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการสรรหาภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ และให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ในการวินิจฉัยให้ถือเสียงข้างมาก กรณีที่มีเสียงเท่ากันให้ประธานกรรมการสรรหาออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

หลักฐานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

มาตรา ๒๓ การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม ปราศจากอคติทั้งปวง มีความกล้าหาญ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม

ตุลาการต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา การเข้ารับการศึกษารึอบรมในหลักสูตรหรือโครงการใด ๆ ที่จัดในเวลาราชการทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มเวลา เว้นแต่เป็นหลักสูตรหรือโครงการที่ศาลเป็นผู้จัดขึ้นโดยเฉพาะสำหรับตุลาการ

มาตรา ๒๔ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของตุลาการ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้ได้รับเบี้ยประชุมสำหรับการประชุมในฐานะกรรมการ เป็นรายครั้งเท่ากับกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ

ให้ตุลาการได้รับเงินค่ารับรองเหมาจ่ายเป็นรายเดือนตามอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเงินประจำตำแหน่งของตุลาการ

มาตรา ๒๕ ตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าหนึ่งปีมีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทนเป็นเงิน ซึ่งจ่ายครั้งเดียวเมื่อพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ครบวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

ในการคำนวณบำเหน็จตอบแทนนั้น ให้นำอัตราเงินเดือนตามมาตรา ๒๔ คูณด้วยจำนวนปีที่ดำรงตำแหน่ง เศษของปีให้นับเป็นหนึ่งปี

สิทธิในบำเหน็จตอบแทนนั้น เป็นสิทธิเฉพาะตัว จะโอนไม่ได้ เว้นแต่กรณีตาย ให้ตกให้แก่ คู่สมรสและทายาทที่ได้แจ้งไว้ และถ้าการตายนั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่หรือในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ได้รับเป็นสองเท่าของบำเหน็จตอบแทนที่กำหนดไว้ตามวรรคสอง

มาตรา ๒๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ตุลาการเป็น เจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๓

การพิจารณา

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๒๗ การพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงไม่ว่า จะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงให้ศาลรับฟัง พยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ ไม่ว่าการไต่สวน พยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากขั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้

ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณีในการนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น

การพิจารณาของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และข้อกำหนดของศาล

ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้อัยคำ ตลอดจนขอให้หน่วยงานของรัฐ หรือพนักงานสอบสวน ดำเนินการใด เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

มาตรา ๒๘ นอกจากที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดของศาลเกี่ยวกับการพิจารณาคดีได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ แต่ข้อกำหนดของศาลดังกล่าวต้องไม่สร้างขั้นตอนหรือก่อให้เกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น

มาตรา ๒๙ การพิจารณาคดีจะต้องกระทำ ณ ที่ทำการศาลในวันที่ศาลเปิดทำการและตามเวลาทำงานที่ศาลได้กำหนดไว้ในข้อกำหนดของศาล แต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินหรือเป็นการจำเป็น ศาลจะมีคำสั่งกำหนดการพิจารณาคดี ณ สถานที่อื่น หรือในวัน หรือเวลาใด ๆ ก็ได้

มาตรา ๓๐ การนับระยะเวลาที่มีวันเริ่มต้นและวันสุดท้าย ให้นับวันถัดไปเป็นวันเริ่มต้น และถ้าวันสุดท้ายของระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการหรือวันหยุดทำการของศาล ให้นับวันทำการถัดไปเป็นวันสุดท้ายของระยะเวลา

มาตรา ๓๑ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือในข้อกำหนดของศาล หรือตามที่ศาลกำหนดเมื่อศาลเห็นสมควร หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอ ศาลอาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็น เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ

มาตรา ๓๒ ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เคยเป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่นหรือเคยเป็นอัยการโตตุลาการ ซึ่งเคยพิจารณาวินิจฉัยในคดีหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรส นับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยให้ถ้อยคำหรือให้ความเห็นในฐานะพยานโดยที่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ในคดีในศาลอื่น ซึ่งพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่เกี่ยวกับคดีที่ขอให้อนุมัตินั้นมาก่อน

(๔) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) มีหรือเคยมีคดีที่ตุลาการนั้นเอง สามी ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมา ของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พินาศกับคู่กรณี สามी ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมา ของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่ตุลาการมีส่วนได้เสียหรือมีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๒ ตุลาการอาจถูกคัดค้านด้วยเหตุอันมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาหรือวินิจฉัยเสียความยุติธรรมไป

มาตรา ๓๔ ตุลาการจะขอถอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำความวินิจฉัยหรือคำสั่งคดีไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามมาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๓๓

เมื่อมีการขอถอนตัวตามวรรคหนึ่งและศาลอนุญาตแล้ว ให้ตุลาการซึ่งขอถอนตัวงดการปฏิบัติหน้าที่ในคดีนั้น

มาตรา ๓๕ เมื่อมีเหตุที่ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ตามมาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๓๓ คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลได้ก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาดแต่อย่างใดซึ่งต้องไม่เกินสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเหตุคัดค้านนั้น

เมื่อมีการยื่นคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้นโดยเร็ว

มาตรา ๓๖ การยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการตามมาตรา ๓๕ ต้องระบุเหตุที่จะคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๓๓ พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

การคัดค้านตุลาการที่พิจารณาวินิจฉัยในเรื่องใดมากกว่าหนึ่งคน ให้คู่กรณีจัดทำเป็นคำร้องแยกเป็นตุลาการแต่ละราย

มาตรา ๓๗ เมื่อมีการขอถอนตัวตามมาตรา ๓๔ หรือยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๓๕ ให้ศาลประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาเหตุขอถอนตัวหรือเหตุคัดค้านนั้น โดยตุลาการซึ่งขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำขอถอนตัวหรือคำร้องที่คัดค้านตนเองไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ในการพิจารณาเหตุขอถอนตัวหรือเหตุคัดค้านตุลาการ ให้ศาลฟังคำชี้แจงของตุลาการที่ขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านประกอบด้วย

การชี้ขาดเหตุขอถอนตัวหรือเหตุคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ผู้ทำหน้าที่ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการลงมติตามวรรคสาม ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ

เมื่อศาลพิจารณาวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว ให้แจ้งคำวินิจฉัยให้ตุลาการที่ขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านและคู่กรณีทราบ

การพิจารณาที่ได้ดำเนินไปก่อนที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดให้ถอนตัวหรืออนุญาตตามคำคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้ในคำสั่งเป็นอย่างอื่น

เมื่อมีการชี้ขาดเหตุขอถอนตัวหรือเหตุคัดค้านแล้ว มีตุลาการเหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ไม่ถึงเจ็ดคน ให้ศาลร้องขอต่อประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๑ แต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ตุลาการเฉพาะคดีนั้นให้ครบเจ็ดคน

มาตรา ๓๘ ศาลมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำศาล หรือบริเวณที่ทำศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล หรือในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย และรวดเร็ว

ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดของศาลเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่ง เพื่อให้การดำเนินการกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

การวิจารณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยคดีที่กระทำโดยสุจริตและมีได้ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายหยาบคาย เสียดสี หรืออาฆาตมาดร้าย ไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

มาตรา ๓๙ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาลหรือคำสั่งศาลตามมาตรา ๓๘ ให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล และให้ศาลมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ตักเตือน โดยจะมีคำตำหนิเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้

(๒) ไล่ออกจากบริเวณศาล

(๓) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี

การสั่งลงโทษตาม (๓) ต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาลตาม (๓) ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญามาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๐ การจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าที่พัก ของบุคคลใดที่ศาลเรียกมาในการไต่สวน ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาตีของศาลให้เป็นไปตามประกาศของศาล

ส่วนที่ ๒

การยื่นคำร้องและการยื่นหนังสือ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๔๑ ผู้ที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ จะต้องเป็นบุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น

การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ ให้กระทำเป็นคำร้องตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล เว้นแต่การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีในกรณีดังต่อไปนี้ ให้จัดทำเป็นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

(๑) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ หรือนายกรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย

(๒) ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

(๓) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกำหนด

(๔) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ

(๕) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๖) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๗) คณะรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๘) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๙) การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๑๓) ที่ข้อกำหนดของศาลกำหนดให้ทำเป็นหนังสือ

การดำเนินการตาม (๒) ให้ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของกลุ่มความพร้อมด้วยเหตุผลไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรมพระธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อส่งให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๔๒ คำร้องต้องทำเป็นหนังสือใช้ถ้อยคำสุภาพ มีรายการครบถ้วนตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล ซึ่งอย่างน้อยต้องระบุ

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง

(๒) เรื่องหรือการกระทำทั้งหลายอันเป็นเหตุให้ต้องขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยพร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

(๓) มาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง

(๔) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างใดพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้กระทำความผิดทำสำเนายื่นต่อศาลตามจำนวนที่กำหนดในข้อกำหนดของศาลด้วย

คำร้องใดมีรายการไม่ครบถ้วนตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ชัดเจน หรือไม่อาจเข้าใจได้ ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องเพื่อดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องนั้นให้ถูกต้อง

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ผู้ร้องจะดำเนินการทั้งปวงด้วยตนเองหรือจะมอบฉันทะให้ทนายความหรือบุคคลอื่นยื่นคำร้องหรือดำเนินคดีแทนผู้ร้องได้ ผู้รับมอบฉันทะต้องบรรลุนิติภาวะแล้วและมีความรู้ความสามารถที่อาจดำเนินการแทนผู้มอบฉันทะได้

มาตรา ๔๓ หนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๔๑ วรรคสอง ให้ทำเป็นหนังสือราชการโดยอย่างน้อยต้องระบุรายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง ความประสงค์ที่จะให้ศาลดำเนินการ และมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๔๔ การยื่นขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๒) ต้องเป็นปัญหาซึ่งเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจที่เกิดขึ้นแล้ว โดยในกรณีที่ปัญหานั้นเกิดขึ้นกับหน่วยงานใด ให้หน่วยงานนั้นเป็นผู้มีสิทธิยื่นหนังสือต่อศาลขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ในกรณีที่ปัญหาดังกล่าวได้แย้งระหว่างหน่วยงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีสิทธิยื่นหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๔๕ บุคคลหรือชุมชนซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการทำหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ และได้รับความเสียหายจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ หรือการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่ถูกต้องครบถ้วนหรือล่าช้าเกินสมควร ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๔) ได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) บุคคลหรือชุมชนนั้นได้ร้องขอให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดให้ตนหรือชุมชนได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐปฏิเสธไม่ดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอหรือปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่ถูกต้อง และบุคคลหรือชุมชนได้โต้แย้งการดำเนินการหรือไม่ดำเนินการดังกล่าวเป็นหนังสือต่อหน่วยงานนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือวันที่ได้รับแจ้งหรือถือว่าได้รับแจ้ง และ

(๒) บุคคลหรือชุมชนตาม (๑) ได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่าหน่วยงานของรัฐตาม (๑) มิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มิหนังสือโต้แย้งตาม (๑) ในกรณีนี้ หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าหน่วยงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญถูกต้องครบถ้วนแล้ว ให้แจ้งให้ผู้ร้องและหน่วยงานของรัฐทราบ แต่หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีทราบถึงการดังกล่าว

(๓) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินและสั่งการตามที่เห็นสมควร ในกรณี คณะรัฐมนตรีอาจมอบหมายให้คณะกรรมการหรือหน่วยงานใดเป็นผู้พิจารณาและเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีก็ได้ เมื่อคณะรัฐมนตรีสั่งการเป็นประการใดแล้ว ให้แจ้งให้บุคคลหรือชุมชนทราบ หากบุคคลหรือชุมชนเห็นว่าคำสั่งการของคณะรัฐมนตรียังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๔) ได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ในระหว่างพิจารณาคดีตามมาตรา ๓ ให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีไปก่อน จนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัย

ให้ศาลวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๓ ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่รับคำร้อง

มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้นั้นเนื่องจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๑๑) ได้ โดยจะต้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเสียก่อน ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหรือควรรู้ถึงการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าว เว้นแต่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ก็ให้ยื่นคำร้องได้ทราบที่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ และให้นำความในมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง มาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือวันที่พ้นกำหนดเวลาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๔๘ วรรคสอง

ภายใต้บังคับมาตรา ๔๒ การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ต้องระบุการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำใดและละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไร

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำร้องตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลจะไม่รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ และถ้าศาลเห็นว่า เป็นกรณีต้องห้ามตามมาตรา ๔๗ ให้ศาลสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา

มาตรา ๔๗ การใช้สิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา ๔๖ ต้องเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันเกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ และต้องมีใช้เป็นกรณีอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) การกระทำของรัฐบาล
- (๒) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว
- (๓) กฎหมายบัญญัติขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ และยังมีได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการนั้นครบถ้วน
- (๔) เรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่น หรือเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว
- (๕) การกระทำของคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒
- (๖) การกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คณะกรรมการตุลาการทหาร รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

มาตรา ๔๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๗ ผู้ใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าผู้นั้นเห็นว่าการละเมิดนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลพร้อมด้วยความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องจากผู้ร้อง โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลได้

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับแก่กรณีผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพประสงค์จะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม

ให้นำความในมาตรา ๔๖ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับแก่การยื่นและการพิจารณาคำร้องตามมาตรานี้ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๙ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาว่าจะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ ศาลจะแต่งตั้งตุลาการไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้พิจารณาก็ได้ ทั้งนี้ จะแต่งตั้งให้มีมากกว่าหนึ่งคณะก็ได้

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะตุลาการตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลส่งเรื่องให้คณะตุลาการตามวรรคหนึ่งภายในสองวันนับแต่วันที่หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลได้รับคำร้องตามข้อกำหนดของศาล และให้คณะตุลาการดังกล่าวมีอำนาจตรวจและมีการรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาล คำสั่งดังกล่าวให้ถือว่าเป็นคำสั่งของศาล

ในกรณีที่คณะตุลาการตามวรรคหนึ่งมีความเห็นควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้เสนอศาลพิจารณาภายในกำหนดเวลาตามวรรคสอง และให้ศาลพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากคณะตุลาการดังกล่าว หากศาลเห็นพ้องด้วยความเห็นนั้น ให้จัดทำเป็นคำสั่งของศาล หากศาลไม่เห็นพ้องด้วย ให้ดำเนินการตามความเห็นของศาล

คำสั่งของคณะตุลาการตามวรรคสองให้ถือเสียข้างมาก

ในกรณีที่ไม่มีกรรมการแต่งตั้งคณะตุลาการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาและมีคำสั่งว่าจะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ภายในห้าวันนับแต่วันที่หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลได้รับคำร้อง

มาตรา ๕๐ เมื่อมีผู้ยื่นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย และศาลเห็นว่าเป็นกรณีที่ต้องด้วยมาตรา ๔๑ วรรคสอง (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๙) ให้ศาลรับไว้พิจารณาและดำเนินการต่อไป

มาตรา ๕๑ คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาลไว้แล้ว ก่อนศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการถอนคำร้อง หรือไม่มีเหตุที่จะต้องวินิจฉัยคดีนั้น ศาลจะพิจารณาสั่งจำหน่ายคดีนั้นก็ได้ เว้นแต่การพิจารณาคดีต่อไปจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

ส่วนที่ ๓

องค์คณะและการพิจารณาคดี

มาตรา ๕๒ ในการนั่งพิจารณาและทำคำวินิจฉัย ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนต้องร่วมพิจารณาคดีและร่วมทำคำวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้หรือเป็นกรณีตามวรรคสาม

องค์คณะของศาลในการพิจารณาคดีและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

ตุลาการซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณาในประเด็นสำคัญแห่งคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น หากมีปัญหว่าตุลาการคนใดร่วมในการพิจารณาในประเด็นสำคัญแห่งคดีนั้นหรือไม่ ให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยก่อนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ทั้งนี้ เว้นแต่การไม่ร่วมทำคำวินิจฉัยจะทำให้มีองค์คณะเหลือไม่ถึงเจ็ดคน

มาตรา ๕๓ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลหรือคณะตุลาการตามมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง แล้วแต่กรณี อาจมีคำสั่งให้คู่กรณีที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ให้ทำการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นสมควรได้

หากคู่กรณีไม่ดำเนินกระบวนการตามคำสั่งตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีเป็นผู้ร้อง ศาลอาจพิจารณาสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือจำหน่ายคดีนั้นก็ได้ หากเป็นผู้ถูกร้อง ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะแก้ไข และให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๕๔ เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งให้ผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้อง ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และให้นำความในมาตรา ๔๒ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาตามวรรคสองหรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และให้ศาลดำเนินการสอบสวนพิจารณาต่อไป

มาตรา ๔๕ ผู้ร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หรือผู้ถูกร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาย่อมทำได้ โดยต้องยื่นคำขอเสียก่อนวันที่ศาลกำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัยไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน แต่ในกรณีที่มีการยื่นคำขอก่อนวันที่ศาลกำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัยน้อยกว่าเจ็ดวันหรือการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้ประเด็นแห่งคดีที่จะต้องวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป ศาลจะไม่รับไว้พิจารณาก็ได้ แต่ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งรับไว้พิจารณาศาลต้องส่งสำเนาการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งทราบด้วย

มาตรา ๔๖ การส่งสำเนาคำร้อง สำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือเอกสารอื่นใดระหว่างศาลกับคู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง ให้ส่ง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ปกติ หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่อยู่คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้

วิธีการส่ง และการปิดประกาศแทนการส่งให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๔๗ เมื่อศาลรับคดีใดไว้พิจารณาแล้ว ให้ศาลกำหนดประเด็นและลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย แต่ไม่ตัดอำนาจศาลที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมประเด็นหรือลำดับประเด็นที่ได้กำหนดหรือลำดับไว้เดิม

ตุลาการทุกคนเว้นแต่ตุลาการที่ได้รับอนุญาตให้ถอนตัวหรือต้องถอนตัวเพราะถูกคัดค้าน ต้องทำความเห็นส่วนตนตามประเด็นและตามลำดับประเด็นที่ศาลได้กำหนดหรือลำดับไว้

เมื่อศาลรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการผู้ใดจะปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลมิได้

มาตรา ๔๘ หากศาลเห็นว่าคดีใดเป็นปัญหาข้อกฎหมาย หรือมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลอาจประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยโดยไม่ทำการไต่สวนหรือยุติการไต่สวนก็ได้

เมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดเกิดขึ้นหรือได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เกี่ยวข้อง กับเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่มีความจำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัย หรือจะทำให้คดีล่าช้าโดยไม่สมควร ศาลอาจสั่งงดการสืบหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นก็ได้

ตุลาการจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามของตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่อาจมีมติไม่ให้นำเอกสารหรือพยานหลักฐานซึ่งอาจมีผลต่อความมั่นคงของประเทศมาใช้ในคดีได้

มาตรา ๕๙ การนั่งพิจารณาของศาลให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจกำหนดบุคคลที่จะอยู่ในห้องพิจารณาได้

เมื่อศาลประกาศกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งแรก ให้ส่งสำเนาประกาศให้แก่คู่กรณีไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัด ส่วนกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งต่อไป ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด และให้ปิดประกาศกำหนดนัดดังกล่าวไว้ ณ ที่ทำการศาลด้วย

มาตรา ๖๐ คู่กรณีจะอ้างตนเอง บุคคล และหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานได้ และมีสิทธิตรวจพยานหลักฐานและขอสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งในเวลาทำการตามวิธีการและระยะเวลาที่กำหนดในข้อกำหนดของศาลก็ได้

การอ้างพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานหลักฐาน และวิธีการที่จะได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว

ภายใต้บังคับมาตรา ๕๘ ก่อนศาลมีคำวินิจฉัย คู่กรณีอาจยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ แต่ต้องยื่นเสียก่อนวันที่ศาลกำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัยไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

มาตรา ๖๑ เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนก็ได้ แต่ต้องแจ้งคู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน

มาตรา ๖๒ ในการไต่สวนพยานบุคคล ไม่ว่าจะเป็นพยานที่ฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลสอบถามพยานบุคคลเอง แล้วให้พยานให้ถ้อยคำในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล ศาลอาจถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน

หลังจากคู่กรณีถามพยานตามวรรคสองแล้ว ห้ามมิให้คู่กรณีฝ่ายใดถามพยานอีก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล

มาตรา ๖๓ ศาลอาจอนุญาตให้มีการไต่สวนพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลตามที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอ การไต่สวนพยานเช่นนั้นอาจใช้ระบบการประชุมทางจอภาพตามข้อกำหนดของศาลได้

การไต่สวนพยานตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่ากระทำในห้องพิจารณาของศาล

มาตรา ๖๔ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่อ้างพยานนั้นร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่ต้องมาให้ถ้อยคำ เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนดหรือที่ศาลอนุญาตให้คู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอกำหนด โดยให้ส่งต้นฉบับบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าต่อศาล และสำเนาแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นเพื่อทราบก่อนวันนัดไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

คู่กรณีที่ติดใจคัดค้านข้อเท็จจริงในบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าดังกล่าวในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลก่อนวันนัดไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่น้อยกว่าสามวัน มิฉะนั้นให้ถือว่าไม่ติดใจคัดค้าน

ในวันไต่สวนพยาน ให้พยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าแล้วตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาลและคู่กรณีฝ่ายอื่นตามประเด็นที่เสนอต่อศาลตามวรรคสองและศาลอนุญาต หากพยานไม่มาศาล หรือมาศาลแต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้

พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญใดยื่นบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าตามวรรคหนึ่งต่อศาลแล้วจะขอถอนบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นไม่ได้ และเมื่อพยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าแล้ว ให้ถือว่าบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นเป็นส่วนหนึ่งของการให้ถ้อยคำของพยาน

มาตรา ๖๕ ความในมาตรา ๖๔ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ศาลกำหนดให้พยานบุคคลใดหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนดแผนการมาให้ถ้อยคำโดยพยานไม่ต้องมาศาลด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่ระยะเวลาตามมาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง ให้นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งศาล

มาตรา ๖๖ ระหว่างการไต่สวนของศาล ให้ศาลบันทึกรายงานการพิจารณาาคติรวมนไว้ในสำนวน และจัดให้คู่กรณีและพยานลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หากคู่กรณีหรือพยานลงลายมือชื่อไม่ได้ หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อ ให้ศาลทำรายงานจดแจ้งเหตุที่ไม่มีลายมือชื่อนั้นไว้แทนการลงลายมือชื่อ

ให้ศาลบันทึกการให้ถ้อยคำของพยานในการไต่สวนรวมไว้ในสำนวนด้วย โดยใช้อุปกรณ์บันทึกเสียงหรืออุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง หรือโดยวิธีการอื่นใดตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๖๗ คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายมีสิทธิร้องขอให้มีการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีของตนได้ตามที่ศาลเห็นสมควรและภายในเวลาที่ศาลกำหนด

การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีของคู่กรณีต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่ศาลเห็นสมควรให้กระทำด้วยวาจา และให้นำความในมาตรา ๖๖ วรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดี ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๖๘ คู่กรณี พยานในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ถ้อยคำของตน หรือบุคคลภายนอกซึ่งมีส่วนได้เสียโดยชอบหรือมีเหตุผลอันสมควร มีสิทธิขอตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในสำนวนได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของศาล ซึ่งจะกำหนดให้ต้องเสียค่าธรรมเนียมด้วยก็ได้

มาตรา ๖๙ ให้ศาลเป็นผู้บันทึกรายงานการพิจารณาคดี

มาตรา ๗๐ ให้ตุลาการคนหนึ่งซึ่งได้รับมอบหมายจากศาลเป็นผู้ลงลายมือชื่อในประกาศคำสั่ง รายงานการพิจารณาคดี หรือหนังสืออื่นใดของศาล

มาตรา ๗๑ เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงที่ยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลัง หรือเพื่อป้องกันความรุนแรงอันใกล้จะถึงและคำร้องของผู้ร้องมีเหตุอันมีน้ำหนักที่ศาลจะวินิจฉัยให้เป็นไปตามคำร้อง เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่กรณีได้ยื่นคำขอ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยและออกคำสั่งไปยังหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และประเภทคดีที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล

มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้มีผลใช้บังคับได้ไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวนั้น

หมวด ๔

การหาคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

มาตรา ๗๒ คำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ในกรณีที่คะแนนเสียงเท่ากัน ให้ศาลปรึกษาหารือกันจนกว่าจะได้ข้อยุติ

ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะออกเสียงในประเด็นใดประเด็นหนึ่งตามที่ศาลได้กำหนดไว้มิได้ เว้นแต่มีเหตุตามมาตรา ๕๒ วรรคสาม

มาตรา ๗๓ คำวินิจฉัยของศาลอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้ออ้างและคำขอตามที่ปรากฏในคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ข้อโต้แย้งในคำชี้แจงข้อกล่าวหา ประเด็นแห่งคดีสรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในแต่ละประเด็น และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง รวมทั้งผลแห่งคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของศาลต้องลงลายมือชื่อของตุลาการที่วินิจฉัย ถ้าตุลาการคนใดมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้องค์คณะนั้นมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งซึ่งเป็นองค์คณะจัดแจ้งเหตุดังกล่าวแล้วติดรวมไว้กับคำวินิจฉัย

มาตรา ๗๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยของศาล หากมีความจำเป็นจะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลไว้ในคำวินิจฉัยนั้น โดยศาลอาจกำหนดให้มีผลไปในอนาคตขณะใดขณะหนึ่งหลังวันอ่านคำวินิจฉัย หรืออาจกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในการบังคับอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งนี้ ตามความจำเป็นหรือสมควรตามความเป็นธรรมแห่งกรณี และให้องค์กร หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในการบังคับรายงานผลการปฏิบัติหรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามคำบังคับของศาลต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และประเภทคดีที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๗๕ ในการวินิจฉัยคดี ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนต้องทำความเห็นส่วนตัวเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนแล้วจึงลงมติ

ความเห็นส่วนตัวตามวรรคหนึ่ง ให้ทำโดยลับและต้องเผยแพร่ต่อสาธารณะตามข้อกำหนดของศาล

การทำคำวินิจฉัยของศาล องค์คณะอาจมอบหมายให้ตุลาการคนหนึ่งคนใดเป็นผู้จัดทำคำวินิจฉัยตามมติของศาลก็ได้

คำวินิจฉัยของศาล ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีคำวินิจฉัย

มาตรา ๗๖ คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย แล้วแต่กรณีทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่ไม่มีผู้ถูกร้อง ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้องหรือผู้มีหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย และให้ถือว่าวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๓ มาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๑๓ หรือมาตรา ๒๓๑ (๑) ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลจัดทำประกาศผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยเร็ว

การแจ้งให้คู่กรณีมาฟังคำวินิจฉัยและการอ่านคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคสอง และการแจ้งคำวินิจฉัยตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๗๗ คำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือจำหน่ายคดี ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคดี เหตุผลในการมีคำสั่ง ความเห็นประกอบ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอ้างอิง

ให้นำความในมาตรา ๗๕ วรรคสาม มาใช้บังคับแก่การทำคำสั่งด้วยโดยอนุโลม เมื่อจัดทำคำสั่งเสร็จแล้วให้แจ้งคู่กรณีทราบ พร้อมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาลไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้มีผลในวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำสั่ง

มาตรา ๗๘ ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลมีข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อยเมื่อศาลเห็นเอง หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อยเช่นนั้นให้ถูกต้องก็ได้

การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่งจะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม เมื่อได้ทำคำสั่งเช่นนั้นแล้ว ให้แจ้งคู่กรณีทราบ และให้นำความในมาตรา ๗๕ วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการจัดทำคำสั่งตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๗๙ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งยังไม่ครบวาระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘ เว้นแต่กรณีตาม (๑) ในส่วนที่เกี่ยวกับการขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ มิให้นำมาใช้บังคับ

และให้ถือว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ต่อไปตามวรคนี้และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งยังคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามวรคสอง มีจำนวนครบตามองค์ประกอบตามมาตรา ๘ แล้ว

ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งต้องอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๒๔/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ เรื่อง ให้งดเว้นการคัดเลือกหรือสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๒๓/๒๕๖๐ บรรดาที่ดำรงตำแหน่งครบวาระตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ วรคหนึ่ง (๑) (๒) และ (๕) จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา ๘๐ การสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งแทนประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๗๙ วรคหนึ่งซึ่งมีเหตุพ้นจากตำแหน่งไม่ว่าด้วยเหตุใด และแทนประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามมาตรา ๗๙ วรคสอง ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกเมื่อได้มีการเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาตามวรคหนึ่ง ให้องค์กรอิสระแต่งตั้งและส่งชื่อผู้แทนให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเพื่อประกอบเป็นคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๑

เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามวรคสองแล้ว หากองค์กรอิสระโดยังไม่อาจแต่งตั้งผู้แทนได้ หรือในกรณีที่ไม่มีผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะกรรมการสรรหาปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ แต่ไม่ตัดสิทธิองค์กรอิสระที่จะแต่งตั้งผู้แทนมาในภายหลัง การแต่งตั้งดังกล่าวไม่มีผลให้การดำเนินการของคณะกรรมการสรรหาที่ได้ดำเนินการไปแล้วต้องเสียไป

ภายในยี่สิบวันนับแต่วันพ้นจากรยะเวลาตามวรคสอง ให้คณะกรรมการสรรหาพิจารณาและวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับตามมาตรา ๗๙ วรคสอง ถือว่าเป็นผู้ซึ่งจะต้องมีการสรรหาหรือคัดเลือกในประเภทใดตามมาตรา ๘ (๑) (๒) และ (๕)

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

มาตรา ๘๑ ให้คณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๘๐ ดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามจำนวนที่ยังว่างอยู่และตามประเภทที่คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยตามมาตรา ๘๐ วรรคสี่ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีคำวินิจฉัยตามมาตรา ๘๐

ในกรณีที่ต้องมีการคัดเลือกผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่การคัดเลือกผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี ด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่ไม่มีประธานศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวุฒิสภาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกแล้ว ให้ผู้ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งยังอยู่ในตำแหน่งตามมาตรา ๗๙ วรรคหนึ่ง ประชุมร่วมกันเพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ และแจ้งให้ประธานวุฒิสภาทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๘๒ บรรดาข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของศาลที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๘๓ การดำเนินการไต่สวน หรือการดำเนินการอื่นใดตามหน้าที่และอำนาจของศาลซึ่งดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าการนั้นเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ส่วนการดำเนินการต่อไปให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่มีปัญหาว่าการดำเนินการในเรื่องใดที่ยังค้างพิจารณาอยู่และมิได้บัญญัติวิธีดำเนินการไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ดำเนินการนั้นต่อไปตามมติของศาล

ผู้รับสนองพระราชโองการ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การสรรหา และการวินิจฉัยการพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องตามหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๖๒

โดยที่มาตรา ๖ และมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ บัญญัติให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญโดยมติของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และนอกจากที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดของศาลเกี่ยวกับการพิจารณาคดีได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และไม่สร้างขั้นตอนหรือก่อให้เกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น จึงเป็นการสมควรให้มีข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ

ข้อกำหนดนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบมาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยเหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามข้อกำหนดนี้ เป็นไปเพื่อให้การพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว และเป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๖ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๓ มาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ มาตรา ๖๘ มาตรา ๗๑ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๗๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ประธานศาลรัฐธรรมนูญโดยมติของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจึงออกข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐

(๒) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐

ข้อ ๔ ในข้อกำหนดนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“คณะตุลาการ” หมายความว่า คณะตุลาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๔

“คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่ที่ยื่นคำร้องหรือหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องหรือหนังสือที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย โดยจะทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องหรือผู้ถูกร้อง และให้รวมถึงผู้มีสิทธิกระทำการแทนด้วย

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีซึ่งได้ยื่นคำร้องหรือหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น ไม่ว่าจะเสนอโดยคำร้องหรือโดยหนังสือ

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องหรือผู้ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามหนังสือที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย และให้รวมถึงบุคคลที่ศาลเห็นว่าจะต้องถูกกระทบทสิทธิโดยตรงตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลด้วย

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และข้อกำหนดนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องหรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล ไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่น ๆ การพิจารณาคดี การลงมติ การดำเนินการเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย ตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การดำเนินกระบวนพิจารณาใด ๆ ของศาล รวมถึงการไต่สวน การนั่งพิจารณา และการประชุมปรึกษาเพื่อกำหนดแนวทางในการพิจารณา การออกคำสั่ง และการทำคำวินิจฉัย

“การไต่สวน” หมายความว่า การตรวจพยานหลักฐาน การนั่งพิจารณา การสืบพยานหลักฐาน หรือการฟังคำชี้แจงของคู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้อง

“การนั่งพิจารณา” หมายความว่า การที่ศาลออกนั่งเกี่ยวกับการพิจารณาคดี โดยคู่กรณีมีสิทธิมาอยู่ต่อหน้าศาล

“การประชุมปรึกษา” หมายความว่า การประชุมร่วมกันของคณะตุลาการหรือศาลเพื่อประโยชน์แก่การดำเนินกระบวนพิจารณา

“พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ” หมายความว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑

“หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาล” หมายความว่า สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

“หัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาล” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

“เจ้าหน้าที่ของศาล” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน พนักงานเจ้าหน้าที่ของศาล หรือเจ้าหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมายจากศาล

“ที่ทำการศาล” หมายความว่า อาณาบริเวณหรือพื้นที่ที่ศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติงาน และให้หมายความรวมถึงอาณาบริเวณหรือพื้นที่อื่นใดที่มีประกาศของศาลกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติงานด้วย

“ระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ระบบงานที่ศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีขึ้นเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การยื่นคำร้องเอกสารประกอบคำร้อง หรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล รวมถึงการส่งสำเนาคำร้อง สำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อดิจิทัลอื่นใด

ข้อ ๕ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามข้อกำหนดนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบประกาศ และคำสั่งของศาล โดยความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๖ วิธีพิจารณาใดซึ่งข้อกำหนดนี้มิได้กำหนดไว้โดยเฉพาะให้นำหลักทั่วไปในการดำเนินกระบวนการพิจารณาระบบไต่สวนที่ดีและเป็นธรรมมาใช้บังคับ

ข้อ ๗ ศาลเปิดทำการตั้งแต่วันที่ ๐๘.๓๐ นาฬิกา ถึง ๑๖.๓๐ นาฬิกา ยกเว้นวันหยุดราชการ

วันเปิดทำการนอกเวลาราชการหรือวันหยุดราชการของศาลให้เป็นไปตามประกาศของศาล

วันเปิดทำการตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้ใช้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลด้วย

สำหรับกรณีตามวรรคสองให้เป็นไปตามประกาศของหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาล

ข้อ ๘ บุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวน จะต้องประพฤติปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ต้องแต่งกายให้สุภาพและปฏิบัติตนอย่างสุภาพชน

(๒) ห้ามใช้เครื่องขยายเสียงหรือส่งเสียงดังหรือกระทำการใดอันเป็นการรบกวนการพิจารณาคดีของศาลและการทำงานของเจ้าหน้าที่ของศาล รวมทั้งห้ามกระทำการกีดขวางทางเข้าออกหรือการปฏิบัติหน้าที่ของศาล

(๓) ห้ามประพุดิตินในทางก่อให้เกิดความไม่เรียบร้อย หรือก่อความรำคาญ หรือกระทำการในลักษณะที่เป็นการยุยง ส่งเสริม ยั่วยุ สนับสนุนใด ๆ ในการกระทำความผิด ในการพิจารณาคดีของศาล และการทำงานของเจ้าหน้าที่ของศาล

(๔) ห้ามพกพาอาวุธ สิ่งที่ใช้เป็นอาวุธ หรือสิ่งผิดกฎหมายเข้ามาภายในบริเวณที่ทำการศาล

(๕) ห้ามถ่ายภาพ ภาพยนตร์ บันทึกภาพหรือเสียง หรือกระทำการอย่างอื่นในทำนองเดียวกันในบริเวณที่ทำการศาล โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล

(๖) ห้ามมิให้นำเครื่องมือสื่อสาร อุปกรณ์บันทึกภาพหรือเสียง หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิด เข้ามาในห้องพิจารณาคดี โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล

(๗) ห้ามแกล้ง ขี้แฉง แฉงจ่าย เผยแพร่ รวมถึงการให้สัมภาษณ์หรือพูดออกอากาศในบริเวณที่ทำการศาล ที่อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อการพิจารณาคดีของศาล โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล

(๘) ต้องประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยในที่ทำการศาล

ข้อ ๙ ศาลอาจออกคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อยและรวดเร็ว

ข้อ ๑๐ ห้ามมิให้ผู้ใดบิดเบือนข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายตามคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาล หรือวิจารณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลโดยไม่สุจริตหรือใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายหยาบคาย เสียดสี ปลุกปั่น ยุยง หรืออาฆาตมาดร้าย

ข้อ ๑๑ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดหรือคำสั่งศาลตามข้อ ๘ ข้อ ๙ และข้อ ๑๐ ให้ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙

ข้อ ๑๒ กรณีศาลไล่ผู้ใดออกจากที่ทำการศาล หากผู้นั้นไม่ปฏิบัติตาม ศาลหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลอาจร้องขอเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นดำเนินการตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณี เพื่อนำตัวผู้นั้นออกไปจากที่ทำการศาล

ข้อ ๑๓ หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลให้เป็นไปตามระเบียบที่ศาลกำหนด

หมวด ๒
การพิจารณา

ส่วนที่ ๑

การยื่นคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง
และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพิจารณาของศาล

ข้อ ๑๔ การยื่นคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพิจารณาของศาล จะต้องยื่นต่อศาลภายในเวลาทำการตามข้อ ๗

ในกรณีที่ยื่นเอกสารตามวรรคหนึ่งผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ จะส่งเข้าสู่ระบบดังกล่าวนอกเวลาทำการก็ได้ แต่ให้ถือว่าเป็นการยื่นต่อศาลในวันทำการถัดไป

ข้อ ๑๕ การยื่นคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพิจารณาของศาล ถ้ามิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้ทำตามแบบพิมพ์ของศาลที่กำหนดไว้ท้ายข้อกำหนดนี้ และให้จัดทำต้นฉบับคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และเอกสารอื่นดังกล่าวพร้อมสำเนาที่รับรองความถูกต้องอีกจำนวนเท่าชุดยื่นต่อศาล

คำร้องใดไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาล ให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องเพื่อแก้ไขคำร้องนั้นให้ถูกต้อง หากผู้ร้องไม่แก้ไขคำร้อง ให้บันทึกไว้แล้วเสนอคำร้องต่อศาล คณะตุลาการ หรือตุลาการคนใดก็ได้ที่ได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่ศาล คณะตุลาการ หรือตุลาการคนใดก็ได้ที่รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี เห็นว่าคำร้องใดไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ให้สั่งให้ผู้ร้องแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด หากผู้ร้องไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้เสนอศาลพิจารณาสั่งไม่รับคำร้องนั้นไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นก็ได้ เว้นแต่การพิจารณาต่อไปจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวม

ความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้ใช้กับการยื่นคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และเอกสารอื่นดังกล่าว ผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ด้วย แต่ไม่จำเป็นต้องจัดทำสำเนาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และเอกสารอื่นดังกล่าว ทั้งนี้ คำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และเอกสารอื่นดังกล่าว จะต้องจัดทำตามประเภท รูปแบบ และขนาด ตามที่กำหนดไว้ในประกาศของศาล

คำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และเอกสารอื่นดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ศาลจะบันทึกลงระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ด้วยก็ได้ และให้ดำเนินการพิจารณาต่อไปเสมือนเป็นคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และเอกสารอื่นดังกล่าวที่จัดทำในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กำหนดไว้ในประกาศของศาล

ข้อ ๑๖ การยื่นคำร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๒ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายกำหนดขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ ให้ระบุรายละเอียดที่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการดังกล่าวมาแล้วด้วย

ข้อ ๑๗ การยื่นคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และเอกสารอื่นที่เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล คู่กรณีจะยื่นต่อศาลด้วยตนเอง หรือมอบฉันทะให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนตน หรือส่งทางไปรษณีย์ หรือส่งทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่ศาลกำหนดก็ได้

การมอบฉันทะตามวรรคหนึ่ง ต้องทำตามแบบพิมพ์ของศาลที่กำหนดไว้ท้ายข้อกำหนดนี้

การส่งทางไปรษณีย์ตามวรรคหนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการนับระยะเวลา ให้ถือว่าวันที่ไปรษณีย์ลงทะเบียนรับเป็นวันที่ยื่นคำร้องต่อศาล ทั้งนี้ วันดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นวันที่รับผิดของงานธุรการของศาลรับคำร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๔ วรรคสอง

การส่งทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าวันที่ข้อมูลเข้าสู่ระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ เป็นวันที่ยื่นคำร้องต่อศาล กรณีส่งเข้าสู่ระบบดังกล่าวนอกเวลาทำการ ให้ถือว่าเป็นการยื่นต่อศาลในวันทำการถัดไป

ห้ามปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้กฎหมายของข้อความที่คู่กรณียื่นต่อศาลด้วยตนเอง หรือมอบฉันทะให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนตน หรือส่งทางไปรษณีย์ หรือส่งทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ข้อ ๑๘ คำร้องใดมีรายการไม่ครบถ้วน หรือไม่ชัดเจน หรือไม่อาจเข้าใจได้ ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องเพื่อแก้ไขคำร้องนั้นให้ถูกต้อง หากผู้ร้องไม่แก้ไขคำร้อง ให้บันทึกไว้แล้วเสนอคำร้องต่อศาล คณะตุลาการ หรือตุลาการคนหนึ่งคนใดที่ได้รับมอบหมายแล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่ศาล คณะตุลาการ หรือตุลาการคนหนึ่งคนใดที่ได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี เห็นว่าคำร้องใดไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ให้สั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องภายในระยะเวลาที่กำหนด หากผู้ร้องไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ให้เสนอศาลพิจารณาสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นก็ได้

ข้อ ๑๙ พยานเอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นของคู่กรณีหรือของบุคคลที่ยื่นต่อศาลเป็นภาษาต่างประเทศ ให้คู่กรณีหรือบุคคลที่ยื่นจัดทำคำแปลทั้งฉบับหรือเฉพาะแต่ส่วนที่เป็นสาระสำคัญ พร้อมทั้งรับรองคำแปลถูกต้องยื่นต่อศาลเพื่อแนบไว้กับพยานเอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นนั้น

ในกรณีที่คู่กรณีหรือบุคคลที่มาศาลไม่เข้าใจภาษาไทย หรือเป็นใบหรือหูหนวกและอ่านเขียนหนังสือไม่ได้ ให้คู่กรณีฝ่ายที่เกี่ยวข้องจัดหาล่าม เว้นแต่คู่กรณีฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่อยู่ในฐานะที่จะจัดหาล่ามได้เอง ศาลอาจจัดหาล่ามให้ตามที่จำเป็น หากมีค่าใช้จ่ายให้เบิกจ่ายจากงบประมาณของศาล

ข้อ ๒๐ ในกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เมื่อมีผู้ยื่นคำร้อง ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลส่งเรื่องให้คณะกรรมการดังกล่าวภายในสองวันนับแต่วันที่หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลได้รับคำร้องนั้น โดยให้ถือว่าวันที่หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลรับเข้าสารบบคดีเป็นวันที่ได้รับคำร้อง

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งมีอำนาจตรวจและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาล และให้มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช้เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดคดี โดยให้ถือเสียงข้างมาก

ส่วนที่ ๒

วิธีการส่งสำเนาคำร้อง สำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา
หรือเอกสารอื่นใด และการปิดประกาศของศาล

ข้อ ๒๑ การส่งเอกสารตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ ให้ส่งทางไปรษณีย์หรือทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ หรือเจ้าหน้าที่ของศาลเป็นผู้ส่ง หรือวิธีการอื่นตามที่ศาลกำหนด

วิธีการส่งเอกสารหรือสำเนาเอกสารใด ๆ ระหว่างคู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องด้วยกันเอง ให้นำวิธีการใดวิธีการหนึ่งตามที่จะระบุไว้ในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

ข้อ ๒๒ การส่งเอกสารทางไปรษณีย์ ให้ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือไปรษณีย์ด่วนพิเศษ โดยให้ถือว่าวันที่ระบุในใบตอบรับว่าได้มีการรับเอกสารดังกล่าวนั้นแล้วเป็นวันที่ได้รับ

การส่งทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ ให้ส่งในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน โดยให้ถือว่าวันที่ระบุในระบบว่าได้มีการรับเอกสารดังกล่าวนั้นเป็นวันที่ได้รับ ยกเว้นกรณีได้รับนอกเวลาทำการตามข้อ ๗ ให้ถือว่าได้รับในวันทำการถัดไป

การส่งเอกสารโดยวิธีการให้เจ้าหน้าที่ของศาลเป็นผู้นำไปส่ง ให้กระทำในกรณีมีเหตุอื่นใดที่ไม่เหมาะแก่การส่งทางไปรษณีย์หรือระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ หรือกรณีอื่นใดที่ศาลเห็นสมควร

การส่งเอกสารโดยวิธีการอื่นตามที่ศาลกำหนด ศาลอาจให้กระทำโดยการส่งทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น หรือตามที่คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้ โดยให้ถือว่าวันที่ปรากฏหลักฐานว่ามีการรับเอกสารเป็นวันที่ได้รับ

ข้อ ๒๓ ในกรณีที่ไมอาจดำเนินการตามข้อ ๒๒ อย่างใดอย่างหนึ่งได้ ศาลอาจสั่งให้คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องมารับเอกสารจากเจ้าหน้าที่ของศาล ณ ที่ทำการศาล ภายในเวลาที่กำหนดแทนการส่งเอกสารให้แก่บุคคลนั้น หรือจะสั่งให้นำเอกสารดังกล่าว ปิดไว้ ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ปกติ หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้ หรือจะให้ปิดไว้ ณ ที่ทำการศาล หรือให้ประกาศโดยวิธีอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร และการปิดหรือการประกาศดังกล่าว

ให้ถือว่าได้มีการส่งเอกสารโดยชอบแล้วเมื่อส่งพ้นสิบห้าวันนับแต่วันปิดหรือประกาศ เว้นแต่ศาลจะสั่งกำหนดระยะเวลาเป็นประการอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑

ส่วนที่ ๓

การตรวจพยานหลักฐาน การไต่สวนพยานหลักฐาน

การบันทึกการให้ถ้อยคำของพยาน และการแถลงการณเปิดคดีและปิดคดี

ข้อ ๒๔ ก่อนวันนัดไต่สวนครั้งแรก คู่กรณีอาจยื่นคำแถลงการณเปิดคดีของตนเป็นหนังสือหรือขออนุญาตแถลงการณเปิดคดีด้วยวาจาต่อศาล หรือหลังการไต่สวนเสร็จสิ้น คู่กรณีอาจยื่นคำแถลงการณปิดคดีของตนเป็นหนังสือหรือขออนุญาตแถลงการณปิดคดีด้วยวาจาต่อศาลได้ก่อนวันนัดฟังคำวินิจฉัยไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ข้อ ๒๕ ในคดีที่มีการไต่สวน ไม่ว่าจะกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนหรือไม่ ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานและวิธีการที่จะได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่ประสงค์จะนำสืบต่อศาล ก่อนวันไต่สวนครั้งแรกหรือก่อนวันตรวจพยานหลักฐาน แล้วแต่กรณี ไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน พร้อมสำเนาจำนวนเพียงพอเพื่อให้คู่กรณีฝ่ายอื่นมารับไปจากเจ้าหน้าที่ของศาล

ส่วนพยานเอกสารและพยานวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของคู่กรณีฝ่ายที่ประสงค์จะอ้างพยานหลักฐานนั้นไว้ในบัญชีระบุพยานหลักฐานใด ให้นำส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุนั้นต่อศาล พร้อมกับการยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐาน

หากพยานเอกสารหรือพยานวัตถุใดไม่ได้อยู่ในความครอบครองของคู่กรณีฝ่ายที่อ้าง ให้คู่กรณีฝ่ายที่ประสงค์จะอ้างพยานหลักฐานนั้นขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานหลักฐานดังกล่าวมาจากผู้ที่ครอบครอง โดยยื่นคำขอต่อศาลพร้อมกับการยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเพื่อให้ได้พยานหลักฐานนั้นมาก่อนวันไต่สวนครั้งแรกหรือก่อนวันตรวจพยานหลักฐาน แล้วแต่กรณี

พยานหลักฐานใดที่คู่กรณีไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานไว้ตามความในวรรคหนึ่งหรือไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามความในวรรคสองหรือวรรคสาม ห้ามมิให้นำสืบต่อศาล เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ข้อ ๒๖ ในวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่กรณีทุกฝ่ายมาศาลเพื่อทำการตรวจพยานหลักฐาน ในกรณี ศาลอาจสอบถามคู่กรณีถึงความเกี่ยวข้องระหว่างพยานหลักฐานที่อ้างกับประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย รวมทั้งเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่แต่ละฝ่ายอ้างอิง และการยอมรับข้อเท็จจริงข้ออ้าง และข้อเถียงเกี่ยวกับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง แล้วจัดบันทึกรายงานการพิิจารณาคดีไว้เสร็จแล้วให้ศาลกำหนดวันนัดสืบพยาน และแจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาศาลในวันนัดตรวจพยานหลักฐานโดยไม่มีความจำเป็นหรือเหตุอันสมควร ให้ศาลทำการตรวจพยานหลักฐานโดยให้ถือว่าคู่กรณีฝ่ายที่ไม่มาศาลนั้นได้ทราบถึงกระบวนการพิจารณาที่กระทำไปในวันตรวจพยานหลักฐานนั้นแล้วและไม่โต้แย้งจะคัดค้านความถูกต้องแท้จริง

ของพยานหลักฐานที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งนำมาแสดงต่อศาล ทั้งนี้ ไม่ตัดอำนาจศาลที่จะตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของพยานเอกสารและพยานวัตถุดังกล่าว

ข้อ ๒๗ ศาลอาจให้มีการไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งอยู่นอกที่ทำการศาลตามที่ศาลเห็นสมควรหรือตามที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ การไต่สวนเช่นนั้นอาจใช้ระบบการประชุมทางจอภาพก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่ร้องขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งหมด เว้นแต่ผู้ร้องขอไม่อยู่ในฐานะที่จะจัดให้มีระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งหมดได้เอง ศาลอาจจัดหาให้ตามที่จำเป็น หากมีค่าใช้จ่ายให้เบี่ยงจ่ายจากงบประมาณของศาล

วิธีการดำเนินการในการสืบพยานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามประกาศศาล และให้ถือว่ากระทำในห้องพิจารณาของศาล

ข้อ ๒๘ ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินหรือเป็นการจำเป็น ศาลอาจมอบหมายให้ตุลาการคนหนึ่งคนใดเดินเผชิญสืบพยานหลักฐานนอกที่ทำการศาลแทนศาลก็ได้

ข้อ ๒๙ ให้ศาลบันทึกคำเบิกความของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้อุปกรณ์บันทึกเสียงหรืออุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง หรือโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพหรือเสียง ซึ่งคู่กรณีหรือพยานสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องหรือมีอยู่จริงของการบันทึกในส่วนที่เกี่ยวกับตนนั้นได้

ส่วนที่ ๔

การขอตรวจดู ขอสำเนา

หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในสำนวน

ข้อ ๓๐ คู่กรณีมีสิทธิขอตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในสำนวน เว้นแต่กรณีที่มิกฎหมายคุ้มครองให้ไม่ต้องเปิดเผย หรือกรณีที่ศาลเห็นสมควรให้ไม่ต้องเปิดเผยเพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น

ในกรณีที่เอกสารหรือพยานหลักฐานมีการกำหนดชั้นความลับไว้ หรือมีข้อความที่ไม่เหมาะสม หรือมีข้อความที่อาจเป็นการดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทบุคคลใด ศาลอาจไม่อนุญาตให้คู่กรณีขอตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้อง ทั้งนี้ ไม่เป็นการตัดอำนาจศาลที่จะจัดให้มีการทำสรุปเรื่องและอนุญาตให้คู่กรณีขอตรวจดู หรือขอสำเนาสรุปรเรื่อง หรือขอสำเนาอันรับรองความถูกต้องของสรุปเรื่อง หรือส่งสำเนาสรุปรเรื่องดังกล่าวให้คู่กรณี

สำเนาสรุปรเรื่องตามวรรคสอง ศาลอาจมอบหมายให้ตุลาการคนหนึ่งคนใดหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลเป็นผู้จัดทำก็ได้

ข้อ ๓๑ พยานมีสิทธิขอตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในสำนวนเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ถ้อยคำของตนในคดี

บุคคลภายนอกมีสิทธิขอตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในส่วนนั้นได้เฉพาะในส่วนที่ตนมีส่วนได้เสียโดยชอบหรือมีเหตุผลอันสมควรโดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากศาล

ห้ามมิให้พยานหรือบุคคลภายนอกขอตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในส่วนนั้นในคดีที่ศาลห้ามการตรวจดูหรือขอสำเนาเอกสารในส่วนนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือประโยชน์สาธารณะ

ข้อ ๓๒ คู่กรณี พยาน หรือบุคคลภายนอกไม่อาจขอตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารที่เจ้าหน้าที่ของศาล ตุลาการ คณะตุลาการ หรือศาลจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการภายใน

ข้อ ๓๓ คู่กรณี พยาน หรือบุคคลภายนอก ซึ่งประสงค์จะขอตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในส่วนนั้น ให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อศาลตามวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๗ เว้นแต่ในระหว่างการไต่สวน อาจทำคำขอด้วยวาจาต่อศาล ในกรณีเช่นว่านี้ให้ศาลบันทึกไว้ในรายงานการพิจารณาคดี

ข้อ ๓๔ คำขอที่ยื่นตามข้อ ๓๓ ให้เจ้าหน้าที่ของศาลตรวจสอบเพื่อนำเสนอคณะตุลาการหรือศาลพิจารณาและมีคำสั่ง คณะตุลาการ หรือศาลอาจมอบหมายให้ตุลาการคนหนึ่งคนใดพิจารณาและมีคำสั่งก็ได้

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่งที่ทำให้คดีเสร็จเด็ดขาดแล้ว คำขอที่ยื่นตามข้อ ๓๓ ให้หัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลหรือผู้ได้รับมอบหมายพิจารณาและมีคำสั่ง เว้นแต่

(๑) กรณีหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลหรือผู้ได้รับมอบหมายเห็นว่ามิเหตุจำเป็น ให้เสนอศาลพิจารณาและมีคำสั่ง

(๒) กรณีบุคคลภายนอกขอคัดสำเนารายงานการพิจารณาคดี ให้หัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลหรือผู้ได้รับมอบหมายเสนอตุลาการคนหนึ่งคนใดที่ได้รับมอบหมายจากศาลพิจารณาและมีคำสั่ง

ข้อ ๓๕ ในกรณีที่มีคำสั่งอนุญาตคำขอที่ยื่นตามข้อ ๓๓ ให้ผู้ขอหรือบุคคลซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ขอเป็นผู้ตรวจดูหรือคัดสำเนา โดยผู้มีอำนาจอนุญาตตามข้อ ๓๔ จะกำหนดเงื่อนไขหรือวิธีการในการตรวจดูหรือคัดสำเนาเอกสารก็ได้ ทั้งนี้ ให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ของศาล

การรับรองความถูกต้องของเอกสาร ให้เจ้าหน้าที่ของศาลเป็นผู้รับรอง โดยลงลายมือชื่อพร้อมทั้งชื่อตัว ชื่อสกุล และตำแหน่ง ตลอดจนวัน เดือน ปีให้ชัดเจน ทั้งนี้ ให้รับรองตามจำนวนที่ผู้ยื่นคำขอ ขอให้รับรอง

ข้อ ๓๖ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในส่วนนั้น ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าธรรมเนียมการขอสำเนาเอกสารในส่วนนั้น หน้าละ ๑ บาท

(๒) ค่าธรรมเนียมการขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในส่วนนั้น ฉบับละ ๒๐ บาท

ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้คัดสำเนาหรือได้รับอนุญาตให้คัดสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสาร
ในสำนวนในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ให้ได้รับการยกเว้นการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม

การพิจารณายกเว้นหรือลดค่าธรรมเนียมให้อยู่ในดุลพินิจของผู้มีอำนาจอนุญาตตามข้อ ๓๔

ส่วนที่ ๕

มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย

ข้อ ๓๗ คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอมาในคำร้องหรือคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรืออาจยื่นคำขอ
ในเวลาใด ๆ ก่อนศาลวินิจฉัยคดี เพื่อให้ศาลมีมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย อันจะมีผล
เป็นการชะลอหรือระงับการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง
หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องไว้เป็นการชั่วคราว หรือมีมาตรการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของ
คู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอไว้ในระหว่างการพิจารณาคดี หรือเพื่อประโยชน์แก่การบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย
ของศาลในภายหลัง

คำขอตามวรรคหนึ่ง ต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าประสงค์ให้ศาลกำหนดมาตรการหรือ
วิธีการชั่วคราวอย่างใด เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงยากแก่การแก้ไขเยียวยา
ในภายหลังประการใด หรือเพื่อป้องกันความรุนแรงอันใกล้จะถึงอย่างไร

ในกรณีที่ไม่มีคำขอตามวรรคหนึ่งแต่พฤติการณ์แห่งคดีมีความจำเป็นรีบด่วน ศาลอาจกำหนด
มาตรการหรือวิธีการใด ๆ เป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยได้ตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณี

ข้อ ๓๘ ในกรณีที่ศาลหรือคณะตุลาการเห็นว่าคำขอให้ศาลกำหนดมาตรการหรือวิธีการ
ชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยโดยยื่นโดยไม่มีข้ออ้างหรือข้อเท็จจริงเพียงพอ หรือไม่มีเหตุผลหรือสาระอันควร
ได้รับการพิจารณา หรือไม่มีเหตุอันมีน้ำหนักที่ศาลจะวินิจฉัยให้เป็นไปตามคำขอ ให้สั่งไม่รับคำขอ
ดังกล่าว

ข้อ ๓๙ เมื่อศาลหรือคณะตุลาการมีคำสั่งรับคำขอตามข้อ ๓๗ วรรคหนึ่ง และส่งสำเนา
คำขอให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งทำคำคัดค้านคำขอนั้นแล้ว ให้ศาลนัดไต่สวนคำขอโดยเร็วเพื่อให้คู่กรณี
นำพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาลตามข้ออ้างหรือข้อคัดค้านของแต่ละฝ่าย และให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับ
คำขอดังกล่าวโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่มิเหตุฉุกเฉินรีบด่วนเป็นกรณีพิเศษและมีเหตุจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการหรือ
วิธีการใด ๆ เป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย ศาลอาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เป็นการชั่วคราว
ก่อนการวินิจฉัยตามที่เห็นสมควรแก่กรณีได้โดยไม่ต้องไต่สวนและไม่ต้องรับฟังความเห็นของคู่กรณี
หรือผู้เกี่ยวข้องก่อนก็ได้

ข้อ ๔๐ มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยตามข้อ ๓๗ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม
ศาลอาจมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นการเฉพาะดังต่อไปนี้ก็ได้

(๑) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ วรรคหนึ่ง (๑) หากกฎหมายมิได้กำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะ และเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะอย่างสำคัญ ศาลอาจมีคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ซึ่งใช้อำนาจรัฐรอการพิจารณาหรือการดำเนินการเรื่องนั้นไว้ก่อน หรือชะลอการบังคับใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัย หรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น แล้วแต่กรณี

(๒) คดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ วรรคหนึ่ง (๒) ศาลอาจมีคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ซึ่งใช้อำนาจรัฐ หรือคู่กรณี รอการพิจารณาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้นไว้ก่อน จนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(๓) คดีเกี่ยวกับการร้องขอให้เลิกการกระทำลบล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ ศาลอาจมีคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ซึ่งใช้อำนาจรัฐ หรือคู่กรณี กระทำการหรือระงับการกระทำใด ๆ ไม่ว่าทั้งหมด หรือบางส่วนไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(๔) คดีที่ประชาชนหรือชุมชนยื่นคำร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ ศาลอาจมีคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ซึ่งใช้อำนาจรัฐดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีไปก่อนหรือรอการพิจารณาหรือการดำเนินการเรื่องอื่นใดไว้ก่อน จนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(๕) คดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๘ ศาลอาจมีคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ซึ่งใช้อำนาจรัฐรอการพิจารณาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้นไว้ก่อนจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(๖) คดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่ากรกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ศาลอาจมีคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ซึ่งใช้อำนาจรัฐระงับการหรือมิให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เกี่ยวข้องจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัย หรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(๗) คดีที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่ามติของคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินการของคณะรัฐมนตรี เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ ศาลอาจมีคำสั่งให้ชะลอการดำเนินการหรือการบังคับการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง หรือสั่งการให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวไปก่อนจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(๘) คดีที่ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ และกฎหมายอื่น ศาลอาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอหรือคู่กรณีในระหว่างการพิจารณาคดี หรือสั่งให้พรรคการเมืองระงับ การกระทำใดไว้เป็นการชั่วคราวตามคำขอของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียน หรืออัยการสูงสุด แล้วแต่กรณี จนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

การมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณี และต้องเป็นไป เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงที่ยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลัง หรือเพื่อป้องกัน ความรุนแรงอันใกล้จะถึง

การมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งให้เป็นที่สุด และให้มีผลใช้บังคับได้ไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวนั้น แต่กรณีที่มี ข้อเท็จจริงใหม่อันเป็นสาระสำคัญที่ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวขึ้นใหม่ ศาลอาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวใหม่ได้ โดยจะต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า สองในสามของตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ทั้งนี้ การออกคำสั่งแต่ละครั้งให้มีผลใช้บังคับได้ไม่เกินหกสิบวัน นับแต่วันที่ศาลกำหนดมาตรการหรือวิธีการชั่วคราวนั้น

หมวด ๓

การคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

และการบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย

ข้อ ๔๑ ในการวินิจฉัยคดี ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนต้องทำความเห็นส่วนตัวเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนแล้วจึงลงมติ

ความเห็นส่วนตัวตามวรรคหนึ่ง ให้ทำโดยลับและต้องเผยแพร่ต่อสาธารณะ โดยเผยแพร่ ผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาล ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ มีคำวินิจฉัย

การคำวินิจฉัยของศาล องค์คณะอาจมอบหมายให้ตุลาการคนหนึ่งคนใดเป็นผู้จัดทำ คำวินิจฉัยตามมติของศาลก็ได้

คำวินิจฉัยของศาล ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คำวินิจฉัย

ข้อ ๔๒ คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย แล้วแต่กรณี ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่ไม่มีผู้ถูกร้อง ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้อง และให้ถือว่า วันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๓ มาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๑๓ หรือมาตรา ๒๓๑ (๑) ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลจัดทำประกาศผลแห่งคำวินิจฉัยของศาล ส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยเร็ว

การแจ้งให้คู่กรณีมาฟังคำวินิจฉัยและการอ่านคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคสอง ศาลต้องแจ้ง วัน เวลา และสถานที่ให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันหรือภายในระยะเวลาตามที่ศาลกำหนด เว้นแต่ในกรณีที่มีการไต่สวนและศาลได้แจ้งวันนัดให้คู่กรณีทราบแล้ว

การแจ้งคำวินิจฉัยตามวรรคสาม ให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ร้อง และให้นำความในหมวด ๒ ส่วนที่ ๒ วิธีการส่งสำเนาข้อร้อง สำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือเอกสารอื่นใด และการปิดประกาศของศาล มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

ข้อ ๔๓ ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลมีข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อย เมื่อศาลเห็นเอง หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อย เช่นว่านั้นให้ถูกต้องก็ได้

การทำการคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่งจะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม เมื่อได้ทำการเช่นนั้นแล้ว ให้แจ้งคู่กรณีทราบ และให้นำความในข้อ ๔๑ วรรคสามและวรรคสี่ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

เมื่อได้ทำการเช่นนั้นแล้ว ห้ามมิให้คัดสำเนาคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม เว้นแต่จะได้ คัดสำเนาคำสั่งเพิ่มเติมนั้นรวมไปด้วย

ข้อ ๔๔ ในกรณีที่ศาลกำหนดค่าบังคับไว้ในคำวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๔ เมื่อความปรากฏแก่ศาล หรือคู่กรณียื่นคำขอ หรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในการบังคับ รายงานต่อศาลว่า คู่กรณียังไม่ปฏิบัติตามค่าบังคับของศาลหรือ มีข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามค่าบังคับของศาล ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาหรือไต่สวนและมีคำสั่งกำหนด วิธีการดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย หรือมีคำสั่งใด ๆ เพื่อให้การบังคับคดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว

ข้อ ๔๕ เมื่อปรากฏว่าองค์กร หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในการบังคับ มิได้ปฏิบัติตามค่าบังคับของศาลให้ถูกต้องครบถ้วน หรือปฏิบัติล่าช้าเกินสมควร ให้ศาลไต่สวนหรือ แสวงหาข้อเท็จจริง ถ้าศาลไต่สวนแล้วเห็นว่าข้อเท็จจริงเพียงพอให้พึงได้ว่าการที่มิได้ปฏิบัติตามค่าบังคับ ตามคำวินิจฉัยของศาลให้ถูกต้องครบถ้วนหรือปฏิบัติล่าช้าเป็นไปโดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจแจ้งให้ นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานองค์กรอิสระ นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับดูแล หรือผู้ควบคุม ตามความจำเป็นและสมควรแก่ประเภทคดี เพื่อดำเนินการหรือบังคับ ให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาล และแจ้งผลให้ศาลทราบโดยเร็ว

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๔๖ บรรดาคดีซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่ข้อกำหนดนี้ใช้บังคับ ให้ใช้ความในข้อกำหนดนี้บังคับ เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรกำหนดเป็นอย่างอื่น

ประกาศ ณ วันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒

นุรักษ์ มาประณีต

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

แบบพิมพ์ของศาล

ข้อ ๑ แบบพิมพ์ของศาลมีดังนี้

- (๑) คำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัย
- (๒) คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา
- (๓) คำร้องทั่วไป / คำขออื่น
- (๔) คำชี้แจง
- (๕) บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น
- (๖) คำคัดค้าน
- (๗) คำแถลงการณ์เปิดคดี
- (๘) คำแถลงการณ์ปิดคดี
- (๙) ใบมอบฉันทะ
- (๑๐) บัญชีระบุพยานบุคคล
- (๑๑) บัญชีระบุพยานเอกสาร
- (๑๒) บัญชีระบุพยานวัตถุ
- (๑๓) หนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา
- (๑๔) หนังสือแจ้งผู้ถูกร้องให้มารับสำเนาคำร้อง
- (๑๕) หนังสือแจ้ง
- (๑๖) หนังสือเรียกเอกสาร หลักฐาน หรือบุคคล
- (๑๗) ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ
- (๑๘) บันทึกคำเบิกความพยาน
- (๑๙) บันทึกคำแถลงการณ์เปิดคดี/ปิดคดีด้วยวาจา
- (๒๐) รายงานการพิจารณาคณะตุลาการ
- (๒๑) รายงานการพิจารณาคดี
- (๒๒) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ
- (๒๓) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ
- (๒๔) บันทึกการอ่านคำวินิจฉัย

แบบพิมพ์ตามท้ายข้อกำหนดนี้ ให้ใช้กระดาษพิมพ์ขนาด เอ ๔

ข้อ ๒ ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง ผู้เกี่ยวข้อง หรือบุคคลอื่นที่ประสงค์จะยื่นเอกสารต่อศาล ให้จัดทำแบบพิมพ์ตามข้อ ๑ (๑) ถึง ข้อ ๑ (๑๒) แล้วแต่กรณี ผู้ยื่นสามารถจัดทำแบบพิมพ์ขึ้นมาเองได้ โดยจัดทำต้นฉบับจำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาและรับรองความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันอีก ๙ ชุด เว้นแต่การยื่นผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

ข้อ ๓ แบบพิมพ์ตามข้อ ๑ (๑๓) ถึง ข้อ ๑ (๒๔) เป็นแบบพิมพ์สำหรับศาลใช้

(๑)
คำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัย

เรื่องพิจารณาที่...../๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง {ผู้ร้อง
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง

ข้าพเจ้า.....ผู้ร้อง
เลขประจำตัวประชาชน สัญชาติ.....
ตำแหน่งหรืออาชีพ.....
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี

ภูมิสำเนา (ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน)

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
โทรสาร.....ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ (ที่อยู่สำหรับการจัดส่งเอกสาร)

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
โทรสาร.....ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

အို ၂. _____

ថ្ងៃ ព.

หมายเหตุ ข้อ ๒ หมายถึง มาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง

ข้อ ๓ หมายถึง รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้โดยชัดเจน

คำขอให้พิจารณาวินิจฉัย

[illegible]

ข้าพเจ้าได้อื่นคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยและเอกสารประกอบ จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนา และรับรองความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันอีก ๙ ชุด / ข้าพเจ้าได้อื่นคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยและเอกสาร ประกอบผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

(ลงชื่อ).....

(_____)

๒๒
ผู้ร้อง

หมายเหตุ คำขอให้พิจารณาวินิจฉัย หมายถึง คำขอที่ระบุความประสงค์ขอให้ศาลดำเนินการอย่างใดพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุน โดยชัดแจ้ง

ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง (กรณีมีผู้ร้องหลายคน)

☐ ชื่อ - นามสกุล

เลขประจำตัวประชาชน

เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี

ภูมิลำเนา (ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ (ที่อยู่สำหรับการจัดส่งเอกสาร)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

☐ ชื่อ - นามสกุล

เลขประจำตัวประชาชน

เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี

ภูมิลำเนา (ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ (ที่อยู่สำหรับการจัดส่งเอกสาร)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

(๒)

คำชี้แจงแก่ข้อกล่าวหา

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ข้าพเจ้า ผู้ถูกร้อง

เลขประจำตัวประชาชน สัญชาติ.....

ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี

ภูมิลำเนา (ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ (ที่อยู่สำหรับการจัดส่งเอกสาร)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ได้ทราบคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยโดยตลอดแล้ว ขอชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาดังจะกล่าวต่อไปนี้

ថ្ងៃ ១.

ข้อ ๒.

- ๓ -

เพราะฉะนั้น ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด ดังนี้

ข้อ ๑.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อ ๒.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้าพเจ้าได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบ จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาและรับรองความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันอีก ๙ ชุด / ข้าพเจ้าได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

(ลงชื่อ).....
(.....)

ผู้ถูกร้อง

(๓)

คำร้องทั่วไป / คำขออื่น

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ข้าพเจ้า.....

เลขประจำตัวประชาชน ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ สัญชาติ.....

ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี

ภูมิลำเนา (ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ (ที่อยู่สำหรับการจัดส่งเอกสาร)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

เกี่ยวข้องกับคดี เป็น.....

ขอยื่นคำร้อง / คำขอ ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑.

ข้อ ๒.

จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา ดังนี้

ข้อ ๑.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อ ๒.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้าพเจ้าได้ยื่นคำร้องทั่วไป / คำขอ และเอกสารประกอบ จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาและรับรองความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันอีก ๙ ชุด / ข้าพเจ้าได้ยื่นคำร้องทั่วไป / คำขอ และเอกสารประกอบผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ยื่นคำร้อง / คำขอ

(๔)

คำชี้แจง

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ข้าพเจ้า.....

เลขประจำตัวประชาชน สัญชาติ.....

ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี

ภูมิสำเนา (ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ (ที่อยู่สำหรับการจัดส่งเอกสาร)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ข้อ ๒.

[illegible]

ข้าพเจ้าได้ยื่นคำชี้แจงและเอกสารประกอบ จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาและรับรองความถูกต้องเป็นอย่างดีอีกครั้ง ๙ ชุด / ข้าพเจ้าได้ยื่นคำชี้แจงและเอกสารประกอบผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

(ลงชื่อ).....

(_____)

ผู้ยืนยันคำสั่ง

(๕)

บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ข้าพเจ้า
เลขประจำตัวประชาชน ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ สัญชาติ
ตำแหน่งหรืออาชีพ
เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี

ภูมิสำเนา (ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน
ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต
จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์
โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ (ที่อยู่สำหรับการจัดส่งเอกสาร)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน
ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต
จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์
โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ข้อ ๒.

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นดังกล่าวข้างต้น ถูกต้องเป็นความจริง

ข้าพเจ้าได้ยื่นบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นและเอกสารประกอบ จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาและรับรองความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันอีก ๙ ชุด / ข้าพเจ้าได้ยื่นบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นและเอกสารประกอบผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

(ลงชื่อ).....

(_____)

ผู้ให้ถ้อยคำ

(๖)

คำคัดค้าน

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ข้าพเจ้า.....

เลขประจำตัวประชาชน สัญชาติ.....

ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี

ภูมิลำเนา (ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ (ที่อยู่สำหรับการจัดส่งเอกสาร)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

เกี่ยวข้องกับคดี เป็น.....

ขอคัดค้านบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ

ฉบับลงวันที่ ไว้ดังนี้

ខ្ញុំ ១.

ข้อ ๒.

ข้าพเจ้าได้ยื่นคำคัดค้านและเอกสารประกอบ จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาและรับรองความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันอีก ๙ ชุด / ข้าพเจ้าได้ยื่นคำคัดค้านและเอกสารประกอบผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

(ลงชื่อ).....

(_____)

ผู้คัดค้าน

(๗)

คำแถลงการณ์เปิดคดี

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ข้าพเจ้า.....

เลขประจำตัวประชาชน สัญชาติ.....

ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี

ภูมิลำเนา (ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ (ที่อยู่สำหรับการจัดส่งเอกสาร)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

เกี่ยวข้องกับคดี เป็น.....

ขอยื่นคำแถลงการณ์เปิดคดี ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

ខ្សែ ១.

.....

.....

ថ្ងៃ ២.

จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญได้โปรดพิจารณาดังที่ได้มีคำแถลงการณ์เปิดคดีมานี้ด้วย

ข้าพเจ้าได้ยื่นคำแถลงการณ์เปิดคดีและเอกสารประกอบ จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาและรับรองความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันอีก ๙ ชุด / ข้าพเจ้าได้ยื่นคำแถลงการณ์เปิดคดีและเอกสารประกอบผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

(ลงชื่อ).....

(_____)

ผู้ร้อง/ผู้ถูกร้อง

(๘)
คำแถลงการณ์ปิดคดี

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ข้าพเจ้า
เลขประจำตัวประชาชน ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ สัญชาติ
ตำแหน่งหรืออาชีพ
เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี

ภูมิสำเนา (ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน
ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต
จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์
โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ (ที่อยู่สำหรับการจัดส่งเอกสาร)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน
ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต
จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์
โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ข้อ ๒.

จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญได้โปรดพิจารณาดังที่ได้มีคำแถลงการณ์ปิดคดีมานี้ด้วย

ข้าพเจ้าได้ยื่นคำแถลงการณ์ปิดคดีและเอกสารประกอบ จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาและรับรองความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันอีก ๙ ชุด / ข้าพเจ้าได้ยื่นคำแถลงการณ์ปิดคดีและเอกสารประกอบผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

(ลงชื่อ).....

(_____)

អ្នកប្រកាស/អ្នកប្រកាស

(๙)

ใบมอบฉันทะ

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ข้าพเจ้า.....

เลขประจำตัวประชาชน สัญชาติ.....

ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี

ภูมิลำเนา (ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ (ที่อยู่สำหรับการจัดส่งเอกสาร)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

หมายเหตุ ไม่ต้องติดอากรแสตมป์

ขอมอบฉันทะให้.....

เลขประจำตัวประชาชน □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ สัญชาติ _____

ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี

ภูมิลำเนา (ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ (ที่อยู่สำหรับการจัดส่งเอกสาร)

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด _____ รหัสไปรษณีย์ _____ โทรศัพท์ _____

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ทำการแทน โดยข้าพเจ้ายอมรับผิดชอบในการที่ผู้รับมอบฉันทะของข้าพเจ้าได้ทำไปนั้นทุกประการในกิจการ
ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

பேர்தலைவர் தலைமையில்

.....

ข้อ ๒.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้าพเจ้าได้ยื่นใบมอบฉันทะและเอกสารประกอบ จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาและรับรองความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันอีก ๙ ชุด / ข้าพเจ้าได้ยื่นใบมอบฉันทะและเอกสารประกอบผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

(ลงชื่อ).....ผู้มอบฉันทะ
(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบฉันทะ
(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน
(.....)

(ลงชื่อ).....พยาน
(.....)

(๑๐)

บัญชีระบุนยานบุคคล

บัญชีระบุนยานบุคคล

เรื่องพิจารณาที่/.....

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ข้าพเจ้าผู้ร้อง/ผู้ถูกร้อง

ขอระบุนยานบุคคล รวม ลำดับ

ลำดับ	ชื่อและที่อยู่ของพยานโดยละเอียด	วิธีการได้นำ/เรียก
๑.	ชื่อ - นามสกุล..... ที่อยู่..... เหตุผลความจำเป็น	
๒.	ชื่อ - นามสกุล..... ที่อยู่..... เหตุผลความจำเป็น	
๓.	ชื่อ - นามสกุล..... ที่อยู่..... เหตุผลความจำเป็น	

ข้าพเจ้าได้ยื่นบัญชีระบุนยานบุคคล จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาและรับรองความถูกต้อง
เป็นอย่างเดียวกันอีก ๙ ชุด / ข้าพเจ้าได้ยื่นบัญชีระบุนยานบุคคลผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

.....ผู้ร้อง/ผู้ถูกร้อง

(๑๑)

บัญชีระบุนยานเอกสาร

บัญชีระบุนยานเอกสาร

เรื่องพิจารณาที่/.....

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ข้าพเจ้าผู้ร้อง/ผู้ถูกร้อง

ขอระบุนยานเอกสาร รวม ลำดับ

ลำดับ	ชื่อนยานเอกสาร/ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง	วิธีการได้มา นำ/เรียก
๑.	ชื่อนยานเอกสาร ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง..... เหตุผลความจำเป็น	
๒.	ชื่อนยานเอกสาร ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง..... เหตุผลความจำเป็น	
๓.	ชื่อนยานเอกสาร ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง..... เหตุผลความจำเป็น	

ข้าพเจ้าได้ยื่นบัญชีระบุนยานเอกสาร จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาและรับรองความถูกต้อง
เป็นอย่างเดียวกันอีก ๙ ชุด / ข้าพเจ้าได้ยื่นบัญชีระบุนยานเอกสารผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

.....ผู้ร้อง/ผู้ถูกร้อง

(๑๒)

บัญชีระบุนยานวัตถุ

บัญชีระบุนยานวัตถุ

เรื่องพิจารณาที่/.....

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ข้าพเจ้าผู้ร้อง/ผู้ถูกร้อง
ขอระบุนยานวัตถุ รวม ลำดับ

ลำดับ	ชื่อนยานวัตถุ /ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง	วิธีการได้มา นำ/เรียก
๑.	ชื่อนยานวัตถุ ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง..... เหตุผลความจำเป็น	
๒.	ชื่อนยานวัตถุ ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง..... เหตุผลความจำเป็น	
๓.	ชื่อนยานวัตถุ ชื่อและที่อยู่ของผู้ครอบครอง..... เหตุผลความจำเป็น	

ข้าพเจ้าได้ยื่นบัญชีระบุนยานวัตถุ จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาและรับรองความถูกต้อง
เป็นอย่างเดียวกันอีก ๙ ชุด / ข้าพเจ้าได้ยื่นบัญชีระบุนยานวัตถุผ่านระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

.....ผู้ร้อง/ผู้ถูกร้อง

(๑๓)

หนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ถึง.....

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ด้วยผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีข้อความตาม
สำเนาคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยซึ่งได้ส่งมาพร้อมกับหนังสือนี้แล้ว

จึงให้ท่านทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหายื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ภายใน.....
นับแต่วันได้รับหนังสือนี้

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

โทร.....

โทรสาร.....

(๑๔)

หนังสือแจ้งผู้ถูกร้องให้มารับสำเนาคำร้อง

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ถึง
บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน
ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต
จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์
โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ด้วยผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ.....
.....
.....

จึงให้ท่านมารับสำเนาคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยเพื่อทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ณ ที่ทำการ
ศาลรัฐธรรมนูญ ในวัน เวลาทำการ ภายใน..... นับแต่วันได้รับหนังสือแจ้งนี้

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

โทร.....

โทรสาร.....

(๑๕)
หนังสือแจ้ง

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ถึง
บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน
ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต
จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์
โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ตามที่
..... นั้น
.....
.....

จึงแจ้งมายังท่านเพื่อ.....

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

โทร.....
โทรสาร.....

(๑๖)

หนังสือเรียกเอกสาร หลักฐาน หรือบุคคล

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ถึง
บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน
ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต
จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์
โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

ด้วย.....
.....

เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา จึง.....
.....

ทั้งนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑
มาตรา ๒๗ วรรคสาม

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

โทร.....
โทรสาร.....

(ඉඟ්)

ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ

ระหว่าง

ผู้ร้อง

ผู้ทรง

เรื่อง

ประกาศ ณ วันที่ พุทธศักราช

()

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๑๘)

บันทึกคำเบิกความพยาน

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ข้าพเจ้าได้ปฏิญาณตนแล้ว

ข้าพเจ้าชื่อ นามสกุล

เลขประจำตัวประชาชน สัญชาติ.....

ตำแหน่งหรืออาชีพ

เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี

สถานที่ติดต่อ

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

เกี่ยวข้องกับคดี เป็น

ข้าพเจ้าขอเบิกความเป็นพยานตามที่ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการบันทึกด้วยอุปกรณ์บันทึกเสียง
และอุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง หรือ.....ไว้แล้ว ถูกต้องเป็นความจริง/อ่านแล้ว

..... ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

..... พยาน

(๑๙)

บันทึกคำแถลงการณ์เปิดคดี/ปิดคดีด้วยวาจา

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

ข้าพเจ้าได้ปฏิญาณตนแล้ว

ข้าพเจ้าชื่อ นามสกุล

เลขประจำตัวประชาชน สัญชาติ.....

ตำแหน่งหรืออาชีพ

เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี

สถานที่ติดต่อ

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

เกี่ยวข้องกับคดี เป็น

ข้าพเจ้าขอแถลงการณ์เปิดคดี/ปิดคดีด้วยวาจาตามที่ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการบันทึกด้วยอุปกรณ์บันทึกเสียงและอุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง หรือ.....ไว้แล้ว ถูกต้องเป็นความจริง/อ่านแล้ว

..... ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

..... ผู้ร้อง/ผู้ถูกร้อง

(๒๐)

รายงานการพิจารณาคณะตุลาการ

(คณะที่ ...)

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

..... (.....) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	 (.....) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
..... (.....) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	 (.....) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่องพิจารณาที่ ____/____ : _____

วันที่ ____ เดือน _____ พุทธศักราช ๒๕ ____

(_____)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(_____)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(_____)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(_____)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(_____)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(_____)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(_____)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(_____)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๒๒)

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำสั่งที่/.....

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

วันที่..... เดือน..... พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- ๒ -

(คำสั่งที่ /...)

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๒๓)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่/.....

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

วันที่..... เดือน..... พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- ๒ -

(คำวินิจฉัยที่ .../...)

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๒๔)

บันทึกการอ่านคำวินิจฉัย

เรื่องพิจารณาที่/๒๕.....

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

ระหว่าง { ผู้ร้อง
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง
.....

นัดฟังคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญวันนี้.....

.....
.....

ศาลรัฐธรรมนูญได้อ่านคำวินิจฉัยที่ ../.... ลงวันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕.....

.....
.....
.....

.....
(.....)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่องพิจารณาที่/..... :
.....

วันที่.....เดือน..... พุทธศักราช ๒๕.....

.....
(.....)
ผู้ร้อง

.....
(.....)
ผู้ถูกร้อง

ข้อกำหนดศาสตร์รัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

พ.ศ. ๒๕๖๔

โดยที่เป็นการสมควรให้มีข้อกำหนดศาสตร์รัฐธรรมนูญว่าด้วยการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ประธานศาลรัฐธรรมนูญโดยมติของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญออกข้อกำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดศาสตร์รัฐธรรมนูญว่าด้วยการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๔”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อกำหนดนี้

“การประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย” หมายความว่า การประชุมร่วมกันของคณะตุลาการหรือศาลเพื่อกำหนดแนวทางในการพิจารณาคดี การออกคำสั่ง และการทำคำวินิจฉัย

“การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า การประชุมที่ได้กระทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดไม่จำเป็นต้องอยู่ในที่ประชุมแห่งเดียวกัน ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมสามารถประชุมปรึกษาหารือและแสดงความคิดเห็นระหว่างกันได้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

“ข้อความ” หมายความว่า เรื่องราว หรือข้อเท็จจริง ไม่ว่าจะปรากฏในรูปแบบของตัวอักษร ตัวเลข เสียง ภาพ หรือรูปแบบอื่นใดที่สื่อความหมายได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ

“อิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า การประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์โทรคมนาคม คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน และให้หมายความรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสง วิธีการทางแม่เหล็ก หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้วิธีต่าง ๆ เช่นว่านั้น

“ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

“ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า อักษร อักษระ ตัวเลข เสียง หรือสัญลักษณ์อื่นใดที่สร้างขึ้นให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งนำมาใช้ประกอบกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น และเพื่อแสดงว่าบุคคลดังกล่าวยอมรับข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น

“เจ้าของลายมือชื่อ” หมายความว่า ผู้ซึ่งถือข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นในนามของตนเองหรือแทนบุคคลอื่น

“สื่ออิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า สื่อบันทึกข้อมูลหรือสารสนเทศใด ๆ ที่ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์โดยการประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์โทรไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน และให้หมายความรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสง วิธีการทางแม่เหล็ก หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้วิธีการต่าง ๆ เช่นว่านั้น

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่

“เลขานุการ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ที่ประธานกำหนดให้ทำหน้าที่เลขานุการในการประชุม

“ผู้เข้าร่วมประชุม” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ที่เป็นองค์คณะ เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งประธานศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้เข้าร่วมประชุม และให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งต้องชี้แจงแสดงความคิดเห็นต่อการประชุม

“ความมั่นคงปลอดภัย” หมายความว่า การเข้ารหัสไว้ซึ่งความลับ ความถูกต้องครบถ้วน และสภาพพร้อมใช้งานของระบบควบคุมการประชุม รวมทั้งคุณสมบัติอื่น ได้แก่ ความถูกต้องแท้จริง ความรับผิดชอบ การห้ามปฏิเสธความรับผิดชอบ และความน่าเชื่อถือของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องหรือเกิดจากการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

“ระบบควบคุมการประชุม” หมายความว่า ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และ/หรืออุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ ทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย และมีกลไกสื่อสารข้อมูลกันโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ/หรือการโทรคมนาคม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถเข้าถึงและใช้งานสำหรับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ไม่ว่าจะเป็นการประชุมด้วยเสียงหรือทั้งเสียงและภาพ

หมวด ๑

การประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ข้อ ๔ ในกรณีมีเหตุจำเป็นไม่อาจจัดการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยตามวิธีการปกติ เมื่อประธานศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควร จะกำหนดให้ประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ และให้มีผลเช่นเดียวกับการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ข้อกำหนดและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

เมื่อประธานศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามวรรคหนึ่ง ให้เลขานุการแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมทราบล่วงหน้าว่าการประชุมครั้งนั้นจะกระทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับระบบควบคุมการประชุมและวิธีการที่ใช้ในการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ข้อ ๕ การจัดประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างน้อยต้องมีกระบวนการ ดังต่อไปนี้

- (๑) การแสดงตนของผู้เข้าร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก่อนการประชุม
- (๒) การสื่อสารหรือมีปฏิสัมพันธ์กันได้สองทางด้วยเสียงหรือทั้งเสียงและภาพ
- (๓) การเข้าถึงเอกสารประกอบการประชุมของผู้เข้าร่วมประชุม

(๔) การลงคะแนนของผู้เข้าร่วมประชุมที่มีสิทธิลงคะแนน ทั้งการลงคะแนนโดยเปิดเผย และการลงคะแนนลับ

(๕) การจัดเก็บข้อมูลจากรออิเล็กทรอนิกส์ของผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนไว้เป็นหลักฐาน

(๖) การแจ้งเหตุขัดข้องในระหว่างการประชุม

(๗) มาตรการรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่มีสิทธิร่วมประชุมรู้หรือล่วงรู้ถึง ข้อมูลการประชุมในเรื่องลับ ทั้งเอกสารประกอบการประชุม ข้อมูลที่นำเสนอในระหว่างการประชุม หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องลับ

ข้อ ๖ หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งมาตรฐาน การรักษาความมั่นคงปลอดภัย ให้เป็นไปตามที่ประกาศสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

หมวด ๒

การจัดทำรายงานการพิจารณาคดี หรือคำวินิจฉัย หรือคำสั่ง

ข้อ ๗ เมื่อเสร็จการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้ศาลทำรายงานการพิจารณาคดีหรือคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง และลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามวิธีการ ที่กำหนดไว้ในประกาศสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และให้ถือว่ารายงานการพิจารณาคดีหรือคำวินิจฉัย หรือคำสั่งได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๙ มาตรา ๗๐ มาตรา ๗๓ วรรคสอง และมาตรา ๗๗ วรรคสอง

ให้บันทึกรายงานการพิจารณาคดีหรือคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรจัดเก็บไว้ด้วย

หมวด ๓

อื่น ๆ

ข้อ ๘ ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีระบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับศาลในการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดนี้ ระบบดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัย ที่เหมาะสม โดยต้องจัดให้มีระบบฐานข้อมูลที่มีความมั่นคงปลอดภัยและมีพื้นที่เพียงพอต่อการจัดเก็บ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามข้อกำหนดนี้ รวมทั้งจัดให้มีระบบสำรองข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และระบบการกู้คืน ข้อมูลที่เหมาะสม

ข้อ ๙ หากเจ้าหน้าที่พบว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดความไม่มั่นคงปลอดภัยในการใช้ระบบ ตามข้อกำหนดนี้หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น เจ้าหน้าที่อาจดำเนินการปิดระบบดังกล่าวเป็นการชั่วคราวได้ทันที เพื่อซ่อมแซม บำรุงรักษา หรือรักษาความปลอดภัยของระบบ โดยปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ใน ประกาศสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๑๐ กรณีมีปัญหาต้องวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับการใดในข้อกำหนดนี้ ให้ศาลเป็นผู้พิจารณา วินิจฉัยและมีคำสั่ง

ข้อ ๑๑ ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดนี้

ในกรณีจำเป็นต้องมีวิธีการใดในทางธุรการเพื่อให้การปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้ปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดไว้ในประกาศสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๑๒ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้รักษาการตามข้อกำหนดนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

วรวิทย์ กังคศิเทียม

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์

พ.ศ. ๒๕๖๒

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๕ และข้อ ๑๕ วรคดี และวรรคห้า แห่งข้อกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ โดยความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๒”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ผู้ประสงค์จะยื่นคำร้องผ่านทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์จะต้องยอมรับ และปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ในระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ และให้ถือว่า ผู้ที่ได้ยื่นคำร้องผ่านทางระบบดังกล่าวได้รับรองความถูกต้องของข้อมูลที่ให้ไว้ในระบบดังกล่าว

ประเภท รูปแบบ และขนาดของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการยื่นคำร้องทางระบบงาน คดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ ให้เป็นไปตามที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด โดยไม่ต้องจัดทำสำเนาหรือ เอกสารประกอบคำร้อง และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล

ข้อ ๔ การยื่นคำร้องผ่านทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ เป็นอันเสร็จสมบูรณ์ เมื่อระบบได้แจ้งข้อความยืนยันการรับเอกสารเข้าสู่ระบบไปยังที่อยู่ประณิโยอิเล็กทรอนิกส์หรือได้ออก เอกสารยืนยันการรับเอกสารเข้าสู่ระบบ ซึ่งข้อความดังกล่าวจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับเอกสารที่ยื่นทางระบบ รวมถึงวันเวลาที่ยื่นคำร้องเสร็จสมบูรณ์เพื่อเป็นหลักฐานในการยื่นเอกสาร

หากผู้ร้องประสงค์จะยื่นคำร้องเพิ่มเติมผ่านทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ร้องจะต้องระบุเลขเรื่องพิจารณาที่ได้รับแจ้ง และดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการที่สำนักงาน ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

ข้อ ๕ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การใดต้องทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ มีเอกสารมาแสดง หรือแสดงพยานหลักฐานที่เป็นหนังสือ ถ้าได้มีการจัดทำข้อความขึ้นเป็นข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ให้ถือว่าข้อความนั้น ได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ มีเอกสารมาแสดง หรือแสดงพยานหลักฐานที่เป็นหนังสือแล้ว

หนังสือหรือหลักฐานเป็นหนังสือตามวรรคหนึ่ง หากมีภาพ เครื่องหมาย ตัวเลข ตัวอักษร หรือข้อความใดปรากฏอยู่ด้วย อันแสดงให้เห็นได้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายว่า เป็นหนังสือหรือ หลักฐานเป็นหนังสือที่สร้างขึ้นโดยบุคคลใดให้ถือว่าเป็นลายมือชื่อของบุคคลนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เห็น เป็นอย่างอื่น

ข้อ ๖ ผู้ที่ได้ยื่นคำร้องหรือเอกสารอื่นใดทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ มีหน้าที่ติดตามผลคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องหรือเอกสารที่ได้ยื่นไว้ ผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือช่องทางอื่นตามที่ได้แจ้งไว้ในคำร้อง

ข้อ ๗ ส่วนวนคดี เอกสารของคู่กรณี พยานหลักฐาน รายงานกระบวนการพิจารณา คำวินิจฉัย คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใดที่รวมไว้ในส่วนวนคดี ไม่ว่าจะเป็นเอกสารต้นฉบับหรือสำเนาฉบับ ถ้าศาลเห็นสมควร จะมีคำสั่งให้เก็บรักษาหรือนำเสนอในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ และให้ถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวเป็นต้นฉบับเอกสารนั้น

บรรดาเอกสารหรือพยานหลักฐานที่ได้ดำเนินการผ่านทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อเสร็จสิ้นการพิจารณาตีของศาลในคดีใดแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนจัดเก็บสำนวนคดี ตามระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการบริหารจัดการงานคดี

ข้อ ๘ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

นฤกษ์ มาประณีต

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๖๓

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อนำระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย คำชี้แจง คำร้องทั่วไปหรือเอกสารอื่นใดในคดีรัฐธรรมนูญทุกประเภทของคู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนการให้ผู้ที่ยื่นคำร้องสามารถติดตามความคืบหน้าของคดีหรือผลของคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องหรือเอกสารที่ยื่นไว้ผ่านทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๕ และข้อ ๑๕ วรคดี และวรรคห้า แห่งข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประธานศาลรัฐธรรมนูญโดยความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๖ แห่งประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๖ ผู้ที่ยื่นคำร้องหรือเอกสารอื่นใดทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์มีหน้าที่ติดตามความคืบหน้าของคดีหรือผลของคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องหรือเอกสารที่ยื่นไว้ผ่านทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้ลงทะเบียนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือช่องทางอื่นตามที่ได้แจ้งไว้ในคำร้องหรือเอกสารอื่นใด

เมื่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้แจ้งผลของคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง รวมทั้งผลการพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำร้องหรือเอกสารอื่นใดที่ยื่นไว้ผ่านทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ ให้ถือว่าผู้ยื่นคำร้องหรือเอกสารนั้นทราบโดยชอบแล้วนับแต่วันที่ยื่นผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว”

ข้อ ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๗/๑ แห่งประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๒

“ข้อ ๗/๑ ผู้ประสงค์จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำร้องทั่วไป/คำขออื่น คำชี้แจง
บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น คำคัดค้าน คำแถลงการณ์เปิดคดี คำแถลงการณ์ปิดคดี
หรือเอกสารอื่นใดทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ของคูกรณีหรือผู้เกี่ยวข้อง ให้นำความใน
ข้อ ๓ ข้อ ๔ ข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๗ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม”

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

วรวิทย์ กังสศิเทียม

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ประกาศสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่อง ข้อปฏิบัติและเงื่อนไข ประเภท รูปแบบ และขนาดของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
ที่ใช้ในการยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใด
ทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๓ ข้อ ๔ วรรคสอง และข้อ ๗/๑ แห่งประกาศศาลรัฐธรรมนูญ
เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศ
ศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจึงประกาศกำหนดข้อปฏิบัติและเงื่อนไข ประเภท รูปแบบ และขนาดของ
ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสาร
อื่นใดทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ข้อปฏิบัติและเงื่อนไข
ประเภท รูปแบบ และขนาดของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้
ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใดทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง หลักเกณฑ์
และวิธีการยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓ ใช้บังคับ

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกประกาศสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ข้อปฏิบัติและเงื่อนไข ประเภท
รูปแบบ และขนาดของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการยื่นคำร้องทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์
ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

ข้อ ๔ ข้อปฏิบัติและเงื่อนไขก่อนการยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา
วินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใดทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ มีดังนี้

(๑) ผู้ที่ประสงค์จะยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสาร
อื่นใดทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ จะต้องยอมรับข้อปฏิบัติและเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ใน
ระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ โดยจะต้องทำการลงทะเบียนและยืนยันตัวตนผ่านทางโปรดย
อิเล็กทรอนิกส์หรือช่องทางอื่นที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด เพื่อกำหนดรหัสผู้ใช้และรหัสผ่าน
ก่อนเข้าสู่ระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นการลงทะเบียนเพียงครั้งเดียว

(๒) ชื่อผู้ใช้ระบบและรหัสผ่านสำหรับระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ลงทะเบียน
ได้รับสามารถใช้ในการยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใด
ในคดีรัฐธรรมนูญต่อศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการบริการแจ้งเตือนความเคลื่อนไหวของคดีและการติดตาม
ความคืบหน้าของคดีหรือผลของคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารที่ได้ยื่นไว้ผ่านทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ลงทะเบียน

จะต้องเก็บรักษาไว้เป็นความลับ การนำชื่อผู้ใช้ระบบและรหัสผ่านเข้าใช้งานในระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ ให้ถือว่าผู้ลงทะเบียนเป็นผู้ใช้ระบบงานดังกล่าว

(๓) ผู้ลงทะเบียนที่ไม่ได้ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนข้อกำหนดการใช้งาน สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ขอสงวนสิทธิ์ในการระงับการใช้งานระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ของผู้นั้น

ข้อ ๕ ข้อปฏิบัติและเงื่อนไขในการยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใดเมื่อเข้าสู่ระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ มีดังนี้

(๑) การยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำร้องทั่วไป/คำขออื่น คำชี้แจง บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น คำคัดค้าน คำแถลงการณ์เปิดคดี คำแถลงการณ์ปิดคดี หรือเอกสารอื่นใดของคู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ จะต้องใช้ถ้อยคำสุภาพ มีรายการครบถ้วนตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ สำหรับการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๑ วรรคสอง สามารถจัดทำเป็นหนังสือราชการได้

(๒) เลือกประเภทผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง ประเภทคดี และระบุรายละเอียดที่จำเป็นของผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง หรือผู้เกี่ยวข้องกับคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใด

(๓) กรอกข้อมูลรายละเอียดในคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใดตามที่ระบบกำหนด

(๔) เอกสารประกอบการยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใดที่จะแนบเข้าสู่ระบบก่อนยื่นการส่งนั้น อย่างน้อยต้องประกอบด้วย

(๔.๑) คำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใด ทั้งนี้การลงลายมือชื่อของผู้ยื่นในเอกสารดังกล่าว สามารถใช้ข้อความชื่อและชื่อสกุลของผู้ยื่นตามแบบฟอร์มที่ระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์จัดทำขึ้นแทนการลงลายมือชื่อก็ได้

(๔.๒) เอกสารประกอบคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใดในแต่ละประเภทคดีตามรายการที่จำเป็นตามที่ระบบกำหนดไว้

(๔.๓) กรณีที่มีการมอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินการแทน จะต้องแนบใบมอบอำนาจที่ลงลายมือชื่อครบถ้วน พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้ซึ่งปรากฏเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก ของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ

(๕) ผู้ยื่นจะต้องจัดทำคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใดและเอกสารประกอบคำร้องหรือหนังสือหรือเอกสารอื่นใดตาม (๔) ให้อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามประเภท รูปแบบ และขนาดข้อมูลของอิเล็กทรอนิกส์ที่กำหนด

(๖) เมื่อผู้ยื่นได้ปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอนและเงื่อนไขที่กำหนดไว้แล้ว ระบบจะแสดงข้อความยืนยันการรับเอกสารทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์และทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ลงทะเบียนไว้ ซึ่งข้อความดังกล่าวจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับเอกสารที่ได้ยื่นทางระบบ รวมถึงวันเวลา

ที่ยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใดเสร็จสมบูรณ์เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานในการยื่นเอกสาร

(๗) เมื่อผู้ยื่นได้ยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใดทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ หากกฎหมายกำหนดให้ผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อหรือรับรองข้อความในเอกสารดังกล่าว ให้ถือว่าผู้ยื่นได้ลงลายมือชื่อหรือรับรองข้อความในเอกสารนั้นแล้ว และให้ถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวเป็นต้นฉบับเอกสารนั้น

(๘) ผู้ยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใดมีหน้าที่ติดตามความคืบหน้าของคดีหรือผลของคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องหรือเอกสารที่ได้ยื่นไว้ ซึ่งสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะแจ้งผ่านทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้ลงทะเบียนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือช่องทางอื่นตามที่ได้แจ้งไว้ในคำร้องหรือเอกสารอื่นใด

เมื่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้แจ้งผลของคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง รวมทั้งผลการพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำร้องหรือเอกสารอื่นใดที่ได้ยื่นไว้ผ่านทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ ให้ถือว่าผู้ยื่นคำร้องหรือเอกสารนั้นทราบโดยชอบแล้วนับแต่วันที่ส่งผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว

ข้อ ๖ ประเภท รูปแบบ และขนาดของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือเอกสารอื่นใดทางระบบงานคดีรัฐธรรมนูญอิเล็กทรอนิกส์ มีดังนี้

(๑) กรณีเอกสาร ให้ใช้รูปแบบไฟล์ประเภท PDF โดยมีมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับความละเอียดของภาพ อย่างน้อย ๒๐๐ จุดต่อนิ้ว (dot per inch หรือ dpi)

(๒) กรณีภาพถ่าย ให้ใช้รูปแบบไฟล์ประเภท JPG JPEG หรือ PNG กรณีภาพเคลื่อนไหว ให้ใช้รูปแบบไฟล์ประเภท MP4 MPEG หรือ WMV หรือกรณีเสียง ให้ใช้รูปแบบไฟล์ประเภท MP3 MP4 หรือ WMV จำนวนไม่เกิน ๒ ไฟล์

(๓) ขนาดของไฟล์ทั้งหมดรวมต้องไม่เกิน ๕๐ เมกะไบต์ (Megabyte)

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

เชาวนะ ไตรมาศ

เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ

แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๑๔๑-๗๗๗๗ www.constitutionalcourt.or.th

